

Криминални (Казнителни) законик за Краљевину Србију, 1908.

Садржај

Уводни закон.

О казнењу злочина и преступљења у опште
(Част прва).

Уводна правила.

О казнама.

О покушају.

О саучасницима.

О извињијућим и казну умаљујућим
околностима.

О олакшавајућим и отежавајућим околностима.

О сатицају

О поврату.

О застарењу.

О казнењу злочинства и преступлења понаособ
(Част друга).

О злочинствима и преступлењима противу отечества,
владатеља и Устава.

О злочинствима и преступлењима противу закона,
власти и јавног поретка.

О злочинствима и преступлењима чиновника у
званичној дужности и злочинствима и
преступлењима других вршилаца јавних дужности.

О злочинствима и преступљенима свештеника у
смотрењу венчања и у смотрењу вођења протокола о
рођенима, венчанима и умрлима.

О злочинствима и преступлењима због лажних
новаца.

О злочинствима и преступлењима због лажних
исправа.

О убиству.

О убиству деце, нарочито копилади.

О побацивању деце.

О одбацању деце и слабомоћних

О повреди тела.

О злочинствима и преступлењима противу личне слободе.

О злочинствима и преступлењима противу благонаравија.

О лажном оптужењу, опадању и повреди чести.

О крађи и утаји.

О разбојничеству, ајдуковању и насилном изнуђавању.

О превари.

О банкрутству.

О кривоклетнику, клетвопреступнику и лажном сведочанству.

О злоупотребењу поверења.

О казнимом користољубљу.

О повреди туђих ствари.

Опште опасна злочинства и преступлења.

О казнењу иступлења (Част трећа).

О казнама.

О иступлењима због непослушности према полицајним наредбама.

О иступлењима тичућима се сигурности живота и здравља људи и домаћих животиња, и о чистоти.

О путовима и ћупријама, путницима и њиховим пасошима, скитницама и подозрителним лицима.

О апсеницима и њиховим чуварима.

О кућним старешинама и њиховој чељади, о газдама и слугама.

О повреди личне сигурности и чести.

О иступлењима у смотрењу тишине и у смотрењу забрањених игри.

О иступлењима противу вере, правствености и благих обичаја.

О касапима, механџијама, цигљарима и топачима (саланџијама).

О иступлењима тичућима се общтине, нарочито о потрици.

О обичним иступлењима при продаји и еснафској радњи и о мањој превари и крађи.

О иступлењима, којима се чини штета общтини, нарочито о онима која се тичу утврђења обала и река.

О застареењу иступлења.

Регистар

I

Законик о поступку судском у кривичним делима за Краљевину Србију, 1908.

Садржај

Закон уводни за устр. судова, зак. о пост. У грађанским парницама и зак. о поступку суд. у крив. делима

Општа правила.

О истражујућим и ислеђујућим властима.

О приватном тужитељу.

О надлежности судова.

О искључењу ислеђујућих званичника и судија уопште.

О претходном ислеђењу дела уопште.

О вештачком прегледу.

О истраживању по кући, претресу ствари и лица и узапћивању писама.

О испиту сведока.

О ислеђењу кривице извесног лица.

О позиву, доводу и притвору обвиненог.

О испиту обвиненог.

О закључењу полицајног ислеђења.

О ислеђењу злочинства и преступлења чиновника и свештеника у званичној дужности.

О решењу, оће ли се оптужени под суд ставити, и оће ли се из слободе, или из притвора бранити.

О судском дослеђењу, припреми за коначни претрес и о коначном претресу.

О доказима.

О пресуђењу.

О изјављивању незадовољства на апелациони суд, и суђењу у апелационом суду.

О жалби на касациони суд.

О извршењу пресуде.

О накнади штете учињене казним делом.

О одсуствујућим и одбегшим кривцима.

О трошковима.

О повторителном ислеђењу и суђењу.

О повраћају права осудом због злочинства изгубљених.

О поступању према странцима, и о пресудама страних судова.

Закључење.

Регистар.

II

Правила о томе како ће се обдржавати притворени код судова окружних за време кривичног ислеђења и суђења

III

Правила о држању реда и чистоће у притворима судским

IV

Закон о пороти

1. Установа поротног суда
2. Избор поротника
3. Састав поротног суда
4. Надлежност поротног суда
5. Извиђање у поротном суду
6. О жалби
7. Закључна наређења

V

Уредба о томе како ће полицијске власти с полицијским преступницима поступати, и како ће их казнити

VI

Закон о накнади штете учињене злонамерном паљевином

343.1
(497.11) (054.5)

КРИМИНАЛНИ (КАЗНИТЕЛНИ) ЗАКОНИК

ЦЕНА 4 ДИН.

3367
3367

КРИМИНАЛНИ
(КАЗНИТЕЛНИ) ЗАКОНИК

ЗА
КРАЉЕВИНУ СРБИЈУ

СЕДМО ПОПРАВЉЕНО И ДОПУЊЕНО ИЗДАЊЕ

БЕОГРАД

ШТАМПАНО У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ

1908.

САДРЖАЈ КАЗНИТЕЛНОГ ЗАКОНИКА

СТРАНА

Уводни закон 1

О казнињу злочинства и преступлења у опште (Част I).

Уводна правила (§ 1.—§ 11.)	5
О казнама (Глава I, § 12.—§ 40.)	7
О покушају (Глава II, § 41.—§ 45.)	17
О саучесницима (Глава III, § 46.—§ 52.)	18
О извињујућим и казну умањујућим околностима (Глава IV, § 53.—§ 58.)	21
О олакшавајућим и отежавајућим околностима (Глава V, § 59.—§ 67.)	23
О стицају (Глава VI, § 68.—§ 70. a.)	26
О поврату (Глава VII, § 71.—§ 73.)	29
О застарелу (Глава VIII, § 74.—§ 82.)	30

О казнињу злочинства и преступлења понаособ (Част II).

О злочинствима и преступлењима противу отечества, владатеља и Устава (Глава IX, § 83.—§ 91. e.)	33
О злочинствима и преступлењима противу закона, власти и јавног поретка (Глава X, § 92.—§ 104. e.)	41
О злочинствима и преступлењима чиновника у званичној дужности и злочинствима и преступлењима других вршилаца јавних дужности (Глава XI, § 105.—§ 134.)	50
О злочинствима и преступлењима свештеника у смотрењу венчања и у смотрењу вођења протокола о рођењима, венчанима и умрлима (Глава XII, § 135.—§ 144.)	63
О злочинствима и преступлењима због лажних нована (Глава XIII, § 145.—§ 146.)	65
О злочинствима и преступлењима због лажних исправа (Глава XIV, § 147.—§ 153.)	65
О убиству (Глава XV, § 154.—§ 163.)	67
О убиству деце, нарочито копилади (Глава XVI, § 164.—§ 167.)	69
О побацивању деце (Глава XVII, § 168.—§ 170.)	71
О одбацању деце и слабомоћних (Глава XVIII, § 171.—§ 172.)	71
О повреди тела (Глава XIX, § 173.—§ 185.)	72
О злочинствима и преступлењима противу личне слободе (Глава XX, § 187.—§ 195.)	76

Др. Ђ.
38540

О злочинствима и преступљенима противу благонравија (Глава XXI, § 196.—§ 208.)	78
О лажном оптужењу, опадању и повреди чести (Глава XXII, § 209.—§ 219.)	83
О крађи и утаји (Глава XXIII, § 220.—§ 236.)	88
О разбојничеству, ајдуковању и насилном изнуђавању (Глава XXIV, § 237.—§ 250. z.)	97
О превари (Глава XXV, § 251.—§ 260.)	102
О банкрутству (Глава XXVI, § 261.—§ 265.)	106
О кривоклетнику, кљетвопреступнику и лажном сведочан- ству (Глава XXVII, § 266.—§ 276.)	108
О злоупотребењу поверења (Глава XXVIII, § 277.—§ 283.)	111
О казнимом користољубљу (Глава XXIX, § 284.—§ 288.)	113
О повреди туђих ствари (Глава XXX, § 289.—§ 294.)	115
Опште опасна злочинства и преступљенија (Глава XXXI, § 295.—§ 309.)	116

О казнењу истуђења (Част III).

О казнама (Глава XXXII, § 310.—§ 326.)	123
О истуђењима због непослушности према полицијним наредбама (Глава XXXIII, § 327.—§ 328. a.)	129
О истуђењима тичућима се сигурности живота и здравља људи и домаћих животиња и о чистоти (Глава XXXIV, § 329.—§ 337.)	130
О путовима и ђупријама, путницима и њиховим пасошима, скитницама и подозрителним лицима (Глава XXXV, § 338.—§ 344.)	138
О апсеницима и њиховим чуварима (Глава XXXVI, § 345. до § 348.)	142
О кућним старешинама и њиховој чељади, о газдама и слу- гама (Глава XXXVII, § 349.—§ 356. a.)	144
О повреди личне сигурности и чести (Глава XXXVIII, § 357.—§ 359.)	147
О истуђењима у смотрењу тишине и у смотрењу забра- њених игри (Глава XXXIX, § 360.—§ 361.)	149
О истуђењима противу вере, нравствености и благих оби- чаја (Глава XL, § 362.—§ 367.)	150
О касанима, механџијама, цигларима и топачима (саланџи- јама) (Глава XLI, § 368.—§ 374.)	157
О истуђењима тичућима се општине, нарочито о потрици (Глава XLII, § 375.—§ 381.)	161
О обичним истуђењима при продаји и еснафској радњи и о мањој превари и крађи (XLIII, § 382.—§ 391. a.)	165
О истуђењима, којима се чини штета општини, нарочито о онима, која се тичу утврђења обала и река (Глава XLIV, § 392.—§ 395.)	172
О застарелу истуђења (Глава XLV, § 396.—§ 397.)	175
<i>Регистар</i>	177

НАПОМЕНЕ

I.

Речи: „Књажевство Србије“, „Књаз“ и „Књагиня“ у овом законику замењене су речима: „Краљевина Србија“, „Краљ“ и „Краљица“, према Закону о проглашењу Краљевине од 22. фебруара 1882. год. (Збор. 37., стр. 54.).

II.

Измене и допуне у овом законику биле су до сада ове:

од 17. јуна	1861. год.,	којих нема у Зборнику.
» 16. јануара	1862. »	Збор. XV стр. 3.
» 19. јануара	1862. »	Збор. XV » 5.
» 20. марта	1863. »	Збор. XVI » 9.
» 15. јуна	1863. »	Збор. XVI » 29.
» 21. септембра	1866. »	којих нема у Зборнику.
» 8. априла	1868. »	Збор. XXI стр. 13.
» 17. јула	1868. »	Збор. XXI » 38.
» 24. октобра	1870. »	Збор. XXIII » 153.
» 23. октобра	1871. »	Збор. XXIV » 95.
» 11. децембра	1873. »	Збор. XXVI » 37.
» 10. јануара	1876. »	Збор. XXVIII » 58.
» 10. јануара	1879. »	Збор. XXXIV » 108.
» 30. јуна	1882. »	Збор. XXXVII » 190.
» 5. јуна	1834. »	Збор. XL » 76.
» 21. априла	1885. »	Збор. XLI » 188.
» 19. марта	1891. »	Збор. XLVII » 289.
» 27. априла	1895. »	Збор. L » 359. и 362.
» 7. фебруара	1896. »	Збор. LI » 127.
» 6. октобра	1899. »	Збор. LIV » 761.
» 17. јануара	1900. »	Збор. LV » 75.
» 13. маја	1902. »	Збор. LVII » 284.
» 17. јануара	1904. »	које нису ушле у Зборник.

III.

Из Закона о српским народним новцима од 10. децембра 1878. год. (Збор. 34 стр. 8.).

Чл. XXI: »Старе пореске⁴ и чаршијске⁴ вредности претвараће се у нову динарску вредност овако:

1 стари порески грош = 42,1 динарске паре
1 стари чарш. » = 19,8 динарске паре.«

IV.

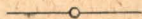
Из Правила и Упутстава, за извршење закона о српским народним новцима од 10. децембра 1878. год., од 21. фебруара 1879. год. (Збор. 34 стр. 227.).

Чл. 6. последњи став бр. 2.:

»Ако је такса или наплата одређена у талирима или цванцикама, дакле у монетама које по новој тарифи наше државне благајне неће више примати, онда ће се вредност ових монета претварати најпре у грошеве пореске узимајући талир по 12, а цванцик по 2 гроша пор., па ће се за тим из пореских грошева вредност ових монета превести у динарски течај, као што је напред речено, и по том у динарском течају наплату извршити.«

V.

Спорно је питање, да ли се може изрицати *смртна казна* у § 191. одељ. II. и § 268. бр. 3. под *a)* казн. зак. — Треба видети члан 29. и 104. Устава од 6. априла 1901. год.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ ПРВИ

КЊАЗ СРПСКИ

У САГЛАСИЈУ СА СОВЕТОМ ОПРЕДЕЛИЛИ СМО И ОПРЕДЕЉУЈЕМО:

ЗАКОН

којим се уводи у живот Криминални (Казнителни)
Законик за Књажество Србију.

§ 1.

Криминални или Казнителни Законик за Књажество Србију ступа у живот по истечењу шест недеља од дана, кад га Књаз потпише.

§ 2.

Ступањем у живот казнителног законика за Књажество Србију, укидају се све досадашње уредбе и закони по казнителним предметима издати за Књажество Србију; остају пак и даље у важности:

1. војени закон од 31. Октобра 1839. год. (Збор. I. стр. 132.) с тим преименањем да војени судови у будуће место шибе осуђују на робију и то:

а., место мртве шибе или дванаест пути на место, на робију од осам до дванаест година.

б., место шибе девет пути на место, на робију од пет до осам година.

в., место шибе шест пути на место, на робију од три до пет година.

2., место шибе три пута на место, на двогодишњу робију.

2. закон о казнењу кордонопреступника од 21. јулија 1841. год. (Збор. II. стр. 121.).

3. закон о казнењу ђумручких преступлења од 23. маја 1850. год. (Збор. V. стр. 208.).

4. закон о казнењу шумских преступлења од 15. марта 1858. год. (Збор. X. стр. 56.).

5. закони и уредбе о административном казнењу чиновника.

6. закони о дисциплинарном казнењу ученика у основним школама, гимназијама и лицеју.

7. закон о казнењу преступлења при коншкрипцији, и попису порез плаћајућих глава од 12. марта и 30. августа 1841. год. (Збор. II. стр. 37. и 133.).

8. закон о дисциплинарном казнењу пограничних стражара од 9. фебруара 1840. год. (Збор. II. стр. 2.).

9. дисциплинарне казне судејским поступком прописане.

10. закон у смотрењу преступлења при изборима за скупштину народну од 14. јануара 1859. год.

11. *Казна прописана у 5. и 7. точки § 33. устројења основних школа издатог 22. августа 1857. год. ВЖ 1187. II. СЖ 1112. II. за родитеље и старатеље ученика основних школа за неуредно идење ђака у школу и за ненабављање књига и материјала потребног.**

§ 3.

Бој, камџије и штапови преко педесет удараца, на које су кривци осуђени, па не буду извршене кад казнителни законик у живот ступи, суд ће првостепени решењем, које одмах извршително постаје, заменити затвором или робијом по закону од 31. јануара 1853. год. (Збор. VII. стр. 28.).

* Ова тачка додата је законодавним решењем од 7. октобра 1861. год.

А бој са камџијама испод педесет удараца, на који су женске осуђене, ако не буде до тог времена извршен, замениће се са исто толико удараца са прутовима.

§ 4.

Ако се нађе да су која лица на бој осуђена, која се по казнителном законик у (§ 32.) од тога изумимају, а не буду те казни извршене кад казнителни законик у живот ступи, то ће оним кривцима, који су окружним судовима осуђени, првостепени суд, који је дело пресудио, решењем, које одмах постаје извршително, те казни заменити затвором по § 33. казнителног законика. Исто ће тако подобним лицима, која су због иступлења осуђена на бој па те казни не буду извршене, кад казнителни закон у живот ступи, иста власт замену ту учинити по §§ 315. 317. и 318. казнителног законика.

§ 5.

Дела која су се до сад као казнима сматрала и казнила, но за која није и казна определена била, пресудиће се по казнителном законик у ако не буду коначно већ пресуђена, кад овај законик почне важити.

§ 6.

Будући је казнителним закоником вечна робија и вечно заточење на двадесетогодишњу робију и заточење сведено, то се и свима онима, који су на једну од тих казни осуђени ова има у двадесетогодишњу свести, и по томе, и они који једну од тих казни већ двадесет година издржавају имају се одмах у слободу пустити.

§ 7.

Свима онима који су на робију испод две године осуђени, има се ова у затвор претворити.

§ 8.

У колико казнителни законик у смотрењу застарелости или других околности буде блажији за кривца, имају се по њему пресудити сва она дела, која не буду извршителном пресудом окончана, кад казнителни законик у живот ступи.

§ 9.

У смотрењу свију оних казнимих дела, која се по наређењу казнителног законика само на тужбу дотичних приватних лица ислеђивати и казнити имају, ако се нађу нека од таквих, у времену кад казнителни законик у живот ступи, која су по званичној дужности у ислеђење и суђење узета, ако не би она коначно пресуђена и пресуда окривљеном саопштена била, — има се од сваког даљег ислеђивања и суђења престати, ако не би лице, кога се тиче, до законом одређеног рока продужење или окончање иследовања и суђења захтевало.

29. Марта 1860. год.
у Београду.

Милош Обреновић,

КЊАЗ СРПСКИ

Председатељ Совета
Генерал-Мајор,

Стев. Михаиловић с. р.

(М. П.)

Заступник Књажевског Представника, и
Поочитеља Иностранних Дела, член сталне
дунавске комисије, Кавалер,

(М. П.)

К. Цукић с. р.

Секретар Совета,

Рајко Лешјанин с. р.

К. В. № 986. П.

Сов. № 244. П.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ ПРВИ

КЊАЗ СРПСКИ

У САГЛАСИЈУ СА СОВЕТОМ ОПРЕДЕЛИЛИ СМО И ОПРЕДЕЉУЈЕМО :

КРИМИНАЛНИ (КАЗНИТЕЛНИ) ЗАКОНИК

ЗА

КЊАЗЕСТВО СРБИЈУ

УВОДНА ПРАВИЛА.

§ 1. Сва казнима дела или су злочинства или преступлења или иступлења.

Злочинство је оно дело, за које закони доносе смрт или робију или заточење.

Преступлење је оно дело, за које закони доносе затвор дужи од месец дана, или лишење звања, или новчану казну више од тридесет талира.*

Истуи је оно дело за које закони доносе затвор до месец дана или новчану казну до три стотине динара.**

§ 2. За које дело није у закону, пре него што је учињено, казано, да ће се и како ће се казнити

* Овде је био још став: „или бој више од тридесет удараца“, који је укинут законом од 11. децембра 1873. г., када је укинута казна боја.

** До закона о изменама и допунама од 17. јануара 1904. год. овај одељак гласио је:

„Иступлење је оно дело, за које закони доносе затвор до месец дана, или новчану казну до тридесет талира или бој до тридесет удараца.“

онај, који га учини, за оно се не може нико ни осудити.

§ 3. Незнање закона никог не оправдава.

§ 4. Гди се год у овом законнику каже Србин, под том речи разуме се сваки грађанин Српски, био он које му драго вере и народности.

§ 5. Когод учини у Србији какво казнимо дело, судиће се и казнити по казнителним законима ове земље.

§ 6. Ни један Србин неће се издавати страном власти да га она испитује и казни за дела казнима, која би овај учинио било у Србији било у иностраној држави.

7. Србин који у иностраној земљи учини злочинство или преступљење према Србији, или према српској власти или према Србину, судиће се и казнити по законима српским, ако није за исто дело у иностраној земљи већ кажњен. *Овако исто поступаће се и у смотрењу истуђења, изложеног у § 391. казнителног законика.**

§ 8. Србин, који у иностраној земљи учини злочинство или преступљење према иностраној држави, или према страним властима или према странцу, па не буде за исто дело у иностраној држави већ кажњен, а тузи га онај кога се тиче, *или власт његова, изузимајући случајеве, где по пропису закона има места само приватној тужби,*** судиће се и казнити такође по законима српским; но ако закон оне земље, у којој је дело учињено, не би таково никако казнио или би блажији био од српскога то ће му српска власт по њему и судити. *Овако исто поступаће се и у смотрењу истуђења, изложеног у § 391. казнителног законика.**

* Ова тачка додата је законом о изменама и допунама од 15. јуна 1863. год.

** Курсив је додат законом о изменама и допунама од 15. јуна 1863. год.

§ 9. Војник српски прост или официр за дела казнима која учини кад није под барјаком него на отпусту, судиће се и казнити по овом законнику; а кад таква учини кад је под барјаком судиће се и казнити по овом законнику само онда, ако у војеним законима није друкчије наређено.

§ 10. Онај, који је казним делом оштећен има право да тражи од кривца накнаду те штете, не сматрајући хоће ли и каква казна кривца за његово дело постићи.

§ 11. Ако се какво казнимо дело учини под једним казнителним законом, а суди се у време кад се тај закон промени и настане други, онда ће се свагда пресудити и казнити по оном од та два закона, који за кривца буде блажији.

ЧАСТ ПРВА

О казнењу злочинства и преступљења у опште.

ГЛАВА ПРВА

О к а з н а м а.

§ 12. Кривац се може осудити на следејуће казне:

1. на смрт,
2. на робију,
3. на заточење,
4. на затвор,
5. на лишење звања,
6. на новчану казну,
- 7.*

* Законом од 11. децембра 1873. год. ова је тачка укинута, а гласила је: „на бој.“

Тај закон гласи:

„1. Телесна казна укида се са свим; и по томе губе силу закона тачка 7. §-а 12. и тачка 3. §-а 310. казнителног законика, као и сва наређења стојећа у свези са тим тачкама.

2. Где би казнителни законик према досадањим наређењима прописивао телесну казну, ова ће се замењивати за пре-

8. да изгуби грађанску чест,
9. да му се одузму неке ствари.
10. да му се забрани извесну радњу радити,
11. да се протера,
- 12.* да буде под полицајним надзором.

§ 13. Ко се осуди на смрт убиће се из пушака и одмах упојати.

§ 14. Робија не може бити дужа од двадесет, ни краћа од две године.

На ову казну кривац може бити осуђен са оковом или без окова. Оков је или лак, до два килогр. и 560 гр., или тежак од 5 килогр. и 120 гр. Коју ће врсту окова осуђени носити, суд одређује у пресуди.

На робију са оковом кривац ће се осудити увек онда, кад се осуђује на робију због разбојништва, пљевине, хајдуковања, и сваког оног дела за које закон предвиђа смртну казну; ну, осим тога, суд може, према величини кривице и поқварености кривчевој, осудити овога на робију са оковом и у случају осуда због хотимичног убиства без предумишљаја (§ 156., први одељак), опасне крађе или јатаковања (§§ 250 б.—250 г.).

Мушка младолетна лица и женскиње не могу се оживати.

Према мушким лицима осуђенима на робију која издржавају казну без окова, оков се може употребити у казненом заводу само као дисциплинска казна, о којој ће дисциплинској казни Министар Правде прописати нарочита правила. Овака дисциплинска казна не може се применити над политичким кривцима и малолетнима.

Осуђени на робију држаће се у (кући) робијашници и радиће тешке послове, и то, мушки у

ступе према одређењима §-а 33., као и с обзиром на § 30. а за иступе, према одређењима §-а 317. казнителног законика;

3. Закон овај ступа у живот на Цвети 1874. године.*

* Ова тачка додата је законом о изменама и допунама од 20. марта 1863. год.

пољу и у робијашници, а женскиње само у робијашници.

Они ће се сви издржавати о државном трошку и имаће једнако одело, мушки мушко, а женскиње женско.*

§ 15. Заточење не може се осудити дуже од двадесет година, ни краће од две године.

Заточеници држаће се у особеној кући, неће се наговити на рад, нити ће се оживати; добиваће од државе рану, а ко хоће моћи ће се ранили и о свом трошку, али не по својој вољи, но како буде наређено особеним законом; сиромаше ће држава и одевати.

§ 16. Осуђени на смрт може тестаментом наредити шта са његовим имањем да буде.

§ 17. Осуђени на робију или заточење могу такође тестаментом за своје имање наређивати; по друкчије не могу њим управљати ни располагати, нити с ким какав уговор правити док су на робији или у заточењу. Само кад суд нађе за нужно поставити робијашу или заточенику старатеља за његово имање, запитаће и њега, кога би он желио за старатеља.

§ 18. Ко се осуди на смрт, или на робију, или на заточење, губи по самом закону чим му пресуда извршителна постане:

1. право на сва државна црквена, општинска или друга јавна или почесна звања, као и право на све оне народне службе и послове, за које се траже

* До закона о изменама и допунама од 13. маја 1902. год. овај је § гласио:

„Робија се не може одсудити дужа од двадесет година ни краћа од две године.

Осуђени на робију држаће се у (кући) робијашници; радиће тешке послове у пољу или у робијашници; носиће на ногама окове лаке или тешке, како коме суд одсуди. Лак ће оков бити од две, а тежак од четири ове.

Женске на робију осуђене неће се оживати, а радиће тешке послове, но само у робијашници. Осуђени на робију издржаваће се сви о државном трошку и имаће једнако одело: мушки мушко, а женскиње женско.“

поштеност имена људи, као право бити скупштинар народни и бирати посланике за народну скупштину, давати глас у којим му драго јавним делима, бити изабрани судија, бити сведок, судити о чему као вештак, бити чији пуномоћник, тутор или старатељ.

2. све чинове, титуле и достојанства. и право носити знаке одличја или почести.

3. право на сваку пензију, благодејања и помоћи од државе и других јавних заведења.

§ 19. Кад ће и на који начин осуђени због злочинства моћи се повратити у она права, која по § 18. изгуби, определиће се у казнителном поступку судејском.

§ 20. Затвор не може бити дужи од пет година, ни краћи од тридесет дана, осим случаја гди закон то допушта.

Осуђени на ову казну радиће у затвору оне послове које су пре тога радили, или који за кога најсходнији буде; но суд може пресудом од рада ослободити болешљиве и оне, који би то по чему другом заслуживали. Чиновници пак и свештеници на затвор осуђени не могу се никако на рад нагонити. Сви ће се затвореници ранити о трошку државном, а ко хоће моћи ће се ранити и о свом трошку, али не по својој вољи, но како буде наређено особеним законом; сиромаше ће држава и одевати.

Ако би ког на затвор осуђеног лица било такво занимање, које се по својој природи или према устројству асеничког заведења у самом заведењу неби могло радити, као што су тежачки и неки од рукоделских послова, то ће се таково лице на те његовом пређашњем занимању својствене послове моћи и изван заведења употребити, но само по потреби управителственој или општенародној.*

§ 21. Гди се затвор на дане и месеце одређује, узима се у један дан двадесет и четири сата, а у један месец тридесет дана.

* Овај је одељак додат законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

§ 22. Кад се затвор промењује у робију или заточење, онда се за дванаест месеци затвора узима осам месеци робије или заточења.

§ 23. Почетак робије, заточења и затвора рачуна се од дана прве пресуде, ако је осуђени у приговору, а ако није, онда се рачуна од дана, кад се он по саопштеној му извршителној пресуди слободе лиши.*

§ 24. Суд може осудити кривца на заточење у место робије, за дела која закон казни робијом, ако нађе за то оправдана разлога у олакшаваним околностима.**

§ 25. Ко се осуди да се лиши звања, тај не може после добити државну службу најмање за годину дана, а највише за пет година, како му суд одсуди. Ко се лиши звања, тај губи и сва права и одличја, која су са звањем скопчана.

§ 26. Ако се онај, који се осуди да се лиши звања уједно осуди и на затвор, то ће се оно време, за које осуђени по § 25. не може добити државну службу, рачунати од дана издржаног или помиловањем опрштеног затвора.

* До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год овај § гласио је:

„Почетак робије, заточења и затвора, рачуна се од дана прве пресуде, ако је кривац у затвору био; ако није, онда се рачуна од оног дана, кад се кривац по саопштеној му извршителној пресуди слободе лиши.“

** Овај §, до закона о изменама и допунама од 6. октобра 1899. год., којим је укинут, гласио је:

„Чиновници и свештеници место робије осуђиваће се на заточење, узимајући годину дана заточења за годину дана робије.

Исто тако може суд и друге поштене грађане место робије на заточење осудити, ако кривац по квалитету злочиног дела то заслужује.

Но и чиновнике и свештенике може суд на робију осудити нарочито због обшестителних и опште опасних дела, као што су: опасне крађе, убиства из користољубља или других ниских умишљаја, разбојничества, хајдуковања, општеопасна падења и тровања.“

Садашњи текст је по закону о изменама и допунама од 13. маја 1902. год.

§ 27. Новчана казна не може бити мања од 5 дин. узимајући случај замене по § 49. полиц. уредбе.

На новчану казну може се осудити кривац и уз друге овим законом одређене казне, где закон то допушта.

Новчана казна узимаће се у државну касу, осим случаја где је законом drukчије наређено.

Најмања новчана казна, прописана од 5 динара, важи и за она дела, за која је овим казним законом прописана новчана казна испод 5 динара.*

§ 28. Кад је новчана казна толика, да је кривац не може исплатити трећином свога имања, то ће му она заменити се затвором узимајући за један до два талира један дан затвора; само кад је новчана казна већа од триста талира, онда се може једним даном затвора заменити до три талира.

§ 29. Кад се кривац осуди на новчану казну уз робију или заточење, па му по § 28. треба ову заменити, то му се она неће заменити затвором, него робијом или заточењем, променивши најпре новчану казну на затвор по § 28. па онда затвор на робију или заточење по § 22.

§ 30. У оним случајима, у којима је дозвољено суду да бира хоће ли кривца осудити на новчану казну или на затвор, суд ће осуђивати на новчану казну само у блажијим случајима.**

§ 31. Новчана казна може се по смрти кривца из његовог посмртног имања наплатити само онда, ако му је пресуда пре него је он умро извршителном постала.

* До закона о изменама и допунама од 17. јануара 1904. год. овај § гласио је:

„Новчана казна не може бити мања од једног талира.

На новчану казну може се кривац и уз друге овим законом одређене казне осудити, но само у оним случајима, гди закон то допушта.

Новчана казна узимаће се у државну касу.“

** Види примедбу * на стр. 7. према којој не важи став: „или на бој, или хоће ли га осудити на новчану казну“, који је био између речи: „осудити на новчану казну“ и „или на затвор“; те је због тога овај став у тексту и изостављен.

§ 32.*

§ 33.**

§ 34. Ко се осуди да изгуби грађанску чест, он губи сва она права, која су казана у § 18. најмање за годину дана, а најдуже за пет година, како коме суд одсуди.

Речена права губи осуђени од оног дана, кад му пресуда извршителном постане, а речено му се време, за које он та права губи, почиње рачунати од дана кад издржи или му се опрости казна, уз коју је осуђен на губитак грађанске чести.

§ 35. Влашћу могу се одузети (конфисцирати) само поједине ствари кривца, и то оне: које су казним каквим делом произведене, или којима се

* Укинут законом од 11. децембра 1873. год., а овако је гласио: „Никоме се не може одсудити боја више од педесет удараца, ни мање од десет удараца.

Ко се осуди на бој, биће се по дебелим месима штапом ако има осамнаест година, а прутом ако нема осамнаест година, или ако је женско.

На бој се може осудити само скитница, слуга, шегрт, надничар, крадљивац, пустија, било мушко или женско, а и други коме би фамилија нужду трпила, кад би се осудио на затвор, а не би се налазило са чега не би путно било да се бије.

Лица, која су педесет година навршила, неће се никад на бој осуђивати. Исто тако на бој се неће осуђивати ни остали кад се год нађе што, са чега не би путно било да се бију.

Осуђени на бој неће се бити на јавном месту, где је то могуће. — Ове четири речи курзивом штампане додате су законом о изменама и допунама од 2^а. марта 1863. год.

** Укинут законом од 11. децембра 1873. год. а гласио је: „Ако осуђени на бој не би могао такви поднети, то ће му се он заменити затвором оако:

Десет до петнаест удараца, затвором од три до петнаест дана.

Шеснаест до двадесет и пет удараца, затвором од петнаест до месец дана.

Два есет и шест до четрдесет удараца, затвором од једног до три месеца.

Четрдесет и један до педесет удараца, затвором од три до шест месеци.“

кривац за учиниће каквог казнимог дела послужио, или их на то наменио, ако су ове ствари кривца или његовог саучесника. Ствари ће се ове или уништити, или на ползу земаљску, било продајом или иначе, обратити, зашто која буде, о чему ће суд свагда у пресуди својој по самом казнимом делу изреченој решавати.

Ако садржај каквог печатаног или непечатаног писменог састава, лика или других изображења казнимог дела сачињава, то ће суд у пресуди, коју по самом казнимом делу изриче, у исто време и уништење свију налазећих се егземплара и за то одређених форми или плоча изрећи.

Но ако не би цео састав, лик или изображење противузаконитост садржавало, но само поједина места или части истог, то ће се само ова противузаконна места или оне части форми или плоча уништити, на којима се то наводи.

Означене ствари одузеће се и онда кад би кривац пре умро по што је пресуда изречена.*

§ 36. Ко се осуди да не може извесну радњу радити, тај неће смети никад или за неко време, како коме суд одсуди, сам за себе и на своје име (самостално) оно занимање упражњавати и у опште ону радњу радити, у којој је радећи учинио противузаконно дело, за које се осуђује.

Коме се не забрани радња за свагда, него за неко време, томе се не може забранити дуже од пет година.

§ 37. Ко се осуди да се протера тај неће смети долазити ни живити у она места или крајеве, за које му се у пресуди каже донде, докле му је одсуђено.

* До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год. овај § гласио је:

„Кривац се може осудити да му се одузму оне ствари, које је казним делом начинио, или којима се за то дело послужио или их на то наменио, ако су његове или његових у том делу саучесника, па те ствари или ће се уништити, или на ползу земаљску обратити, за што која буде. То ће се учинити и онда кад кривац умре пре него му пресуда извршителном постане.“

Нико се не може осудити да се протера на дуже од две године. Само се странац може протерати и из Србије, и за свагда.

§ 37. а.* Надзор полицајни не може трајати дуже од пет ни краће од једне године, како коме суд досуди. Он се састоји у следећем**:

а., који је на ту казну осуђен, за одређено у пресуди време не сме се удалити никуда изван атара села, или вароши, у којој живи, без знања и одобрења надлежне полицајне власти. Само у случајима преке потребе, која одлагања не трии, може му надлежни кмет на своју одговорност дозволити, да може у оближње општине отићи, и то само онда, кад у месту нема полицајне власти.

б., он мора бити ноћу од извесног до извесног времена, које му полицајна власт одреди, у свом обиталишту, или мора онде на преноћиште долазити, где му она одреди.

в., њему се може у свако време, по наредби месног кмета или полицајне власти, аретресати кућа и његова притежања.

§ 37. б.*** Полицајни надзор осуђиваће се сваки пут кад се ко осуђује због крађе, разбојничества, хајдуковања, прикривања или јатаковања и паљевине хотичне.****

* Додат законом о изменама и допунама од 20. марта 1863. год.

** Законом о изменама и допунама од 17. јула 1868. год. после речй: „како коме суд досуди“ додато је: „осим дела изложених у §§ 87., 88., и 90. казн. зак. када се полицајни надзор и на десет година продужити може.“ — али је тај додатак укинут законом о изменама и допунама од 19. марта 1891. год.

*** Додат законом о изменама и допунама од 20. марта 1863. год.

**** Законом о изменама и допунама од 17. јула 1868. г. после речй: „и паљевине хотичне“ додато је: „као и дела казаних у §§ 87., 88., 89. и 90. казн. зак. тако, да се због ових дела оптужени има и онда на полицајни надзор осудити, кад би исти због самог дела оптужених из недостатка доказа ослобођен био.“ — али је тај додатак укинут законом о изменама и допунама од 19. марта 1891. год.

Странице, место полицајног надзора власт полицајна може протерати. Где се полицајни надзор поред губитка грађанске чести осуђује, ту ће се и за једно и за друго једнако време одредити.

§ 37. в.* Одређено време полицајног надзора почиње тећи од времена издржане или опроштене казне.

§ 38. Све четири предидуће казне:

да кривац изгуби грађанску чест (§ 34.);

да му се одузму неки предмети (§ 35.);

да не може извесну радњу радити (§ 36.); и напослетку

да се кривац протера (§ 37.)

не могу се никад саме за себе ни појединце ни једна с другом кривцу одсудити, него тек уз друге овим законом одређене казне, па и то само у оним случајима, гди закон изреком то каже.

§ 38. а.** Што је у последњој тачки § 38. казано, важи и за полицајни надзор.

§ 39. Никаквога кривца није слободно осудити на друго што, осим оних казни, које су овим законом прописане (§ 12.). Исто тако има се свака казна тачно по закону према величини кривице определити, а никад строжије ни блажије, нити је слободно једну казну другом замењивати, осим случаја гди закон то изреком допушта, па и онда не друкчије, него како закон каже.

§ 40. Кад је у закону за какво дело определена само најмања и највећа мера казне, на коју ће суд кривца осудити, суд ће у простору између једне и друге мере осудити кривца на онолико, колико нађе да он према величини кривице заслужује.

Кад је за какво дело у закону казана само највећа мера оне казне, на коју ће се кривац осудити,

* Додат законом о изменама и допунама од 20. марта 1863. год.

** Додат законом о изменама и допунама од 20. марта 1863. год.

суд ће у простору између те највеће мере и оне, од које нема мање по закону у том роду казни, кривца осудити на онолико, колико нађе да он према величини кривице заслужује.

А кад је у закону за какво дело одређена само мајмања мера казни на коју се кривац осудити има, суд ће од те најмање мере, па на више до оне, која је по закону највећа за исто дело, осудити кривца на онолико, колико нађе да он, према величини кривице, заслужује.

ГЛАВА ДРУГА.

О покушају.

§ 41. Покушај злочинства и преступлења узима се онда, кад ко учини дело, којим је извршење самог злочинства или преступлења започето, па се злочинство или преступлење не изврши због другог чега, што није стајало од воље онога, који га је започео вршити.

§ 42. Покушај злочинства казниће се свагда, а покушај преступлења само у оним случајима, у којима закон изреком то каже.*

§ 43. За дела којима се ко само спрема да учини злочинство или преступлење, а још га не започне, неће се казнити, осим кад закон и за сама та дела казну одређује.

§ 44. Кад се одређује величина казни за покушано злочинство, суд ће гледати колико далеко одстоји дело, којим је злочинство започето од свршетка његова, па према томе може сићи до четвртине оне казне, коју би кривац по закону заслужио, да је злочинство сасвим извршио.

Али ако се по оваком суђењу у каквом случају нађе, да би и најнижа по закону мера робије или

* Овде је био још став: „Но ако је покушај преступа учинен путем печатње, онда се казни у свима случајима.“ Овај курзини став додат је законом о изменама и допунама од 24. октобра 1870. год. Односно важности овога додатка видети чл. 58. закона о штампии.

заточења за кривца престрога била, суд ће место робије или заточења на затвор осудити, али онда затвор не може трајати мање од девет месеци.

За које злочинство закон доноси смрт кад се изврши, за оно ће се свагда, кад остане само покушано, кривац казнити робијом или заточењем од десет до двадесет година.

§ 45. Покушење преступлења казниће се затвором највише до четири месеца.

ГЛАВА ТРЕЋА.

О саучасницима.

§ 46. Саучасник је у злочинству или преступлењу.

1. ко поклоном, обећањем, претњом, злоупотреблењем власти или важности своје, преваром или другим чим подбоде, наговори или наведе кога, те злочинство или преступлење учини.

2. ко научи кривца како ће злочинство или преступлење учинити, ко кривцу набави оружје, оруђе, или друго што, што је за извршење злог дела служило, знајући да ће се на то употребити, и који је кривца знајући потпомогао у ономе, чим је зло дело приправљано, олакшано или извршено.

§ 47. Саучасник у злочинству или преступлењу извршеном као и у казнимом покушају, да се казни исто онако, као што би се казнио, да га је сам учинио.*

Али кад закон доноси смрт за злочинство, а докаже се да дела саучасникова изложена у § 46. под 2., нису била таква, да се без њих не би злочинство учинило, онда ће се саучасник место смрти казнити робијом; а ако буде још и олакшавајућих околности, затвором од две до десет година.

* До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год. овај одељак гласио је:

„Саучасник у злочинству или преступлењу казниће се онако исто, као што би се казнио, да га је сам учинио.“

§ 47. а.* Ко беседом на јавним местима или при јавним скуповима, или писменим сачињењима или ликовима, или другим образима или знацима, који се продају, раздају, или јавно излажу и прикривају, на какво злочинство или преступлење позива, дражи, наговара или навести покуша, ако никаквог следства било није, да се казни затвором до годину дана, или новчано до 80 талира, у колико не би при појединим злочинствима друкчије наређено било.

§ 48. Саучасник се неће казнити:

1. кад власти за злочинство или преступлење, које се хоће да учини, за времена јави тако, да би она могла сачувати да се не учини.

2. кад сам учини те се злочинство или преступлење не изврши.

§ 49. Ко би кривцу, пошто учини злочинство или преступлење, на руку учинио да га не постигне казна коју му закон доноси, или да му обезбеди корист, до које је злочинством или преступлењем дошао, а договорио би се за то с њиме пре него што је оно зло дело учинио, да се казни по § 47.**

§ 50. Ко би кривцу, пошто учини злочинство или преступлење помогао, да га не стигне казна коју му закон за то дело доноси, или да му сачува корист, до које је оним злим делом дошао, а не би се с њиме договорио за то пре, него би и за само злочинство или преступлење дознао тек кад је учи-

* Додат законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год. Овде је био још став: „или бојем до 50 удараца“, који је престао важити по закону од 11. децембра 1873. год. Види још и чл. 58. закона о штампи, по коме овај § не важи за кривице учињене штампом.

** До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год. овај § гласио је:

„Ко би кривцу, пошто учини злочинство или преступлење, помогао да га не постигне казна, коју му закон доноси, или да му сачува корист, до које је злочинством или преступлењем дошао, и договорио би се за то с њим пре, него што је оно зло дело учинио, да се као прикривач казни исто онако, као да је он сам оно злочинство или преступлење учинио.“

њено, да се казни у новцу до двеста талира, или затвором највише до годину дана.

Али ко би овако помогао кривцу само да га сачува од казне неће се никако казнити: ако је кривцу род по крви у правој усходећој или нисходећој линији, до ког било колена, а у споредној линији, до четвртог колена (узимајући и четврто колено), или ако је прикривао муж своју жену, или жена свог мужа, или ако је муж прикривао рођаке своје жене, или жена свога мужа рођаке по крви у правој усходећој или нисходећој линији до ког било колена, а у споредној линији до другог колена (узимајући и то колено), или ако је прикривач кривцу крштени кум или кривац њему, или ако је кривцу поочим или помајка, посинак или поћерка.

§ 51.* Ко дозна да се ради противу живота владоцу српском, или противу чланова Краљевског Дома или о издајству земље,** па то не јави надлежној власти а међу тим се ово дело учини или буде само покушано, да се казни робијом од пет до десет година. Тако исто ко дозна да се ради о глави другог коме, или о каквом разбојничком делу, или о прављењу лажних новаца, или о коме му драго другом злочинству у коме би могао ко живот изгубити, па то не јави надлежној власти, или ономе, кога то зло снаћи може, а злочинство се учини или буде само покушано, да се казни робијом*** до пет година.

У чланку другом § 50. од казне за прикривање ослобођена лица, неће се ни овде казнити.

§ 52. На оно, што једнога кривца или саучасника већма окривљује или правда, неће се гледати при осуђивању других у истом делу кривца или саучасника, код којих то не постоји.

* Курсивни текст овога §-а додат је закон о изменама и допунама од 6. октобра 1899. год.

** У првобитном тексту после речј: »о издајству земље« била је реч: »или«, па је изостављена законом о изменама и допунама од 6. октобра 1899. год.

*** У првобитном тексту: »... да се казни затвором до пет година.«

ГЛАВА ЧЕТВРТА.

О извињујућим и казну умаљујућим околностима.

§ 53. Ни злочинства ни преступлења нема онде, ако је онај, који је какво дело учинио, у време, кад га је учинио, био луд, или је иначе слободна воља код њега искључена била.*

§ 54. Ни онај неће бити крив нити ће се казнити, који што учини у праведној нужној одбрани.

Праведна нужна одбрана само ће се онда узети, ако се по лицу, времену, месту, начину нападања или по другим остојателствима са основом узети може, да се учинитељ само нужном одбраном послужио да противузаконо нападање на свој или другог живот, слободу и имање одбије, — или да је он само из препасти, страха или плашње границе нужне одбране прекорачио, и више учинио него што је за одбрану нужно било.

Овако прекорачење граница може се по квалитету остојателства и као казнимо дело из нехата учињено казнити по § 158. и 180.**

§ 54. а. *** Ако казнимог дела зависи или од особитих својства оног лица које је дело учинило или од особитих својства оног сирам кога је дело учи-

* До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год. овај § гласио је:

»Где нема свести и слободне воље ту нема ни злочинства ни преступлења, и по томе, ко што учини кад није при себи, или кад је натеран туђом силом или угрожајем, коме није могао одолети, тај неће бити крив нити ће се казнити.«

** До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год. овај § гласио је:

»Ни онај неће бити крив нити ће се казнити, који што учини у нужној одбрани т. ј. у оноликој без колике неби могао одбранити себе или другог од настојећег незаконог нападања чијег.

Ако би се ко у таквој одбрани прецао тако, да би из страха учинио више, него што је за одбрану нужно било, ни за то се неће казнити.«

*** Додат законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. године.

њено, или од особитих оистојателства под којима је дело учињено: то се онда таково дело не може оное у кривицу урачунати, коме та својства или оистојателства нису позната била у време кад је дело учињено.

Ако би се по тим особитим, учинитељу непо- знатим бившим одношењима или оистојателствима, казни-мост дела увећавала, онда те околности неће се при изрицању казне учинитељу као отежавајуће урачунати.

§ 55. Деца, која немају пуних дванаест година неће се осуђивати за злочинства и преступлења која би учинила, него ће се дати родитељима или туторима, да их ови казне.

§ 56. По § 55. поступиће се и с недораслима, који би имали пуних дванаест година, али још не би навршили шеснаесту годину, а доказало би се да су без разбора учинили злочинство или преступлење. Ако ли они и без разбора али из рђаве навике учине злочинство или преступлење, онда ће се дати где буде одређено, да се поправљају, и на том поправљању могу остати највише до осамнаесте своје године.

§ 57. Који би имали пуних дванаест година, али још не би навршили шеснаесту годину, па би се доказало да су учинили злочинство или преступлење с разбором да се казне:

1). за учињено злочинство, за које би закон доносио смрт или робију, затвором од једне године дана до десет година.

2). за преступлење, највише половином оне казне, на коју би се осудили, да су старији; но у овом случају може им се осудити и мање од онога, што закон најмање доноси за дело које су учинили, ако суд нађе да још по чему то заслужују. Но у никаквом случају не могу се они пресудом на губитак грађанске чести осуђивати.*

* Ова тачка додата је законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

§ 58. Ако би кривац имао пуних шеснаест година, а још не би навршио двадесет прву годину, моћи ће се осудити највише на две трећине оне казне, коју закон доноси за дело учињено; а кад би закон доносио за учињено дело смрт, он ће се осудити на робију или заточење од десет до двадесет година.

Ни у каквом случају они се неће осуђивати на губитак грађанске части, нити ће се на њих примењивати пропис §-а 18. овога законика.*

ГЛАВА ПЕТА.

О олакшавајућим и отежавајућим околностима.

§ 59. За олакшавајуће околности сматраће се:

1. ако кривац није разумевао колико зло може изаћи из његова дела, и какво ће велико зло њега самога за то постићи.

2. ако је кривац тешком невољом, или чијим наговором, или преваром, или заповешћу или претњом на зло дело наведен.

3. ако је зло дело учинио обузет чувством човечности, или раздражен увредом или другим поступцима онога, према коме је зло дело учинио.

4. ако се кривац пре учињеног злог дела свагда добро владао, или се из поступања његовог при самом том делу или и после овога види, да није сасвим покварен и неваљао човек; а особито

5. ако је чинећи зло дело имао прилику учинити много већу штету, па је сам од своје воље није учинио; или

6. ако се сам од своје воље трудио, да из ње-

* Овај одељак додат је законом о изменама и допунама од 30. јуна 1882. год.

На крају његовом биле су и ове речи: „а ако су на робију осуђени, они се неће окивати“, али су оне изостављене законом о изменама и допунама од 13. маја 1902. год.

гова дела не изађу и друга зла, која би могла изаћи, или да поправи учињену штету.

7. ако се сам суду пријави и своју кривицу призна, а могао је лако утећи или се сакрити, или ако призна своју кривицу пошто се почне ислеђивање, али пре него се дело његово докаже другим чим.

§ 60. Ако се код злочинства, за које закон доноси смрт нађе олакшавајућих околности, кривац ће се место смрти осудити на робију или заточење од десет до двадесет година.

§ 61. Ако се код злочинства, за које закон доноси робију или заточење нађе олакшавајућих околности, може се робија и заточење спустити до најмање мере своје, а то је до две године; али ако би се у ком случају нашло, да је и то много, суд може место робије или заточења осудити на затвор, али тада затвор не сме бити краћи од шест месеци.

§ 62. Ако се код преступлења за које закон доноси затвор или новчану казну признаду олакшавајуће околности, затвор се може спустити до на један дан, а новчана казна до на један талир.

§ 63. Кад се код преступлења које чиновник у службеној дужности учини и за које му закон доноси само да се лиши звања, признаду олакшавајуће околности, суд ће таквог чиновника осудити на затвор од једног до шест месеци, место да се лиши звања.

§ 64. Неиправедно одлежачи притвор за време истраживања узимаће се при изрицању пресуде у призрење као што следује:

а) ако је окривљени за време истраживања противзаконно и без његове кривице дуго у притвору држан, то ће му се овај притвор као издржана казна у пресуди урачунати и од осуђене му казне робије, заточења или затвора одбити у оном случају, ако је осуђена му казна дужа но што притвор износи.

Ако се притвор има од робије или заточења одбити то ће се чинити по оној сразмери, као што је у § 22. казано, да се затвор сирам робије и заточења рачунати има.

б) но ако би казна, коју би кривац за учињено дело по закону заслужио тако незнатна била, да је он притвором више претрпио, но што би претрпити имао да је благовремено осуђен, то ће га суд ипак на заслужену према учињеној кривици казну осудити, но у исто време суд ће у пресуди изрећи да се он из горњих оистожителства у слободу поставља.

в) ако би кривац у преднаведеним случајима на новчану казну осуђен био, то ће се ова у пресуди или у случају под а), умали по сразмери постављеној у § 28., или у случају под б), он од сваког плаћања ослободити.*

§ 65. За отежавајуће околности, и по њима да је злочинство или преступлење у толико веће сматраће се:

1. што је кривац зрелије размишљао и што се већма спремао на зло дело.

2. што је већа штета злим делом учињена.

3. што је већа опасност са злим делом скопчана, и што се мање могло постарати, да се злочинство или преступлење не учини.

4. што је више дужности злочинством или преступлењем погажено.

За особито отежавајуће околности сматраће се:

5. ако је кривац за друго злочинство или преступлење већ био кажњен.

6. ако је друге на злочинство или преступлење навео, или ако је у делу, које је од више лица учињено, био коловодја или подбадач.

§ 66. Ако се код кога злочинства или преступлења нађе и од олакшавајућих и од отежавајућих

* Овде је био још став: „исто тако поступиће суд и у оном случају ако је кривац на бој осуђен, имајући у виду сразмеру постављену у §§ 33. и 28.“, који је према закону од 11. децембра 1873. год. престао важити. — До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год. цео овај § гласио је: „Време, које је окривљени без своје кривице одлежао у притвору док се дело његово ислеђивало узео му се за олакшавајућу околност, кад му се буде казна одређивала.“

околности, гледаће се које од обојих претеже, па ће суд према томе или по § 60. 61. 62. и 63. кривца блажије, или строжије осудити; но кад га строжије осуђује, суд несме прећи највећу меру, која је у закону одређена за дело, за које се кривац осуђује.

§ 67. Околности које отежавају или олакшавају казну кад је злочинство или преступљење свршено, те исте отежавају или олакшавају казну и кад је злочинство или преступљење само покушано,

ГЛАВА ШЕСТА.

О стицају.

§ 68. Ако једно и исто казнимо дело знаке више злочинства или преступљења у себи садржи, то ће се казнити највећом казном, која је законом за такво дело прописана.*

§ 69. Ко би са више самосталних дела учинио више злочинства или преступљења, па се за сва та дела уједанпут суди, осудиће се на све што закон за свако дело доноси. Али ако закон доноси робију, заточење и затвор, то кад се више оваквих казни стеку, суд може кривцу спустити казну до оне мере, која је законом одређена за најтеже од његових злочинства или преступљења за која се осуђује.

Правило скупљања казни по предидућем ограничава се следећућим:**

* До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год. овај § гласио је:

„Ко једним и истим делом учини више злочинства или преступљења, да се казни оном казни, коју за највеће између њих закон доноси.“

** До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год. прва два одељка овога §-а гласила су:

„Ко с више разних дела сваким посебице учини злочинство или преступљење па се за сва та дела у једанпут суди, осудиће се на све, што закон за свако дело доноси. Али ако закон за њих доноси робију, заточење и затвор, то кад се више овакових казни стеку, суд може кривцу спустити казну до оне мере, која је законом одређена за најтеже од његових злочинства или преступљења, за која се осуђује.“

Ово опредељење ограничава се следећућим:*

а) ако кривцу за дела, која му се стеку закон за свако доноси једну казну, и то би било или робија или заточење или затвор, то му се не може за све заједно осудити робије или заточења више од двадесет година, ни затвора више од десет година.

б) ако за дела, која се стеку закон не доноси једну казну него за једна једну а за друга другу, то ће се све ове казне променујући лакше у теже, скупити у ону, која је најтежа, тако затвор у заточење, а заточење у робију (осим кад се по § 24. робија не може ни осудити) по мери постављеној у §§ 22. и 24.; но и тада робија и заточење не могу трајати дуже од двадесет година.

в) ако се чиновнику стеку преступљења у службеној дужности, па му за свако закон доноси само да се лиши звања, онда ће се такав чиновник поред губитка звања моћи осудити и на затвор. Ако ли се чиновнику стеку преступљења, за која по закону губи звање, са злочинством, то ће се осудити на ону казну, коју му закон за злочинство доноси, а преступљење ће се узети за отежавајућу околност. Исто тако узимаће се за отежавајућу околност преступљења чиновника, за која по закону губи само звање, кад се стеку са преступљенима, за која му закон доноси да изгуби грађанску част. Но ако се чиновнику стеку преступљења, за коју по закону губи само звање, са преступљенима за која му закон друге казне доноси, онда ће се осудити и на ове казне и да се лиши звања.

г) ако се стеку преступљења за које свако закон доноси новчану казну, онда ће се кривац осудити да плати за свако; но ако се таква преступљења стеку са преступљенима или злочинствима за која закон друге казне доноси, онда ће се осуђивати и на новчану казну и на оне друге казне.

д)*

* Ова је тачка престала важити 11. децембра 1873. год., када је укинута казна боја. Она је гласила: „ако се стеку преступљења за које свако закон доноси само бој, то ће се

е) коме се стеку више злочинства или злочинства и преступлења, па се за једно злочинство осуди на смрт, казне за друга дела падају; само му се могу још одузети ствари у § 35. казане, ако их буде.

Крађе, преваре и утаје, које би саме за себе сачињавале истулење (§ 391.), ако у стицају са злочинствима или преступлењима дођу пред суд, суд ће о њима судити по овом параграфу.*

§ 70. Ко се реши да чини једног и истог вида злочинства или преступлења, па потом и учини више једног истог вида злочинства или преступлења, која се скупа појављују само као извршење оне исте напред учињене решимости; исто тако кад ко више-струко преступи један исти пропис закона делима, која се скупа имају сматрати као последица једног истог из нехата (небрежења) учињеног дела: то се такова дела као саставне части и по томе као једно (продужено) злочинство или преступлење казнити имају, при чему продужење и број дела узеће се за отежавајућу околност.**

бој за сва скупили уједно, али га свега не може бити више од педесет удараца. Ако ли се таква дела стеку са другима, за која закон доноси затвор или робију или заточење, бој ће се претворити у једну од тих казни, по §§ 22. и 23.

* Овај је одељак додат законом о изменама и допунама од 20. марта 1863. год.

Истим законом о изменама и допунама тачки е), био је додат још један одељак, који је гласио:

„Исто тако ако би ко учинио више крађе, превара, или утаје, којих би вредност у скупи, ма оне и једне с другим долазиле, преко две стотине гроша чаршиских износила, па би се то имало једном пресудом пресудити, судиће судови по овом параграфу, као преступлење, заједно са последицама, које су у § 38. за крађе прописане.“, па је укинут законом о изменама и допунама од 15. јуна 1863. год.

** До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год. овај § гласио је:

„Кад има више дела којима се само продужава или наставља једно и исто злочинство или преступлење, она се не могу узимати за више злочинства или преступлења.“

§ 70. а.* Ако би се дознало да је кривац, који је за једно злочинство или преступлење осуђен, пре осуде још какво злочинство или преступлење учинио, то ће се он за ово доцније дознато злочинство или преступлење само онда на ново судити и казнити, ако је оно веће од онога, за које је осуђен; но о накнади учињене штете имаће се у сваком случају судити.

ГЛАВА СЕДМА.

О поврату.

§ 71. Ко се једанпут осуди за какво злочинство или преступлење свршено или само покушано, па опет учини или покуша учинити злочинство или преступлење које је једнога рода с оним, тај се налази у поврату и казниће се строжије, него да је то први пут учинио, и по томе, суд га може осудити не само на највише, што му закон за његово дело доноси, него му ту казну може увеличати са још једном њеном половином, н. пр. ако закон за учињено дело доноси робију до десет година, то се може осудити на робију до петнаест година, али ни тада не може се осудити робије или заточења више од двадесет година**; а затвора се може осудити више од пет, али не више од десет година.

§ 72. Да су једнога рода зла дела по § 71. узимају се она, која су из једнаких побуда учињена, нарочито пак једног су рода злочинства или преступлења:

а) сва која из користољубља произилазе.

б) сва која се чине ради срамотне телесне насладе.

в) сва из пакости или освете напред смишљена оштећавања туђег имања.

* Додат законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. године. — Види још чл. 58. закона о штампи, по коме овај § не важи за кривице учињене штампом.

** Овде је био још став: „ни боја више од педесет удараца“ који је престао важити по закону од 11. децембра 1873. г.

§ 73. Дела учињена из немарности и непажње неће се никад као поврат казнити, ма се она колико пута понаврала.

Исто тако као поврат неће се узимати ни казнити дело, кад га кривац учини после десет година, од кад је издржао, или у новцу платио, или му је опрштена казна, на коју је за пређашње истога рода зло дело осуђен био.

ГЛАВА ОСМА.

О застарелу.

§ 74. Злочинство и преступљење неће се судом истраживати ни кривац казнити кад застари.

Злочинство, за које закон доноси смрт застариће кад му прође тридесет година.

Злочинство, за које закон доноси робије или заточење више од десет година, застариће кад му прође двадесет година.

Свако друго злочинство застариће кад му прође десет година.

Преступљења за која закон доноси затвор до годину дана, или новчану казну до триста талира, застаревају за три године. Сва друга преступљења застаревају за пет година.***

§ 75. Злочинство и преступљење почиње застаревати од дана кад се учини, и по томе, ако је злочинство или преступљење само покушано, почиње застаревати од дана, кад је учињено последње дело, којим је злочинство или преступљење покушано, а сматра се да је застарело чим наступи последњи дан за застарелу одређеног времена.

* Овде су биле још речи: „или бој“, које не важе по закону од 11. децембра 1873. год.

** До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год. овај је одељак гласио:

„Сва преступљења застариће кад им прође пет година.“

Продужена злочинства или преступљења: т. ј. која се у више дела настављају почињу застаревати од дана, кад се последње дело учини; а злочинства која једнако трају од дана, кад она престану.

§ 76. Дела која се само на тужбу појединих људи, којих се тиче по овом закону ислеђивати и казнити имају, застариће кад им прође десет година ако су злочинства, а ако су преступљења, онда за време у последњој тачки § 74. одређено. Али ће она и пре него што прође ово време бити застарела свагда, ако се не тужи онај, кога се тиче, за годину дана од дана, кад дозна за злочинство или преступљење и за кривца.*

Кад има више појединих људи, који овако могу тужити кривца, па га који од њих не тужи за годину дана од како дозна за учињено му зло дело и за кривца, тим злочинство или преступљење неће застарети и за друге, којима још није прошла година дана, од кад су за њега и за кривца дознали.

§ 77. Застарење прекида се кад за злочинство или преступљење полицајна власт или поједини човек, кога се тиче, тужи кривца суду, или кад год за исто злочинство или преступљење суд или полицајна власт која истражује, устане против кривца делом, којим би се ишло на то, да се или започне или настави или доврши истраживање, или да се ухвати и затвори кривац, ако се то догоди пре, него што прође време које је по §§ 74. и 76. за застареле одређено.

Кад се само јави да је злочинство или преступљење учињено, а не каже се и кривац, застарење не прекида се.

* До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год. овај је одељак гласио:

„Дела, која се само на тужбу појединих људи, којих се тиче, имају по овом закону судејски ислеђивати и казнити, застариће кад им прође десет година, ако су злочинства; а ако су преступљења кад им прође пет година; али ће она и пре него што прође ово време бити застарела свагда, ако се не тужи онај кога се тиче, за годину дана откако дозна за злочинство или преступљење и за кривца.“

Власти, која је оно, што се напред у овоме параграфу каже радила, неће се гледати над ким је и колико надлежна, само ако јој је у опште посао судити и истраживати злочинства и преступења.

§ 78. Кад се застареење по § 77. прекине, онда опет почиње изнова од дана, кад дође тужба, па по њој не буде ништа рађено, или од дана, кад је прекинуто последње дело, које ради истраживања и суђења учини суд или власт која истражује.

§ 79. Кад застари пресуда, којом је ко за злочинство или преступење осуђен, неће се извршивати; а она ће застарети за онолико времена, за колико би застарело и само злочинство или преступење за које је кривац осуђен, рачунајући од дана кад пресуда буде извршителна, или ако после тога кривац побегне из руку власти, од дана, кад побегне.

§ 80. Застарење пресуде прекида се:

а) кад се кривац ухвати за то, да му се пресуда изврши.

б) кад кривац учини међутим друго злочинство или преступење. Али кад ово ново злочинство или преступење застари, онда се узима да онога прекидања није ни било.

§ 81. Право по коме може ко тражити накнаду за штету злочинством или преступењем учињену му, и право по коме може ко тражити своју ствар без које је остао кроз чије злочинство или преступење, застариће за време у грађанском законик у одређено.

§ 82. Овим се закоником укида у грађанском законик у § 940. где је било одређено, кад ће застарети право, да се човек може тужити, кад га ко осрамоти.

ЧАСТ ДРУГА.

О казнењу злочинства и преступења понаособ.

ГЛАВА ДЕВЕТА.*

О злочинствима и преступењима противу отечества, владатеља и Устава.

§ 83. Србин, који са страним правителством у спошење ступи, да ово на рат противу Србије наведе,

* До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год. у овој глави §§ 83.—91. б закључно гласили су овако:

§ 83.

Издајник отечества казниће се смрћу.

За издајника отечества сматраће се сваки Србин:

1. који се са непријатељем против Србије бори;
2. који намерно, ма каквим начином приуговљава, олакшава или потпомаже улазак у Србију, напредовање или успех непријатељске силе;
3. који непријатељу српском шпионира, или непријатељске уводе прикрива;
4. који, ма и у мирно доба, државне тајне, послове или ствари, за које зна да срећа отечества захтева, да се од каквог туђег правителства у тајности чувају, овом правителству изда, открије, или му преда или јавно обелодани;
5. који поверени му државни посао са страном државом навалично сврши на штету Србије;
6. који навалице, на уштрб права српских према другој држави, поквари или уништи о томе дејствујуће документе;
7. који туђина наведе, или навести покуша на војничко или политично мешање у српска дела, као и који туђина потпомаже или с њим у сајузу ради у тој цели:

а) да се Србија или нека част њена потчини туђој држави;

б) да се униште, уступе или окрпе народна права и уставна слобода;

в) да се промене заведени основни закони;

г) да се умале или ограниче преимућства српске врховне или законодавне власти;

д) да се униште законодавне или врховне опште наредбе;

е) да се промени владајући Књаз; или

ж) да се унутрашња независност и самосталност Србије обори или умали.

да се као издајник отечества казни робијом од десет до двадесет година.

§ 84.

Србин, који тужи Србина туђинској власти обилазећи своју власт, а зна да му је ова надлежна, казниће се у новцу до триста талира.

А Србин, који против своје земаљске власти, или закона или пресуда земаљским судовима изречених, тражи у туђина заштиту или помоћ, да се због самог овог дела казни у новцу од триста до хиљаду талира, или затвором од једне до пет година.

§ 85.

Који предузме или покуша да владајућег Књаза живота лиши, или да га издајнички непријатељу преда, да се казни смрћу.

§ 86.

Да се казни заточењем од двадесет година, који предузме или покуша:

1. да владајућег Књаза насилним начином у затвор метне, или да га силом са владе отера;

2. да целокупност Србије поремети, или да насилним начином промени уставне и основне законе земаљске установе.

§ 87.

Сазаклетници злочинства казаног у § 85. и 86. казниће се по степену доказаног учестија у сазаклетију, и то, ако су до самог открића и почетка ватања сазаклетничком закључењу верни и стални остали, заточењем од две до двадесет година.

Сазаклетије ће се овако казнити само онда, кад је закључење између два или више лица већ утврђено, и кад је предузеће сасвим спремно и све определено, па се само згодна прилика чека, да се које од злочинства у §§ 85. и 86. казаних силом изврши.

Ако ли је пак сазаклетије имајуће за цел које од ових злочинства само закључено, а није сасвим спремно, онда ће казна бити затвор од једне до пет година.

§ 88.

Кад је буна подигнута у намери да се које од злочинства казаних у § 86. изврши, ко се бунтовницима својевољно придружи и у борби учествује, да се казни робијом или заточењем од две до десет година.

Ако је чрез то рат заиста противу Србије поведен, да се казни са двадесет година робије.*

§ 84. Србин који у време рата, који се противу Србије води, прими се службе у непријатељској војсци и противу Србије или њених сајузника бори, да се као издајник казни са двадесет година робије**

Србин који је пре у туђој војеној служби био па и даље, пошто је рат противу Србије поведен, у тој служби остане и противу Србије или њених сајузника бори се, да се казни робијом од три до десет година.

Ако у овом другом случају буде олакшавајућих околности, то ће се казнити место робије затвором од три до десет година.

§ 85. Србин који докле рат противу Србије траје, силу непријатељску са знањем потпомаже, или војсци српској или њених сајузника штету наноси, да се казни робијом до двадесет година.***

§ 89.

Ко учини какво насиље Књазу или Престолонаследнику без намере убиства, да се казни заточењем или робијом до петнаест година.

§ 90.

Ко јавно, усмено или писмено, у злобној намери, увреди или опадне Књаза, да се казни затвором од три месеца до три године.

§ 91.

Исследовање и суђење злочинства и преступања, учињених противу Књаза, казаних у §§ 89. и 90. може се само по одобрењу, или на заповест Попечителства Правосудија започети.

* До закона о изменама и допунама од 13. маја 1902. г.: „... да се казни смрћу.“

** До закона о изменама и допунама од 13. маја 1902. г.: „... да се као издајник казни смрћу.“

*** До закона о изменама и допунама од 6. октобра 1899. год.: „... робијом до десет година.“

У следујућим случајима да се казни са двадесет година робије учинитељ ако:*

а) учини да тврдиње, богази, чувана места или друге утврђене или обранителне тачке, сриска или сајузничка војска, или поједини официри или војници непријатељу у руке дођу;

б) ратне лађе, касе, оружнице, магацини или друго спрењено оружје, муниција и проче ратне потребе, учини да у непријатељске руке дођу, или их утамани или неупотребљивим учини;

в) непријатељу људе доводи, или војнике сриске или сриских сајузника наведе да непријатељу прелазе;

г) планове ратних операција, планове тврдиња или утврђених места непријатељу саопшти;

д) непријатељу шпионира или непријатељске уводе (шпионе) прима, прикрива или им помаже, или

е) буну међу сриским или сајузничким војницима подиже

§ 86. Робијом од 5 до 20 година да се казни ко намерно:

а) тајне државне или планове тврдиња, или такве документе, акта или извешћа, за која зна да интерес државе захтева да се од туђега ког правителства у тајности чувају, овоме саопшти или јавно обелодани; или

б) на уштрб права сриских документе или друге доказе, тичуће се одношења Србије према другоме правителству, уништи, преимачи или прикрије; или

в) поверени му државни посао са страним правителством на штету Србије сврши.

г) овако исто да се казни и онај, који би акта поверљиве природе издао или уништио или проневерио тајну поверених му послова, о којима је реч у тач. 1. § 27. а. закона о устројству централне државне управе.**

* До закона о изменама и допунама од 13. маја 1902. г.: „У следујућим случајима да се казни смрћу учинитељ ако:“

** Ова је тачка додата законом о изменама и допунама од 6. октобра 1899. год.

§ 87. За предузеће које на то иде:

а) да владајући Краљ или Престолонаследник буде убијен, затворен или да се непријатељу у руке преда или за владу неспособним учини, или да се ма на који било начин из земље уклони;

б) да ма који члан Краљевског Дома буде убијен, слободе лишен или из земље прогнан или да се непријатељу у руке преда;

Да се кривац, као издајник, казни смрћу.*

§ 87. а.** За предузеће које иде на то:

* По закону о изменама и допунама од 17. јуна 1861. г. овај § гласио је:

„Предузеће које на то иде:

а) да владајући Књаз буде убијен, затворен или да се непријатељу у руке преда, или за владу неспособним учини;

б) да се закони ред наследства или устав земаљски насилно промени, или

в) да се област сриска цела или нека част исте са страном државом споји, или једна част од целог отргне,

да се као издајник казни смрћу.

Предузеће ово сматра се за свршено, кад су предузета дела, којима се злочинствена намера непосредствено у извршење привести има.“ — и био је у важности до закона о изменама и допунама од 6. октобра 1899. год., када је замењен овим:

„Предузеће које на то иде:

а) да владајући Краљ или Престолонаследник буде убијен, затворен или да се непријатељу у руке преда или за владу неспособним учини, или да се ма на који било начин из земље уклони или да му се сиречи да врши своја уставна права;

б) да ма који члан Краљевског Дома буде убијен, слободе лишен или из земље прогнан или да се непријатељу у руке преда;

в) да се законити ред наследства или Устав земаљски насилно промени, или

г) да се област сриска или неки део споји са страном државом или један део од целог отргне;

да се као издајник казни смрћу.

Предузеће ово сматра се за свршено кад су предузета дела, којима се злочина намера непосредно у извршење привести има.“ — Овакав пропис овога §-а био је у важности до закона о изменама и допунама од 13. маја 1902. год., који је утврдио горњи текст.

** Додат законом о изменама и допунама од 13. маја 1902. год.

а) да се закони ред наследства или устав земаљски насилно промени, или владалац спречи да врши уставна права;

б) да се област сриска или неки део споји са страном државом, или један део од целог отргне: да се кривац, као издајник, казни робијом од петнаест до двадесет година.

§ 87. 6.* Предузећа означена у предходним §§ 87. и 87. а. сматрају се за свршена кад су предузета дела којима се злочина намера непосредно у извршење привести има.

§ 88. Ако су два или више лица извршење издајничког предузећа (§ 87.) уговорила, али дела у последњој тачки предидућег параграфа још започета нису, онда ће се та лица казнити робијом од пет до двадесет година.

Ако има олакшавајућих околности, да се казни затвором од три до пет година.

§ 89. По предидућем § 88. казниће се и онај, који би за припремање издајничког предузећа или са страним правителством упустио се, или би од државе поверену му власт злоупотребио, или на ту цел људе вребао, или оружију упражњавао.

§ 90. Ко јавно, речма, печатаним или непечатаним писменим саставом позива на дела, која се по (последњој тачки) § 87. као издајничко предузеће казнити имају, ако је то без следства остало да се казни робијом до десет година.**

Свако друго дело којим се припрема издајничко предузеће да се казни робијом до пет година.***

§ 91. Србин који тужи Србина туђинској власти обилазећи своју власт, а зна да му је ова надлежна, да се казни у новцу до 300 талира. А Србин који противу своје земаљске власти, или закона или пре-

* Додат законом о изменама и допунама од 13. маја 1902. г.

** До закона о изменама и допунама од 6. октобра 1899. год.: „... да се казни робијом до десет година; али ако има олакшавајућих околности, затвором од две до десет година.“

*** До закона о изменама и допунама од 6. октобра 1899. г.: „... да се казни затвором до пет година.“

суда земаљским судовима изречених тражи у туђина заштиту или помоћ, да се због самог овог дела казни у новцу од триста до хиљаду талира или затвором од једне до пет година.

§ 91. а. Ко делом учини насиље лицу владајућег Краља, да се казни смрћу.*

Ако има олакшавајућих околности онда ће се казнити робијом до двадесет година.**

Ко то исто учини сирам Краљице, Престолонаследника, (или) Родитеља Краљевих, оба или сирам појединог, и у опште на сирам предака и потомака владајућег Краља у правој линији, да се казни робијом од три до десет година; а ако има олакшавајућих околности, затвором од једне до пет година.***

§ 91. 6.**** Ко речма, печатаним или непечатаним писменим саставом, ликовима или ма каквим изображењима или знацима увреди владајућег Краља, или иначе ма што предузима или говори, из чега се мрзост на њега породити или чиме се он подсмеху или презрењу изложити може, да се казни затвором од једне године до пет година.

Ко то исто учини сирам Краљице, Престолонаследника, (или) Родитеља Краљевих, оба или сирам појединог, и у опште на сирам предака и потомака владајућег Краља у правој линији, да се казни затвором од једног месеца до две године.*****

* До закона о изменама и допунама од 6. октобра 1899. г.: „... да се казни робијом до двадесет година.“

** До закона о изменама и допунама од 6. октобра 1899. г.: „... затвором до десет година.“

*** До закона о изменама и допунама од 27. априла 1895. г., овај одељак гласио је:

„Ко то исто учини сирам Њазине или Престолонаследника, да се казни робијом од 3 до 10 година; а ако има олакшавајућих околности, затвором од једне до пет година.“

**** Види чл. 58. закона о штампи, по коме овај § не важи за кривце, учињене штампом.

***** До закона о изменама и допунама од 27. априла 1895. год. овај одељак гласио је:

„Ко то исто учини сирам Њазине или Престолонаследника да се казни затвором од једног месеца до две године.“

Ако је то учињено сирам намесника краљевског достојанства, свију или сирам појединога од њих, кривац да се казни затвором од једног месеца до две године.

Увреду у овом параграфу казане само ће се по одобрењу или на заповест министра унутрашњих дела у судско ислеђење и суђење предузимати.

У место прописаних овим законом казни, кривац да се за увреду владајућег Краља казни затвором од три до десет година, а за увреду Краљице, Престолонаследника и Краљевих Родитеља као и предака и потомака владајућег Краља у правој линији, кривац да се казни затвором од једне до пет година.

Казне ове ни у ком случају не могу се спустити испод најмање мере.*

* Последња два одељка овога §-а додата су законом о изменама и допунама од 6. октобра 1899. год.

Првобитни текст овога §-а гласио је:

„Ко речма, печатаним или непечатаним писменим саставом, ликовима или ма каквим изображењима или знацима увреди владајућег Књаза или иначе ма што предузима или говори, из чега се мрзост на њега породити може, да се казни затвором од два месеца до пет година.

Ко то исто учини сирам Књазиње или престолонаследника да се казни затвором од једног месеца до две године.

Увреду у овом § казане само ће се по одобрењу или на заповест Поштителства Внутрених Дела у судско ислеђење и суђење предузимати“ — и био је у важности до закона о изменама и допунама од 24. октобра 1870. г., када је замењен овим :

„Ко речма, печатаним или непечатаним писменим саставом, ликовима или ма каквим изображењима или знацима увреди владајућег књаза, или иначе ма што предузима или говори из чега се мрзост на њега породити или чиме се он подсмењу или презрењу изложити може, да се казни затвором од једне до пет година.

Ко то исто учини сирам Књазиње или престолног наследника, да се казни затвором од једног месеца до две године.

Ако је то учињено сирам намесника књажевског достојанства, свију или сирам појединога од њих, кривац да се казни затвором од једног месеца до две године.

Увреду у овом параграфу казане само ће се по одобрењу или на заповест министра унутрашњих дела у судско ислеђење и суђење предузимати.“

§ 91. в.* Ко речма, печатаним или непечатаним писменим саставом напада или излаже подсмењу или презрењу уставна права владајућег Краља, законити ред престолног наслеђства, или постојећу форму владе да се казни затвором од три до десет година.

Ко на исти начин напада или излаже подсмењу или презрењу правне установе : породицу (фамилију), брак или својину (сопственост) да се казни затвором од три месеца до пет година.**

§ 91. г.***

ГЛАВА ДЕСЕТА.***

О злочинствима и преступљењима противу закона, власти и јавног поретка.

§ 92. Ко јавно позива или дражи на непокорност према законима, уредбама или законим наред-

* Додат законом о изменама и допунама од 24. октобра 1870. год. — Види чл. 58. закона о штампи, по коме овај §. не важи за кривце учињене штампом.

** До закона о изменама и допунама од 6. октобра 1899. год. овај §. гласио је :

„Ко речма, печатаним или непечатаним писменим саставом напада или излаже подсмењу или презрењу уставна права владајућег књаза, законити ред престолног наслеђства, или постојећу форму владе, или правне установе : породицу (фамилију), брак или својину, (сопственост), да се казни затвором од три до пет година.

*** Додат законом о изменама и допунама од 6. октобра 1899. год., а укинут законом о изменама и допунама од 17. јануара 1904. год. Гласио је :

„Ко усмено или писмено одвраћа људе да не врше своја уставна права, да не бирају народне посланике или поверенике и друге изборне часнике, или одвраћа изабране посланике да присуствују скупуштинским седницама или да грађани не врше своје уставне дужности, на име : да не плаћају грађански данак и прирез или да не служе у војсци (чл. 35. и 39. Устава), да се казни затвором од три до десет година.“

**** До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год. у овој глави §§. 92.—104. д. закључно гласили су овако :

бама власти, или који дела, која су законом за злочинства или преступлења означена, јавно правда

§ 92.

Ко беседом на јавном месту, или печатаним сочинењем или у опште сочинењима за распрострањавање одређеним подстрекава и подиже људе на непокорност према законима, или на непослушност према законим наредбама власти, биће кажњен у новцу од тридесет до сто талира, или затвором од једног месеца до једне године.

§ 93.

Ко увреди или опадне у самом заседању или канцеларији, или јавно пред народом, какво државно надлежатељство, или државног чиновника, при њином званичном раду, да се казни затвором до шест месеци (види § 359.).

Тако ће се казнити и ко судове или судије у смотрењу њине личности, или у смотрењу њиног званичног рада, у апелацијама и жалбама вређа или опада.

§ 94.

Ко увреди какво надлежатељство, или чиновника изван места извршавања дужности његове а у смотрењу званичног рада, да се казни по општим правилима изложеним у глави о повреди чести.

§ 95.

Ко на чиновника државног, или општинског или служитеља правитељственог или општинског, који је одређен или позван да изврши законе или пресуде, или решења, или наредбе судјеске, или законе наредбе полицајних и других земаљских власти, на месту и за време извршавања дужности нападне и злостави га, или оружје на њега потргне, и тако му противстане, да се казни затвором од два месеца до две године.

Иста ће казна бити ако је ово преступлење учињено према људма, који су позвати чиновнику или служитељу у помоћ, или су одређени или позвати да као вештаци или сведоци у каквом послу учествују.

§ 96.

Ко какво надлежатељство или чиновника насилним делом и злостављањем, или потргнутим оружјем принуди да предузме или учини какво званично дело, да се казни затвором од шест месеци до пет година.

Тако да се казни и онај, који принуди свештеника на противзаконно венчање.

Овакова дела казниће се ако би и само покушана била.

*и хвали, да се казни у новцу до три хиљаде динара или затвором од једне до пет година.**

§ 97.

Ако се више људи стеку на слонки и делом противустану надлежном извршавању закона, судјеских наредба, решења или пресуда, или извршавању законих полицајних и административних налога, или принуде какво надлежатељство или чиновника, да учини или не учини какво званично дело, да се казне затвором од једног месеца до две године (види § 359. 2. тачку). Ако при томе ко нападне и злостави чиновника или јавног служитеља, или на њега оружје потргне, тај да се казни рођијом од две до седам година.

Но ако се такви људи пре, него што су цела постигли или насиља починили, својевољно или само на опомену власти, док ова није силу противу њих употребила, стишају и у ред дођу, то ће се казнити само коловође затвором до годину дана.

Ако је ко од њих учинио колико је могао, да се људи стишају, њему ће се то узети за олакшавајућу околност.

§ 98.

Ако се при грађењу путова, или у опште при отиравању каквих државних или општинских послова, више њих узрујају и слонки од рада престану, па било да оду кући, или да онде остану, али неће да раде никако, или неће да раде онако и онуда, како и куда им власт каже, па су у тој непослушности остали и онда, пошто су од своје власти опоменути, да се казне коловође затвором од три до шест месеци, а остали од једног до три месеца, или бојем до тридесет и пет удараца.

§ 99.

Ко намерно ослободи апсеника из затвора, или ко отме човека, кога је чиновник или служитељ јавни под стражом водио или чувао, да се казни затвором од једног месеца до две године.

Оваково дело казниће се ако је и само покушано.

§ 100.

Коме је грађанину предато да чува или да под стражом отпрати кога, па га навалице пусти да утече, да се казни затвором од једног месеца до једне године дана.

* До закона о изменама и допунама од 6. октобра 1899. г: „... да се казни у новцу до двеста талира или затвором од једног месеца до две године, или бојем до педесет удараца,“ где је став: „или бојем до педесет удараца“ престао важити још 11. децембра 1873. год., када је укинут бој.

§ 93. Ко на чиновника или званичника државног или општинског, или служитеља правителственог или општинског, који је одређен или позван да изврши законе или пресуде или решења или наредбе судејске, или законе наредбе полицајних или других земаљских власти, при званичном раду делом нападне, или му претњом или силом противстане, да се казни затвором од два месеца до две године.*

§ 101.

Апсеник који употребивши насиље спрема чувара или надзиравајућег лица побегне из затвора, да се казни бојем од тридесет до педесет удараца, или затвором од три месеца до три године.

И покушај оваковог дела казниће се.

Казна за овај насилни излазак, као и за друга насиља спрема надзиратељима и служитељима, изрицаће се одвојено од казни за она дела, због којих је кривац затворен, и бој извршиће се одмах, а казна затвора, пошто буде издржана или опростена казна за прву кривицу.

§ 102.

Ко војника или грађанина, кад га закон под барјак позива, подговара да не следује позиву, или да откаже покорност заповедницима, да се казни затвором до годину дана.

§ 103.

Ко самовласно и намерно сломи, оцепи или поквари званични печат, који је од каквог јавног надлежатељства, чиновника или служитеља ударен да ствари запечати, или да их означи, или узашти, да се казни бојем до педесет удараца, или затвором од једног до шест месеци.

§ 104.

Ако би чиновник или служитељ при званичном раду противузаконо или ненадежно или неправилно поступио и тиме повода дао, да се когод учини повиним гореизложених казних дела, онда ће такво поступање чиновника служити кривцу за олакшавајућу околност.

Но суд може по околностима овакво поступање од стране чиновника или служитеља и као измишљајућу околност узети, и тако обвинеог сасвим од казни ослободити.

* До закона о изменама и допунама од 6. октобра 1899. г.: „... да се казни затвором од једног месеца до две године, или бојем до педесет удараца,“ где је став: „или бојем до педесет удараца“ престао важити још 11. децембра 1873. год.

Иста ће казна бити ако је ово преступлење учињено спрема људима који су позвани чиновнику или служитељу у помоћ, или су одређени или позвани да као вештаци или сведоци у каквом послу учествују.

§ 94. Ко какво надлежатељство или чиновника силом или претњом принуди, да какво званично дело учини, или да не учини, да се казни затвором од три месеца до четири године.*

И покушај се овде казни.

§ 95. Ако се више људи стеку па заједнички учине које од казаних у §§ 93. и 94. преступлења, да се казне затвором до пет година; но они саучасници који би се у злостављање у наведеним параграфима напоменутих лица упустили, могу се и до пет година робије казнити, ако не би ово злостављање већег значења било.

Ако се овакова гомила, пре него што је поступак њен какво дејство произвео, својеволјно или на просту опомену власти разиђе или стиша и у ред дође, да се казне само коловође затвором до две године,* при чему ће се као олакшавајућа околност узети, ако је који од њих и сам помагао да се људи стишају.

§ 96. Ако се при грађењу путова или поште при отаправљању каквих државних или општинских послова више њих узрујају и слошки од рада престану, па било да оду кући или да онде остану, али неће да раде никако, или неће да раде онако и онуда, како и куда им власт каже, па су у тој својој непослушности остали и онда пошто су од своје власти опоменути, да се казне коловође затвором од три до шест месеци,* а остали од једног до три месеца.**

§ 97. Ко војника или грађанина кад га закон под барјак позива подговара да не следује позиву,

* Овде је био још став: „или бојем до педесет удараца,“ који је престао важити 11. децембра 1873. год.

** Овде је био још став: „или бојем до тридесет и пет удараца,“ који је престао важити 11. децембра 1873. год.

или да откаже покорност заповедницима, да се казни затвором до годину дана.

А ко војника српског наведе да из војинства побегне (дезертира) или његово бегство навалично потпомаже; исто тако ко Србина у страну војену службу примамљује (врбује), или таковог доводи онима, који за страном војинство људе примамљују, да се казни затвором од три месеца до три године.

И покушај се овде казни.

§ 98. Ко намерно ослободи лице које се у затвору или притвору наводи, исто тако ко намерно лице, које је каквом чиновнику, служитељу или коме другом предано, да над њим надзирава, или да га под стражом чува, или да га стражарно куда прати или спроводи, испод надзирања и власти овога истргне и ослободи, да се казни затвором од једног месеца до две године;* но ако је он таквог силом отео и ослободио, робијом до пет година.

И покушај се овде казни.

§ 98. а.** Затвором од једног месеца до две године,* да се казни ко побегшег осуђеника, или испод стражарног спровода или притвора полицајног или судског побегше окривљавано лице код себе прими и од власти крије, или му ма чим и ма у чему помаже да власти у руке не дође.

§ 99. Ко асеника који му је предат да га стражарно чува или прати навалице отпусти, или му ма чим на руку учини да побегне, да се казни затвором од једног месеца до три године. Ако је асеник побегао због самог небрежења (нехата) стражарећег лица, то ће се ово казнити затвором до шест месеци.*

§ 100. Ако се асеници у апсанском заведењу или иначе у апсу или изван апсанског заведења на каквом раду налазећи се, узрујају, па насилно из

* Овде је био још став: „или бојем до педесет удараца“, који је престао важити 11. децембра 1873. год., када је био укинут.

** Додат законом о изменама и допунама од 15. јуна 1863. год.

апса изиђу, или се иначе својим надзиратељима или чуварима успротиве, или ове принуде или принудити покушају, да што учине или да што не чине, да се казне затвором до три године.*

Они пак саучасници који би и само насиље према лицима учинили или би апсану или уопште зграду у којој се затворени налазе насилно провалили, да се казне робијом до четири године — уколико не би дело у већи род кривица прелазило, — учинену штету да накнаде.

Ако би само један асеник наведене противзаконитости учинио, да се казни за дела у првој тачки изложена затвором до две године,** а за дела у другој тачки изложена робијом до три године.*

Казне ове изрицаће се одвојено од оних казни за дела због којих је кривац у затвору, и бој ће се извршити одмах, а затвор или робија пошто буде издржана или опроштена казна за дело због кога је у затвору.**

§ 101. Ко немајући власти, наоружане гомиле људи скупља, или таковима заповеда, или људе, о којима зна да су недозвољеним начином сакупљени, или уопште људе, наоружава или каквим војеним потребама снабдева, без да на то дозволење од власти има, да се казни затвором до две године; а онај који у таквој наоружаној гомили учествује, затвором до годину дана.

§ 102. Учасник друштва, које би своје суштествовање, своју цел или своје устројење од постојећег у земљи правителства крило, или које би за цел и задатак имало буди какве мере прављења, које би ово у земљи предузимало, као и извршење закона, незаконим средствима сметати, осујећавати и обеснажавати, да се казни затвором до две године, а колотоже затвором од шест месеци до три године.

* Види примедбу * на стр. 46.

** Види примедбу ** на стр. 45.

*** Види примедбу * на стр. 7. и закон о укидању казне боја.

§ 103.* Ко јавним потврђивањем измишљених или изопачених ствари, или јавним опорочавањем и исмејавањем уређења државних или законих наређења власти или појединих чиновника ове мрзости и презрењу излаже, или важност њихову побија, или у осталима неповерење према реченим уређењима и наређењима подиже; исто тако ко јавно једну класу жителства противу друге на мрзост и презрење дражи, да се казни у новцу од двеста до три хиљада динара, или затвором од три месеца до три године.**

Но јавно усмено или писмено излагање недостатака и погрешака каквог закона, уредбе или наредбе, или пресуда или решења судских, као и научно претресање и критизирање ових, не подлежи казни, у колико се неби из форме изражаја вређајућа намера обелодањавала.

§ 104.*** Ко речма, печатаним или непечатаним писменим саставом, ликом или ма каквим другим изображењем или знацима увреди какво надлежатељство или политичко тело, или чиновника или званичника државног, или поротника, или изабраног судију, сведока или вештака,**** или јавног служитеља приликом званичног рада или и изван места надлежатељства но у смотрењу званичног рада, или у смотрењу званичног рада уопште, да се казни

* Види чл. 58. закона о штампи, по коме овај § не важи за кривице, учињене штампом.

** До закона о изменама и допунама од 6. октобра 1899. г.: „... да се казни у новцу од петнаест до сто педесет талира, или затвором од две године, или бојем до педесет удараца.“ где је став: „или бојем до педесет удараца“ престао важити још 11. децембра 1873. год.

*** Види чл. 58. закона о штампи, по коме овај § не важи за кривице, учињене штампом.

**** Речи: „или поротника, сведока или вештака“ додате су законом о изменама и допунама од 23. октобра 1871. год., а речи: „или изабраног судију“ законом о изменама и допунама од 13. маја 1902. год.

затвором од месец дана до две године.* Исто тако да се казни и онај, који то учини сирам Народне Скупштине** или појединих чланова њених или сирам изборне скупштине или бирачког одбора или појединих одборника његових.***

Ако би увреда садржавала клевету, може се казнити до три године затвора.****

У свима овде изложеним случајима увреде јавних надлежатељства, политичких тела***** или наведених лица, може полицијна власт сама и без тужбе увређенога кривце суду на осуђење предавати.

§ 104. а. Ко се за чиновника издаје или предузима и ради послове, за које је само чиновник по сили свога звања овлашћен, да се казни затвором од 15 дана до једне године.

§ 104. б. Ко неимајући права носи чиновничку униформу или друге чиновничке знаке, или ордене и друге знаке почести, или узима на себе титуле или достојинства, или узима и служи се туђим именом, да се казни новчано до педесет талира или затвором до три месеца.

§ 104. в. Ко документа, акта, званичне протоколе, регистре или друге предмете, који се на каквом јавном месту чувају, или су каквом званичнику на чување предани, уништи или прикрије, да се казни затвором од једног до осамнаест месеци, уколико не би у поједином случају дело у већи род кривица прелазило.

* До закона о изменама и допунама од 6. октобра 1899. г.: „... да се казни затвором од осам дана до једне године, или бојем до четрдесет удараца“, где је став: „или бојем до четрдесет удараца“ престао важити 11. децембра 1873. год.

** Овде су биле додате још речи: „или Сената“ законом о изменама и допунама од 13. маја 1902. год., и важиле су као закон до 5. јуна 1903. год., када су укинуте чл. 201. Устава.

*** Последња тачка овога одељка додата је законом о изменама и допунама од 24. октобра 1870. год.

**** До закона о изменама и допунама од 6. октобра 1899. г.: „... може се казнити до две године затвора.“

***** Речи: „политичких тела“ додате су законом о изменама и допунама од 13. маја 1902. год.

Ако је то из користољубља учињено, осудиће се и на губитак грађанске чести.

§ 104. г. Ко самовласно и намерно сломи, поквари или отцепи званични печат, који је од каквог јавног надлежательства, чиновника или јавног служитеља ударен да ствари запечатити, или да их означи или узапти, да се казни* затвором до шест месеци.

§ 104. д. Ако би чиновник, званичник или служитељ при званичном раду противзаконо, и ненадлежно и неправилно поступао, и тиме повода дао, да се ко учини повиним напред казаних казнимих дела, то ће таково поступање чиновника или служитеља служити кривцу за олакшавајућу околност.

Но суд може по околностима овакво поступање од стране чиновника или служитеља и као извињавајућу околност узети, и тако обвињеног од сваке казне ослободити.

§ 104. е.** Онај, који као сведок, вештак или поротник буде позван да наведе какав узрок извињења, за који се доцније сазна да је лажан, казниће се од осам дана до два месеца затвора.

Но ова осуда, која би била изречена због тога, што је ко навео лажан узрок извињења, не искључује ону осуду, под којој се над ким због недоласка изриче новчана казна.

ГЛАВА ЈЕДАНАЕСТА

О злочинствима и преступљењима чиновника у званичној дужности и злочинствима и преступљењима других вршилаца јавних дужности.***

§ 105. Чиновник, који узме или захтева поклон, или ма какву корист, или који прими обећање по-

* Овде су биле речи: „бојем до педесет удараца или“, које су престале важити 11. децембра 1873. год.

** Додат законом о изменама и допунама од 23. октобра 1871. год.

*** Речи: „и злочинствима и преступљењима других вршилаца јавних дужности“ додате су законом о изменама и допунама од 13. маја 1902. год.

клона, или ма какве користи, па да учини какво дело, које није противно закону, али које спада у круг његове званичне дужности, или да не учини штогод, што по самој дужности учинити неби смео, да се казни у новцу до две хиљаде динара, или затвором до две године.*

§ 106. Да се казни заточењем до осам година чиновник** који прими мито или обећање мита, или ма какве користи, или који то захтева, па да учини у кругу своје дужности какво противзаконо дело, или да не учини што год, што би по дужности учинити имао.

Ако би суд признао кривцу олакшавне околности, казна ће бити затвор, најмање шест месеца, и лишење звања на свагда, или и само лишење звања на свагда.***

§ 107. Судија, који се при суђењу каквог кривичног дела или каквог грађанског спора и у опште при решавању каквог, било спорног или неспорног питања грађанске природе, на корист или штету ма које стране, подмити, да се казни заточењем од две до десет година.****

* До закона о изменама и допунама од 6. октобра 1899. г.: „... да се казни у новцу до сто талира, или затвором до шест месеци.“

** До закона о изменама и допунама од 6. октобра 1899. г.: „Да се казни затвором до пет година и губитком грађанске чести чиновник ...“, а затим, до закона о изменама и допунама од 13. маја 1902. год.: „Да се казни робијом до десет година чиновник ...“ — Осим тога, до закона о изменама и допунама од 6. октобра 1890. год., у овоме §-у био је и други одељак и гласио је: „Ако суд призна олакшавајуће околности казна ће бити лишење звања.“

*** Овај одељак додат је законом о изменама и допунама од 13. маја 1902. год.

**** До закона о изменама и допунама од 6. октобра 1899. год. овај одељак гласио је:

„Судија који се при суђењу каквог злочинства или преступљења на корист или штету обвињенога подмити, биће кажњен заточењем од две до десет година.“

Овако ће се казнити и избрани судија, судија из реда трговачког, поротник и вештак, ако би по каквој ствари у којој врше ову своју дужност, били подмићени на корист или штету које стране.*

§ 108.**

§ 109. Судија кад по части суђења, по препоруци чијој, па ма и веће своје власти, противно закону реши и пресуди какво дело, да се казни заточењем од две године.

§ 110. У случајима §§ 106. и 107. поклон или мито предато, досудиће се на ползу државне касе.

§ 110. а.***

§ 111. Казниће се робијом до десет година чиновник,**** који за добит своју или другога, или на штету других, писмене исправе, којих примање или издавање њему по званичној дужности припада, лажно или неисправно начини, или изда, или који добре писмене исправе, које су му по служби

Од закона о изменама и допунама од 6. октобра 1899. год. па до закона о изменама и допунама од 13. маја 1902. год., овај одељак завршавао се речима: „да се казни робијом до десет година.“

* Овај одељак додат је законом о изменама и допунама од 13. маја 1902. год.

** Укинут законом о изменама и допунама од 15. јуна 1863. год., а гласио је:

„Ко поднешеним митом или обећањем мита у случајима §§ 106. и 107. приволи чиновника, да учини какво дужносно дело противно закону, или да не учини штогод, што би по дужности учинити имао, да се казни затвором до три године.

И покушај овог дела казниће се.“

*** Додат законом о изменама и допунама од 23. октобра 1871. год., а укинут законом о изменама и допунама од 13. маја 1902. год. Гласио је:

„Поротник, који у каквој ствари, у којој као поротник своју дужност врши, прима што на поклон, казниће се робијом. А тако исто казниће се и онај, који поротника на какву кривицу навуке или га покуша навући.

Дати поклон или вредност истогa досудиће се пресудом државној каси.“

**** До закона о изменама и допунама од 6. октобра 1899. год.: „Казниће се заточењем од две до десет година чиновник ...“

његовој поверене или по истој приступне, преиначи, повреди, уништи или сакрије.

§ 112. Чиновник који само узме од новаца или ствари, које је по службеној дужности примио или чувао, да се с њима послужи, да се казни лишењем звања на свагда.*

Исто тако да се казни и онај, који од таквих новаца или ствари другоме на послугу или иначе на приватну потребу** изда, — изузимајући случај о привременом издавању плате чиновницима и служитељима, о чему и особити прописи постоје.***

§ 113. Чиновник, који утаји (§ 229. кривичног законика) ствари, новце или хартије од вредности, које је по службеној дужности примио на чување да се казни робијом до пет година, ако је вредност утаје мања од две хиљаде динара; ако је вредност утаје већа од две хиљаде динара, кривац да се казни робијом од пет до десет година; а ако вредност утаје износи суму од десет хиљада динара или и више, кривац да се казни робијом од десет до двадесет година.

А ако су поред тога и за ту цел и рачуни, протоколи и књиге, што су за бележење или контролирање примања и издавања одређене, неисправно вођене, преиначене или уништене, или ако су придати неисправни изводи из ових рачуна, протокола и књига, или ако су неисправне признанице к истима прикључене, или ако је на сандуцима, кесама или пакетима садржај новаца лажно означен, — сматраће се као особито отежаваћна околност и кривац ће се казнити највећом мером казне.

Све ово што је прописано за чиновнике, вреди и за привремене или контрагентне чиновнике, све

* До закона о изменама и допунама од 6. октобра 1899. год.: „... да се лиши звања“, а од тада па до закона о изменама и допунама од 13. маја 1902. год.: „... да се казни затвором од две до пет година.“

** Речи: „на приватну потребу“ додате су законом о изменама и допунама од 6. октобра 1899. год.

*** Овај одељак додат је законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

државне службенике и служитеље као и општинске председнике, кметове, кметовске помоћнике, одборнике, општинске писаре, школске, општинске, црквене и манастирске благајнике, руковаоце касе акционарских и других јавних удружења, добротворних и других фондова и општинске служитеље кад утаје новце или ствари, које су по службеној дужности примили.*

§ 114. Чиновник, који данак, прирез, или ма какве друге приходе за државну или општинску касу, или ма шта друго и ма за кога, а по службеној дужности примати има, да се лиши звања ако по незнању плаћајућег узме од овог оно, што дати није био дужан, или више него што је дати дужан био, па то, што је незаконито узео задржи и никако у касу не преда; а ако је плаћајући знао, да оно што се од њега потраживало, није или никако или не онолико дати дужан био, па му је чиновник својом важношћу или силом звања, оно што није требало, или више него што је требало, изнудио, да се као оглобитељ казни и затвором поред лишења звања.

Да се лиши звања и онај чиновник или званичник, који би приликом рада правителственог или општинског радеће натерао или преварно навео, да и њему или другом каквом приватном лицу какав посао изврше, или који би просто подручне му

* До закона о изменама и допунама од 6. октобра 1899. год. овај § гласио је:

„Чиновник, који утаји (види § 229.) новце или ствари, које је по службеној дужности примио или чувао, да се казни заточењем до пет година.

Ако су поред тога и за ту цел и рачуни, протоколи или књиге, што су за бележење или контролирање примања и издавања одређене, неисправно вођене, преиначене или уништене, или ако су придати неисправни изводи из ових рачуна, протокола и књига, или ако су неисправне признанице к истима прикључене, или ако је на саудуцима, кесама или пакетима садржај новаца лажно означен, да се казни заточењем од три до десет година.“

људе на какав свој или другог лица посао силом своје власти употребљавао.*

§ 115. Чиновник, који при званичном исплаћивању у новцу или предаји каквих ствари (у натури) примаоцу штогод хотимице и незаконито задржи, а издатке као потпуно учињене у рачун стави, да се лиши звања.

§ 116. Чиновник, који држи какву лицитацију, или коме је поверено надгледање или да изврши каква предузећа или послове, или набавке државне или општинске, па при томе на недозвољени начин овајди се на штету чију, или друго какво злоупотребе учини, откуда штета за кога произађе, да се казни затвором од шест месеци до две године, а поред тога новчаном казном, која неће бити већа од трећине, ни мања од десетине досуђене накнаде за штету.

И покушај се овде казни.

§ 117. Чиновник, који лакоумно открије званичну тајну, која му је по звању или нарочито поверена, и за коју зна, да закон или интерес јавне службе захтева да се никоме не казује, као и који службено поверени му акт или докуменат на штету или повреду оног, кога се тиче, другоме противудужносно саопшти, да се казни затвором од два месеца до једне године; а ако злонамерно то учини, да се казни по величини пакости и штете затвором од две до пет година.**

§ 118. Поштански чиновник или службеник који, противно члану 35. Устава,** писма или пакете пошти поверене отвори, њихову садржину сазна или другом саопшти, или их преда другом, а не

* Овај одељак додат је законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

** У првобитном тексту: „... да се лиши звања; а ако злонамерно то учини, да се казни по величини пакости и штете још и затвором од три године.“ Курсивни текст је по закону о изменама и допунама од 6. октобра 1899. год.

*** Види чл. 23. Устава од 5. јуна 1903. год.

§ 123. Чиновник, који навалично и противузаконо кога ухвати или затвори или у затвору држи, да се казни у новцу од педесет до двеста талира, или затвором од три месеца до пет година, или само, лишењем звања.

А у случају нехата, затвором до шест месеци или новчано до сто талира, поред штете, коју ће чиновник дужан бити и у једном и у другом случају да накнади.*

§ 124. Судија и уопште чиновник који при испитивању или ислеђивању казних дела прину-дителна средства употреби, те да натера обвиненога на признање или на одају, да се казни заточењем до пет година.

§ 125. Чиновник који би самовласно кога тучкао или тучи дао, или би преко границе своје власти, коју му је закон положио, кога казнио, као и који у знању изврши казну кад ова није законом путем никако ни изречена, или у већој мери и строжије но што је изречена, да се казни лишењем звања и затвором до пет година, а по величини кривице и пакости, заточењем до десет година.

Ако је то из непажње учињено, или има других олакшавајућих околности, да се казни затвором до годину дана.**

§ 126. Чиновник који изврши казну смрти, кад ова није судејским путем изречена и пресуда по закону извршителном постала, да се казни смрћу.

§ 127. Судија и уопште чиновник који се при саслушању, ислеђивању или решавању кривичних,

* Овај одељак додат је законом о изменама и допунама од 10. јануара 1876. год.

** До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год овај §. гласио је:

„Чиновник, који у звању изврши казну, кад ова није законом путем никако ни изречена или у већој мери и строжије, него што је изречена, да се казни лишењем звања и затвором до пет година, а по величини кривице и пакости заточењем до десет година. Ако је то из непажње учинио, да се лиши звања.“

грађанских или трговачких предмета, намерно учини повиним какве неправде, било то на ползу или штету које стране, да се казни затвором најмање две године поред губитка грађанске чести.

Но ако би се он горње неправде из нехата повиним учинио, поред накнаде коју би можда за причињену штету дати имао, да се казни у новцу до сто талира, а по својству нехата или величини злих следства, лишењем звања.

Иста казна да постигне и изабране судије, судије трговачког реда и поротнике, кад они у томе својству навалично учине подобну неправду у предметима који се њиховом ислеђењу и суђењу повере.*

§ 127. а.**

§ 128. Чиновник који оклева да изврши казну законом путем изречену, или који изврши мању казну, но што је изречена, биће кажњен затвором од шест месеци до пет година.

* До закона о изменама и допунама од 13. маја 1902. г., у првом одељку, место: „кривичних, грађанских или трговачких предмета,“ било је: „било кривичних или грађанских предмета; а трећи одељак гласио је:

„Иста казна да постигне и изборне судије, кад подобну неправду навалично учине у предметима који се њиховом ислеђењу и пресуђењу повере.“

Првобитни текст овог §-а гласио је:

„Чиновник, који има у дужности истраживање или ислеђивање казних дела, ако у намери да кривца сачува да га не стигне оно, што му закон доноси, противузаконо изостави истраживање или ислеђивање казних дела, или ислеђујући га таково што учини или изостави учинити, што принесе да обвинени буде ослобођен, или се на закону казну не осуди, да се лиши звања.“ — и био је у важности све до закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

** Овај §., који је био додат законом о изменама и допунама од 17. јануара 1900. г., укинут је законом о изменама и допунама од 13. маја 1902. год., а гласио је:

„Судија, који по стеченим и пућилним масама досуди већу награду браниоцима, на што је законским прописима наређено, казниће се затвором од две до пет година; но ако се докаже, да је ово дело из користољубља учинио, казниће се робијом.“

§ 129. Да се казни заточењем до пет година чиновник коме је поверено да чува или да прати ухваћеног кривца, па га навалице пусти, или му на руци буде да утече.

Ако таквом званичнику кривац побегне што је био небрижљив, да се казни затвором до годину дана.

§ 130. Чиновник од извршителне струке, који учини какво противузаконо дело по заповести својих претпостављених, неће се казнити, ако власт, која је то заповедила може такве заповести издавати, а њему у дужност спада такве дела извршивати и заповести те претпостављене му власти без сваког изговора слушати. У овом случају казниће се онај који је то заповедио, и то оном казном, која је за тако зло дело законом одређена. Иначе казниће се обојица.

§ 131. У свима другим случајима, кад чиновник приликом извршавања дужности учини казнима дела, која у ову главу не спадају, а за која овај законик особене казне прописује, судови ће на те казне и чиновника осуђивати, при чему ће му званичност за отежавајућу околност служити.

§ 132. Казниће се оном казном која је за до сада изложена дела прописана за чиновнике, ако би вршећи своју дужност које од тих дела учинила и ова лица: привремени или контрактуални чиновник, практикант и овима подобни званичници, општински председници, кметови, кметовски помоћници, општински благајници и писари, општински одборници, школски, црквени и манастирски благајници, руковаоци каса акционарских и других јавних удружења, добротворних и других фондова, као и државни и општински служитељи.

Но, ако би се дело казнило само лишењем звања, а ова се казна не би могла применити на неко од наведених лица, то ће се ово лице казнити затвором до две године.*

* До закона о изменама и допунама од 13. маја 1902. год. овај §. гласно је:

§ 133. За дела у следећим случајима која чиновник противу своје дужности учини, ако ова не прелазе у друга именована зла дела, за која су и особене казне законом прописане, судови ће осуђивати само да се лиши звања:

1. кад старији чиновник навалице пусти, те млађи чиновник учини које од напред казаних казнимих дела у дужности.

2. кад чиновник одрече дужносну послушност својој претпостављеној власти, или преступи или не изврши заповести своје претпостављене надлежне власти, па из тога каква штета, зло или незгода за јавну службу или за кога другог произиђе. Ако оваква непослушност од стране административних власти буде имала опасне последице за сигурност чијег имања или за живот и слободу грађана, чиновник се може осудити и на затвор, а по величини злих последица и ако је ове предвидити могао, и на заточење до десет година.

3. кад чиновник прими законе, или законе наредбе административних власти, па навалице оклева и неће да их изврши.

4. кад административни чиновник одвраћа људе, с којима посла има, од испуњавања закона или законих наредба.

5. кад административни чиновник од даног му поверења у смотрењу права и власти за наређивање, дозвољавање или руковање злоупотребе учини.

7. кад старији чиновник из злобе млађег ваљаног чиновника рђаво опише (кондуитира) или иначе званично оцрни, као и кад каквог неспо-

„Привремени или контрактуални чиновник или практикант и овима подобни званичници, као и општински кмет, а и сам правителствени служитељ, кад по природи дужности или послова званичних учини које од досад изложених казнимих дела у дужносном делању свом, казниће се оном казном, која је за такво дело за чиновника прописана. Али где је год за такво дело само лишење звања одређено, онде ће суд правителствене и општинске служитеље осуђивати на затвор до две године, као што ће их и место заточења на робију осуђивати.“

собног, неуредног, неприлежног или неблагонравног млађег чиновника као доброг опише или иначе вишој власти званично препоручи на уштрб јавне службе, па се овај том препоруком помогао.

16. чиновник, који навалице лажна извешћа или изјаснења званично поднесе у намери, да коме корист принесе, или да коме шкоди, или да учини да се не изда каква наредба од веће власти.*

* Тачке 6. и 8. — 15. укинуте су законом о чиновницима грађанског реда од 24. марта 1861. год., а гласиле су:

„6. кад старији чиновник рђаво упражњава своју власт према млађим чиновницима, или неиспуњавањем своје власти или попуштањем произведе неуредност међу својим потчињеним, или лакомисленим дозвољавањем одсуства злоупотреби поверење од правителства дано му, — почем је на све административне казне осуђиван па се није могао поправити.

8. кад би какав чиновник својим поступањем дисциплинарни поредак, који између чиновника постојати мора, кварии и према старијима или равним себи непристојно се владао, па се не би по употребљењу свију административних казни поправно.

9. кад је који чиновник у извршавању своје дужности тако немарљив, нетачан и неуредан да због тога јавна служба уштрб трпи или правителство штету има, или приватни људи дагубе, или су иначе на штети; ако су све административне казне узалудне остале.

10. кад је чиновник, који има с народом посла, у предузетању напрасит, суров, зао и несправедљив, па се на административне опомене и казне не поправи, но и даље тако остане, да већ људма неспособан постане.

11. кад се докаже, да чиновник својим неваљалим и рђавим владањем, — као што је јавно и с опасношћу за своје домаће стање и за своју званичну чест картање, или опијање или блудничинствовање, — народ, у ком живи или дејствује, саблажњава и тиме видно губи оно поверење и почитање, које не само себе ради, као јавни званичник, него и ради нужне поспешности правителствене службе, имати мора — пошто су све административне казне употребљене, па без успеха остале.

12. у опште кад се докаже, да је чиновник тако рђавог владања, било то у смотрењу побожности, било у смотрењу грађанских дужности или начина у опхођењу и животу, да служи на развратност људма, ако су административне казне узалудне остале.

13. кад се чиновник лакомислено у такве дугове ували, да код људи поверење изгуби и у презрење падне, чиме се и само звање, које има, обезуважи.

§ 134. У свима случајима где би когод казним делом чиновника у дужности оштећен био, има право тражити накнаду.

ГЛАВА ДВАНАЕСТА

О злочинствима и преступљењима свештеника у смотрењу венчања и у смотрењу вођења протокола о рођенима, венчанима и умрлима.

§ 135. Свештеник, који у случају § 71. Грађ. Законика венча човека, кад зна да му је жена жива, или који венча жену за коју зна, да јој је муж жив, да се казни затвором од две до пет година.

§ 136. Свештеник, који у случају § 72 Грађ. Законика момка пре навршене седамнаесте године, а девојку пре петнаесте године знајући за то венча, казниће се затвором до годину дана.

Ако венчана девојка није имала пуних тринаест а момак пуних петнаест година, казна ће бити за свештеника затвор од једне до пет година.

§ 137. Свештеник, који у случају § 74. Грађ. Законика венча какво лице, знајући да је бесомучно или лудо, да се казни затвором до годину дана.

§ 138. У случају § 76. Грађ. Законика свештеник, који силом отету и неослобођену или великим страхом приморану девојку, знајући за то венча, да се казни затвором до пет година

14. чиновници, којима се законом забрањује, да поред њиног звања не могу правобранитељски посао радити, или да не могу другу какву радњу или трговину сами или преко другог на своје име водити, ако противу овог правила поступе, пошто су пређе административно опоменути и кажњени, па се нису поправили.

15. кад административни чиновник, па ма и тајно тргује са храном или пићем, осим својих производа, у окружију или срезу, где је постављен за старешину.

Овај закон о чиновницима грађанског реда замењен је доцније законом о чиновницима грађанског реда од 15. фебруара 1864. год. (В. § 84. тач. 1. истога закона).

§ 139. Свештеник, који знајући венча сродна лица, између којих је брак законом забрањен, да се казни затвором.

§ 140. У случају § 78. Грађ. Законика свештеник који мушко или женско лице, које је на робију или заточење осуђено и док још казну издржава, знајући за то венча, да се казни затвором до годину дана.

§ 141. У случају § 90. Грађ. Законика свештеник, који не имајући архијерејског опроштаја пренебрегне оглашење учинити, па би се после венчања појавиле препоне ноопростиме, казниће се затвором до годину дана.

А свештеник, који без дозволења родитељског, турског или судејског венча девојку, која има петнаест година али још нема двадесет и једну годину, или момка који има седамнаест година, али још нема двадесет и једну годину и он је зато знао, казниће се затвором до три месеца.

§ 142. Свештеник ма које вере, који не испуњава правила, која су прописана у смотрењу протокола о рођенима, венчанима и умрлима, да се казни у новцу до педесет талира, или затвором до годину дана.

§ 143. Свештеник, који приликом завођења у протоколе црквене или издавања извода из ових учини злочинство означено у § 111. овог законика, да се казни *робијом до десет година.**

§ 144. Свештеник, који нехотењем извршивања своје дужности изнуди наплату кад зна, да му она никако не припада, или изнуди већу таксу а зна да му мања припада, да се казни новчано на тужбу оштећеног *до две хиљаде динара или затвором до две године.***

* До закона о изменама и допунама од 6. октобра 1899. год.: »... да се казни заточењем до десет година.«

** До закона о изменама и допунама од 6. октобра 1899. год.: »... да се казни новчано на тужбу оштећеног до педесет талира или затвором до три месеца.« — а од тада па до закона о изменама и допунама од 13. маја 1902. год.: »... да се казни новчано на тужбу оштећеног *до две хиљаде динара или затвором до две године, а у случају повората, робијом од две године.*«

ГЛАВА ТРИНАЕСТА.

О злочинствима и преступлењима због лажних новаца.

§ 145. Ко метални или папирни новац гради, ко правом металном или папирном новцу променама на њему изглед веће вредности даје, а тако и ко обореном металном или папирном новцу променама на њему вид још вредећег новца даје, да се казни робијом од две до десет година.

Ко лажан новац ставља у течај или га доноси са стране у цели да га распростре, заслужује исту казну.

§ 146. Ко прими лажан новац као прави, рапа пошто се увери да је лажан, опет га као п ви изда, да се казни затвором до три месеца или новчано до педесет талира; а ко чистим, за течај одређеним новцима обрезивањем вредност умањује и потом их под потпуну вредност издаје, да се казни затвором најмање три месеца, а поред тога у новцу од педесет до пет стотина талира.

И покушај се како у овом тако и у предидућем § 145. казни, а лажан се новац заједно са оруђем којим је начињен, одузима.

ГЛАВА ЧЕТРНАЕСТА.

О злочинствима и преступлењима због лажних исправа.

§ 147. Ко у намери, да себи или другима какву корист прибави или да другима шкоди, лажну исправу начини или праву исправу преиначи и њом се послужи, да се казни робијом до пет година.

Тако да се казни и онај, који од лажне исправе, знајући да је лажна, у тој намери употреблење учини, да себи или другима корист прибави или да другима шкоди.

По овом параграфу да се казни и онај, који у намери да себи или другоме какву корист прибави или само да другоме шкоди, артију на којој је другогаче име написано без саизволења овога пошуну (испише) и од такве исправе употребење учини.

Под исправом разуме се свако писмено које је од важности за доказ о уговорима, наређењима, обвезаностима или ослобођењима, и уопште служи за доказ права или правних одношења.*

§ 148. Кривац да се казни робијом до десет година, ако је лажна исправа начињена у виду:

1. писмена са краљевским потписом или печатом.
2. писмена, које састављају, издају или одостоверавају српска и туђа државна надлежательства, општине или друштва, српски или туђи чиновници, или таква лица, која по нашим или страним законима имају јавну достоверност.
3. званичких књига и протокола или спискова, који се воде са званичном достоверношћу.
4. тестамената и уопште писмена о последњој вољи.
5. вексле и облигације по закону пуноважне.**

§ 149. Ко у намери да себи или другима корист прибави или да другима шкоди, учини да се каква изјаснења или дела, која су за права и правне одношаје од важности, у јавним исправама, књигама или протоколима као учињена или догодивша се одостовере, а од тога није било ништа, или је било друкчије или код других лица, — да се казни робијом до седам година.

Иста казна да постигне и онога, ко на штету другогаче од таквих лажних исправа, знајући да су лажне, употребење учини.

* Ова два одељка додата су законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

** Курсивни текст у овој тачки додат је законом о изменама и допунама од 20. марта 1863. год.

Но ако је које од горњих дела учињено навалчно, али без намере да се коме корист прибави или шкоди, да се казни затвором до шест месеци.*

§ 150. Да се казни затвором до два месеца:**

1. ко начини лажан пасош или исправан пасош преиначи па од таковог или он сам, или ко други у знању употребење учини.

2. ко учини, да му се пасош под лажним именом изда, или ко као сведок послужи да се пасош другоме под лажним именом изда.

Иста ће казна постићи и подобна преступења с књигама служитељским (букварима) и држим исправама.

§ 151. Ко под лажним именом лекара или видара начини сведочанство о стању здравља свог, или кога другог, па то сведочанство или он или други ко употреби да превари власт, да се казни затвором од једног месеца до једне године.

§ 152. Приватни лекари и видари, који о стању здравља каквог човека навалице лажна сведочанства за употребење надлежательства каквог издаду, да се казне затвором до једне године. Ако је лекар или видар у правителственој служби, да се лишн звања. И у једном и удругом случају може му се забранити да лечи за неко време.

§ 153. Ко у намери да какво надлежательство превари, о стању здравља свог или кога другог у знању учини употребење од лажних сведочанства у §§ 151. и 152. казаних, да се казни затвором од једног до шест месеци.

ГЛАВА ПЕТНАЕСТА.

О убиству.

§ 154. Под убиством разуме се свако недозвољено дело, през које какав човек живот изгуби.

* Овај одељак додат је законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год., а последња његова реченица: „или бојем до 50 удараца“, престала је важити 11. XII. 1873. год.

** Овде је био још став: „или бојем до четрдесет удараца“, који не важи по закону од 11. XII. 1873. год.

не сматрајући на начин и средства којима је то учињено.

§ 154. а.* При решавању вопроса о убиству не ће се на то гледати, да ли би смрт отклоњена бити могла да се благовремено с нужном помоћи повређеном притекло, или да повређени не би умро да је јачег телесног састава био, или да се није повређење под неким извесним оцтојателствима догодило, која су томе принела да повређени умре.

§ 155. Ко хотично и с предумишлењем човека убије, да се казни смрћу.

§ 156. Ко хотично но без предумишлења другог убије, да се казни робијом од двадесет година.

Но ако је обвињени без своје кривине, злостављењем или великим увредама (било њега самог или његових близу сродних лица) од убијеног у јарост доведен, дело на мах учинио, казна се може и на затвор спустити, који не сме бити краћи од две године.

§ 157. Ко родитеља или ма ког свог претка у првој линији убије хотимично, ну без предумишљаја, да се казни робијом са двадесет година.**

§ 158. Ко човека из нехата (несмотрености, непажње) убије, да се казни затвором од два месеца до две године.

Но ако је у овом случају кривац, по свом звању, занату или занимању дужан био да буде предосторожан, то му се поред затвора може и самостално упражњавање оног заната или занимања, за неко време или за свагда, забранити.

§ 159. Ко хотично човека убије зато, да себи уклони препоне, које му предузећу каквог казни-мог дела сметају, или да га не би на самом учињеном делу ухватили, да се казни смрћу.

* Додат законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. године.

** До закона о изменама и допунама од 13. маја 1902. год. овај § гласио је:

„Ко родитеља или ма ког у правој линији претка свог хотично, на ма и без предумишљаја убије, да се казни смрћу.“

§ 160. Ко другога телесно злостави и човек од тога умре, да се казни:

1. робијом од осам до двадесет година, ако је кривац смрт као вероватну предвидити могао.

2. робијом до дванаест година, ако се пре могао надати, да злостављени неће умрети.

§ 161. Ако је у случајима предидућег параграфа дело у раздраженом стању учињено, да се кривац казни у случају под бројем 1. робијом до десет година, а у случају под бројем 2. робијом до пет година.

§ 162. Ако у каквој између више лица поставшој свађи, или при каквом противу једног или више лица предузетом злостављању, човек убијен буде, то ће се казнити:

1. сваки онај, који му је смртну повреду нанео робијом од пет до десет година.

2. ако су од више задатих повреда неке смртоносне, а друге лаке, пак се не би могло изнаћи, који је коју повреду задао, као и у оном случају, ако је само једна смртоносна повреда нанешена, а не зна се од кога, или кад од више задатих повреда ни једна не би била смртоносна, али су све скупа смрт проузроковале, да се казне сви, који су руку на њега дигли, као повредитељи тела, затвором или робијом до пет година.

§ 163. При сваком убиству, које није из нехата учињено, одузеће се и оруђе, којим је убиство учињено, ако је оно сопственост кривца.

ГЛАВА ШЕСТНАЕСТА.

О убиству деце, нарочито копилади.

§ 164. Мати, која своје дете од порођаја за 24 сата, али ако се докаже, да је мучно стање по-годије још непрестано трајало, и после 24. сата убије, да се казни:

1. ако је дете брачно, робијом до десет година.
2. ако је дете ванбрачно робијом до шест година.

Но ако се докаже, да је убијено дете због тога, што је пре времена рођено (недонешено) или иначе због несавршеног образовања тела, неби могло ни живити, да се казни затвором до једне године дана.

*Буде ли дете од кога другог а не од матере убијено, или ако учествује и ко други, осим матере, у убиству, онда ће се овај казнити по општим правилина о убиству или свучашћу.**

§ 165. Мати, која порођај прикрије, и у самоћи се породи с намером, да дете том приликом убије, или да оно тамо лишено сваке помоћи умре, пак дете у следству тога, без даљег њеног садејства живот изгуби, да се казни затвором до пет година.

*Тако исто да се казни и мати, која истина свој порођај не прикрије, али дете навалично пренебрегне тако, да ово због тога пропадне.***

§ 166. Мати, која своје ванбрачно дете тајно упропасти, или га дозволи упропастити тако, да се због тога неби могло дознати да ли је дете живо или мртво рођено, или да се незна ки где се дете ки у коме стању наводи, да се казни затвором до две године.***

§ 167. Мати, која своје ванбрачно дете сарани, без да је месној општинској власти јавила, да се казни затвором до три месеца.

* Овај одељак додат је законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

** Овај одељак додат је законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

*** До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год. овај § гласио је:

„Мати која своје ванбрачно дете тајно упропасти тако, да се због тога не би могло дознати, да ли је дете живо или мртво рођено, да се казни затвором до две године.“

ГЛАВА СЕДАМНАЕСТА.

О побацивању деце.

§ 168. Трудна женска, која је спољна или унутрашња средства употребљавала да свој плод умори или побаци, ако дете у следству тога прерано или мртво рођено буде, или се живо роди, но у следству тога умре, да се казни затвором до пет година.

§ 169. По предидућем параграфу да се казни и оно лице, које је са знањем и на захтевање трудне женске, њој такова средства давало, или употребило; но ако је оно то у виду знаања (или више пута) упражњавало, робијом до дванаест година.

§ 170. Ако су у § 169. казата средства за побацивање од другог каквог лица без знања, или и противу воље трудне женске употребљавана и њој давана, кривац да се казни:

1. ако женска од тога умре, робијом од двадесет година.

2. у другим случајима робијом од пет до дванаест година.

Ова се казна не може испод једне године затвора спустити, ма да дело није никаква шкодљива следства имало.

ГЛАВА ОСАМНАЕСТА.

О одбацању деце и слабомоћних.

§ 171. Ко дете до 7 година, или друга слабомоћна лица, која без туђе помоћи опстати не могу, одбаци, и неизвесној судбини остави у намери, да се од старања и бриге, коју је о њима водити дужан, ослободи, ако то под таквим околностима учини, да се одбаченог лица живот и здравље у опасност доводи, да се казни затвором, или робијом до пет година.

Мера казне управљање се по величини опасности, којој је одбачено лице, по качеству времена, места и других околности, изложено.

§ 172. Ако одбачено или остављено лице у следству тога живот изгуби, кривац да се казни робијом до десет година; но ако је дело учињено с намером да одбачено лице живот изгуби и то на такови начин и под таквим околностима, да је кривац то знати могао, да се казни према наступившим следствима и према лицу као убиство, или као покушење убиства, или као убиство деце.

ГЛАВА ДЕВЕТНАЕСТА.

О повреди тела.

§ 173. Ко другога хтејући злостави, или телесно повреди, без намере да га убије, да се казни* затвором до две године дана.

Под блажијим околностима место затвора може се кривац осудити на новчану казну до сто педесет талира.

§ 174. Ако је злостављање или лако повређење одмах од друге стране повраћено, судија може по околностима обадве, или само једну страну, по начину и мери, на блажију казну осудити, или и без казне отпустити.

§ 175. Кад се ко напред решио, да кога злоставља или телесно повреди на то хтејући и учини, да се казни* затвором, а по величини повреде робијом до четири године.

§ 175. а.** Ако је у случају наступившег телесног повређења учинитељ ишао само на злостављање или на мању повреду тела, него што је произишла, и ако ову као следствие злостављања није било лако предвидети, то ће се он у случајима §§ 173., 175., 176., 177. и 178. блажије казнити; но ова казна не може бити мања од оне, коју би кривац за дело учињено заслужио, да га је чисто из нехата (§ 180.) учинио.

* Овде је био став: »бојем до педесет удараца, или«, који не важи по закону од 11. децембра 1873. год.

** Додат законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. године.

§ 176. Намерно злостављање по крви сродних лица у усходећој линији сматраће се као отежавајућа околност. Овакови кривац да се казни затвором најмање три месеца, а по величини повреде робијом до пет година.

Тако исто да се казне саучасници, који са злостављеним у истим одношењу сродства стоје.

§ 177. Ако је ко од злонамерног злостављања и повреде тела у болест пао и један месец дана или за свагда за свој посао неспособан постао, или је осакаћен или је лишен говора, вида, слуха, руке, ноге, или других части тела, или је за плођење неспособан или за свагда нагрђен, или неисцелимо телесно повређен, или душевно растројен постао, кривац да се казни затвором, или робијом до петнаест година.

Величина казне зависиће од величине нанешене повреде.

§ 178. Ко хтејући трудну жену телесно тако злостави, да ова у следству тога мртво дете роди, или недонешено побаци, да се казни затвором, а по опстојателствима и робијом до пет година.

§ 179. Ко другога дуже времена злоставља и телесно мучи, ма и да га није телесно никако повредио, да се казни затвором од једног до шест месеци.

§ 179. а.* Ко другога хотично даде отрова или друго што, што здрављу шкодити може, да се казни робијом до осам година.

Ако је тим тешка повреда тела коме нанешена (§ 177.) да се казни робијом до петнаест година, а ако је отуда и смрт последовала, робијом до двадесет година.

Ако је ипак кривац хотично на смрт ишао, да се казни по општим правилима о убиству.

* Додат законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. године.

§ 180. Ко другога из нехата или ненажње телесно рани или му здравље повреди, да се казни затвором до једне године дана, или у новцу до сто талира.

Исто тако да се казни и онај, који би вредносног дивљег звера непредосторожно држао, или кућевну животињу, која уједа, боде, или ногом бије, са нужном предосторожношћу неби чувао, па би она чрез то кога опасно или смртоносно повредила.

§ 181. Сва злостављања и повређења, осим тешких телесних повређења која су у §§ 177. и 178. казана, — истраживаће се и казнити само на захтевање повређеног лица. За децу могу родитељи и татори, а за жену може муж тужити.

§ 182. Кад је у каквој између више лица поставшој свађи, или при каквом противу једног или више лица предузетом злостављању какав човек тешко телесно повређен, то ће се сваки од њих, који му је какву повреду нанео, казнити по предидућим §§ о повреди тела.

Но ако је тешко телесно повређење или злостављање од више њих произведено, или ако је само једна већа повреда нанешена, а не би се могло изнаћи од кога је, то ће се сви који су руку на повређеног дигли, казнити затвором до две године

§ 182. а.* Ако су се двоје или више њих договорили, да кога слошки злостављају, или да му тело повреде, па су неки у следству предузетог по таквом договору злостављања меру прекорачили и више учинили по што је уговорено, на пр. убили или тежу телесну повреду нанели; то ће се наступивше теже следство осталима, ако су они то као вероватно предвидити могли, тако у нехат приписати, да се противу њих казна за уговорено дело до оне

* Додат законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. године.

мере пошети може, која је за нехатно убиство или нехатно повређење тела из хотичног злостављања произишавше прописана (види § 160. и 175 а.).

Ово исто вреди и за саучаснике ако је онај, који је дело вршио, више учинио од онога на што су се договорили.

§ 183. Ко без прописно доказане способности или уопште без дозволења, или почем му је од надлежне власти лечење забрањено, — спољне или унутрашње болести за награду лечи, или бабичи, да се казни у новцу до педесет талира или затвором до шест месеци, ако чрез то болесник умре или буде телесно или душевно повређен.

Исто тако да се казни и онај, ком је дозвољена нека струка лечења, ако границу прекорачи и онога се прими, што у круг његовог знања и практике не спада, па горња следства наступе.

§ 184. Лекар, који би, у случају велике нужде и опасности позван био, па би без довољног узрока своју помоћ отказао, да се казни у новцу до две стотине талира.

§ 185. Зидари и дунђери, који при подизању какових здања или грађевина противу признатих правила зидања и грађевине таково што начине и построје, да отуда какова опасност за људе произиђе, да се казне у новцу од педесет до три стотине талира, или затвором од једног до шест месеци.

У повтореном случају може им се забранити самостално упражњавање њиховог заната или художества за неко време или за свагда.

§ 186.*

* Укинут законом о устројству војске од 3. јануара 1883. год., а гласио је:

»Онај, који сам себе осакати и уопште телесно повреди, или се од другог осакатити и повредити да у тој цели, да као неспособан у војниство уписан не буде, да се казни затвором до три месеца; но ако је то у време рата, или из призрења на предстојећи рат учињено, да се казни по остојателствима затвором до две године дана. У обадва случаја, по издржаној казни, да се у ону војену службу унише, за коју се нађе да је способан«.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТА.

**О злочинствима и преступљенима противу
личне слободе.**

§ 187. Ко лица, која нису шеснаесту годину навршила, преваром, или силом или с њиховим саизволењем, но без знања и одобрења родитеља или тудора одведе у тој цели, да их као сопствену присвоји, с повредом њи ховог фамилијарног права, или да их на просјачење или на друге користољубиве или неморалне цели употреби, да се казни затвором, а по опстојателствима и робијом до десет година.

Но ако се одводење чисто у ползу одведеног клонило, и ако је тим његово стање заиста побољшано, неће се казнити, ако у следству тога родитељи или заступници одведеног доцније то одобре.

§ 188. Ко женску преваром или силом одведе, било да је принуди да се сам с њоме венча, или да у блудном сношењу с њом живи, било да је другом на исту цел преда, да се казни робијом до десет година.

§ 189. Ко неудату женску, која још није петнаесту годину навршила с њеним саизволењем но без знања и одобрења њених родитеља или тудора, одведе у намери, да се он сам с њом венча или да у блудном сношењу с њом живи, или да је другом на ту цел преда, да се казни затвором.

§ 190. Ако се у случајима предидућа два параграфа (188. и 189.) отмицар са одведеном девојком венчао, суд ће само на захтевање оних лица, која имају право уништење брака захтевати, дело ислеђивати, и пре него се брак уништи, не сме се оптужени осудити ни казнити.

§ 191. Робијом до петнаест година да се казни:

1. ко какво лице мушког или женског пола, силом или претњом принуди на блуд с њим или с другим лицем.

2. ко лице слободне воље и свести лишено, било да је од кривца намерно у то стање постављено, или да се иначе у том стању налазило, на блуд и удовлетворење својих телесних нагона злоупотреби.

3. ко с лицима, која нису тринаесту годину навршила, блуд учини, ма да би се то и са њиховим саизволењем догодило.

Ако је у једном од ова три случаја злоупотређено лице умрло, кривац да се казни смрћу, ако је он то следство као вероватно предвидити могао, иначе робијом до двадесет година.

§ 192. Ко другога самовласно затвори или га иначе слободе лиши, да се казни затвором од три месеца до пет година.

У следујућим случајима да се казни робијом до дванаест година:

1. ако је затворено и уопште слободе лишено лице у следству тога тешко телесно повређено (§ 177).

2. ако је поменуто казнимо дело спрам сродних по крви у правој усходећој линији учињено.

3. ако је самовласни затвор дуже од једног месеца трајао.

Величина казне зависиће од качества и места затвора, и од начина и величине злостављања.

§ 193. Казнити се неће по предидућем §-у онај, који ухвати кривца на самом казнимом делу, или одмах после тога у бегству, кад је подозрење да ће кривац побећи, или да се неће моћи изнаћи.

Кривац се мора најдаље за двадесет и четири сата месној полицајној власти предати.

Исто тако неће се казнити ни онај, који душевно болесног по потреби ограничи, или затвори, само мора о том одмах полицајну власт известити, које ако не учини, да се казни затвором до шест месеци или у новцу до сто талира.

§ 194. Ко другога на какво дело или нечинење чега силом или тиме принуди или принудити по-

куша, да ће му какво злочинство или преступљење учинити, да се казни затвором до једне године дана.*

§ 195. Ко, осим случаја дозвољене одбране, самовласним и недозвољеним начином своје право тражи, или удовлетьворење сам себи прибавља, у колико неби дело у други опредељени вид казних дела прелазило, да се казни затвором до два месеца.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ ПРВА.

О злочинствима и преступљенима противу благонаравија.

§ 196. Ко с туђом женом блуд учини, да се казни затвором до дванаест месеци.

Исто тако да се казни и жена.

§ 197. Ко туђу жену с њеним саизвољењем, но без знања или противу воље њеног мужа одведе, или на захтевање овог последњег неће да је изда, да се казни затвором од три месеца до пет година, а жена од три месеца до две године.

Но суд ће у овом као и у случају § 196. само на тужбу увереженог мужа дело ислеђивати и казнити, и по томе суд ће и по започетом ислеђивању од тога одустати, ако муж одустане; но ако је пресуда коначна или је издржање казне започето, на захтевање тужитеља ослободиће се само жена, а не њен сакривац.**

§ 198. Човек, који дозвољава да његова жена јавно с другима блуд проводи и томе сам на руку

* Овде је био још став: „или бојем до педесет удараца“, који је престао важити по закону од 11. децембра 1873. год. — До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год. овај § гласио је:

„Који другога недозвољеним начином, делом или опасном претњом у смотрењу живота и здравља, на какво дело или начиниње, или на триљење какве неправде принуди, да се као насилник казни бојем до педесет удараца, или затвором до две године.“

** До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год. овај одељак гласио је:

иде, или какву корист отуда прима, да са казни затвором од три до шест месеци.

§ 199. Ко поред своје живе неразведене жене милосницу у кући држи, па га жена тужи, да се казни затвором од једног до шест месеци, а милосница да се одмах из куће истера. Но ако жена од тужбе одустане, или му доцније опрости, суд ће од иследовања одустати, или ако је већ затворен, пустити га.

§ 200. Ко девојку, која је петнаесту годину навршила, али још није двадесет прву с њеним саизвољењем, но без знања и одобрења родитеља или тудора одведе у намери, да се он сам или ко други с њом венча, или да у блуду с њом живи, да се казни на тужбу родитеља или тудора затвором до шест месеци; али ће казна бити мања, или се неће никако казнити ако у владању родитеља или тудора основ кривице лежи.

§ 201. Ко с лицем, које још није петнаесту годину навршило, блуд учини, или га преваром и разним обећањима наведе, да то с другим учини, у колико неби то у друго веће казнимо дело прелазило (§ 191. под 2. и 3. и 205. под 1.) да се казни затвором од три месеца до четири године.

Ако се то догодило са поштеним девојкама, које су петнаесту годину навршиле, а још нису осамнаесту, да се казни затвором од једног месеца до једне године дана.

§ 202. Онај, који је за удејствовање своје непоштене намере превару и мајсторске обмане употребио тако, да је женска мислила да је с њим венчана, да се казни робијом до пет година.

„Но суд ће у овом као и у случају § 196. — само на тужбу увереженог мужа дело ислеђивати и казнити, и по томе, суд ће и после започетог ислеђивања од тога одустати, ако муж одустане; но ако је пресуда већ изречена, и тичућим се странама саопштена, или је издржање казне започето, ни захтевање тужитеља ослободиће се од казне само жена, а не и њен сакривац.“

Но казна се искључава, ако се по саизволењу преварене женске он заиста доцније с њом венча.

§ 203. Човек који има живу неразведену жену, и жена, која има живог мужа, од ког није разведена, ако с другим у нови брак ступи; исто тако и оно лице, које у браку не живи, ако с каквим лицем, које је у свези брачној, знајући за ову, у брак ступи, да се казни затвором од две до пет година.

Исто тако, да се казне кум и стари сват, ако су за постојећу брачну свезу знали, па су их ипак венчали.

§ 204. Родо-осквернење да се казни:

1. између сродних ма ког степена усходеће и нисходеће праве линије, претци робијом до дванаест година, а потомци затвором до пет година.

2. између сродних по крви у побочној линији до другог степена закључно затвором до пет година.

3. између сродних по крви у трећем степену побочне линије, или између сродних у првом степену по тазбини, затвором до три године

4. између сродних по крви у четвртном степену побочне линије, или између сродник по тазбини у другом степену, или између оног који је крстио и крштенога или овог родитеља, затвором до једне године.

5. између лица принадежећих другој хришћанској вери сродних ма у ком степену усходеће и нисходеће праве линије, као и сродних по крви у другом степену побочне линије, и у првом степену по тазбини, казниће се оном казни, која је горе под 1., 2. и 3. за лица православну веру исповедајућа за таква казнима дела прописана, и

6. између лица друге хришћанске вере, у том степену сродних, у којима црква даје особено дозволење за ступање у брак, да се казни до шест месеци затвора.*

* До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год. овај је § гласио:

§ 205. Робијом до пет година да се казне:

1. турсори, управитељи, свештена и духовна лица и васпитатељи, који са својим непунолетним пупилама и ученицама блуд учине.

2. званичници и служитељи, који учине блуд са оним лицима, која због казнимих дела на испит узимају.

3. званичници, јавни служитељи, лекари и хирурзи, који су као управитељи или настојници или надзиратељи постављени, или своје занимање упражњавају у затвору или другим за болеснике и сироте или друга помоћ потребујућа лица, одређеним јавним заведењима, ако са лицима, која се у заведењу налазе, блуд учине.

§ 206. Противуприродни блуд како између лица мушког пола, тако и скотолоштво, да се казни затвором од шест месеци до четири године, и губитком грађанске чести.

§ 207. Затвором од три месеца до три године да се казни:

1. ко јавно, усмено или писмено на Бога или на чију му драго веру хули, или јавно исмејава чије му драго вере начин и обичаје слављења Бога.*

„Родоосквернење да се казни:

1. блуд између сродних у усходећој и нисходећој правој линији, претци робијом до дванаест година, а потомци затвором до пет година.

2. блуд између свекра и снаје, очува и пасторке, маћине и пасторка, зета и пунице, стрица и синовике, ујака и нећаке, браће и сестара и братучеди, затвором до пет година.

3. блуд између доведене и затечене деце, докле брачна свеза између њихових родитеља постоји, исто тако блуд између онога, који је крстио и крштенога и овога родитеља, затвором до једне године дана.

Друга и трећа тачка овог параграфа неће се однети на неправославне хришћане, као и на оне српске поданике, који нису хришћани, у колико то није и њиховом црквом забрањено.*

* Види члан 58. закона о штампи, по коме ова тачка не важи за кривице, учињене штампом.

2. ко делом смеће упражњавање чијих му драго у Србији дозвољених обреда верозаконих; или с образима светих, или другим служби божијој посвећеним стварима на обешчестителни и претрпелни начин поступа и обесвећава их.

§ 207. а.* Ко свештена лица приликом чинодејствовања делом нападне, или им претњом или силом противстане, да се казни затвором од 2 месеца до две године.

А ко свештена лица или духовно надлежатељство силом или претњом принуди или принудити покуша на какво противзаконно делање, или да не чине што год, што у круг њихове дужности спада, да се казни затвором од три месеца до четири године.

§ 207. б.** Ко речима, печатаним или непечатаним, писменим саставом, ликовима или ма каквим другим изображењем или знацима увреди какво духовно надлежатељство или свештена лица приликом њиховог чинодејствовања или рада, или и изван места њихове дужности но у смотрењу ове, да се казни затвором од осам дана до једне године.*** Ако би увреда садржавала клевету да се казни затвором од једног месеца до две године.

Полицијна власт може у овим случајима и без тужбе увређеног лица увредитеља суду на осуђење предавати.

§ 208. Затвором до пет година и губитком грађанске чести да се казни, ко на блуд другоме подведе лице, према коме стоји у одношењу као родитељ спрам деце, или тутор спрам пуниле, или учитељ, свештеник и воспитатељ к оним лицима, које они уче, настављају и воспитавају.

* Овај је § додат законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

** Овај је § додат законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год. — Види још члан 58. закона о штампи, по коме овај § не важи за кривце учињене штампом.

*** Овде је био још став: „или бојем до педесет удараца“, који не важи према закону од 11. децембра 1873. год.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ ДРУГА.

О лажном оптужењу, опадању и повреди чести.

§ 209. Ко противу свог уверења у злобној намери код јавне власти другога оптужи, да је каква казнима дела учинио, или да је званичне дужности преступио, у тој цели, да се казнително истраживање противу обвиненог предузме, да се казни затвором од три месеца до две године.

Докле се тако донешено дело код власти не истражи, власт неће моћи против доносиоца ништа предузимати, да се он као лажан оптужитељ осуди.*

§ 210. Ко таква неистинита дела на другом износи или за другим проноси, која овога мрзости или презрењу публике излажу, или поверење — кредит — другога, било појединаца, било друштва, или правног лица нарушавају, да се казни као опадач затвором до годину дана.**

Но ако је опадање јавно учињено, опадач ће се казнити затвором и до осамнаест месеци.

Јавно је опадање онда, ако се то догодило на јавном месту, или у јавним скупштинама, или средством печатње, ликова и образа, распрострањавањем или излагањем таквих на јавним свима приступним местима. Овако распрострањени или изложени предмети одузеће се.

§ 211. Ако у случајима § 209. и 210. оптужени докаже истинитост свог потврђивања, или докаже

* До законодавног решења од 19. јануара 1862. год. овај одељак гласно је:

„Докле се тако донешено дело код суда не истражи, власт неће моћи противу доносиоца ништа предузимати, нити га као лажног оптужитеља осудити.“ — Види још члан 58. закона о штампи, по коме овај § не важи за кривце, учињене штампом.

** Курсивни текст овога §-а додат је законом о изменама и допунама од 13. маја 1902. год.

основе или опстојателства по којима се закључити може да је он оно што је потврђивао за истинито држати могао, то се неће казнити као лажни оптужитељ или опадач, али може бити кажњен због повреде чести, ако се из начина потврђивања или других околности увиђа намера да је на увреду ишао.*

§ 212. Истинитост потврђиваних или разглашаваних дела може се доказивати свима законом допуштеним доказним средствима.**

Но доказивање истинитости није допуштено:

1. у случају дела из § 91. б., 218. и 218. а. овога законика;

2. ако би се имало доказивати какво кривично дело, које се извиђа и казни само на тужбу приватног тужиоца, а оваква тужба не би била дата власти, или би тужилац од ње одустао;

3. ако је опаднути за кривично дело које је окривљени против њега изнео, ослобођен сасвим одговорности извршном одлуком судском;

4. ако се дело које је окривљени опаднутом изнео, тиче породичног живота или части женине.

У случајима тачке друге и четврте доказивање истинитости допустиће се по одобрењу онога кога се клевета непосредно тиче.

Ако је код власти тражено или поведено кривично или дисциплинско ислеђење због дела које је окривљени против опаднутога изнео, то ће се, до

* До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. г. овај је § гласио:

„Ако у случајима §§ 209. и 210. оптужени докаже истинитост свог потврђивања, или поне да је он то за истинито држао, неће се казнити као лажни оптужитељ или опадач; али оптужени може бити кажњен због повреде чести, ако се из начина потврђивања или других околности увиђа намера, да је на увреду ишао.“

** Види члан 58. закона о штампи, по коме овај први став § 212. не важи за кривце, учињене штампом.

окончања овога ислеђења или одлуке да се оно и не чини, одложити ислеђење и суђење по делу клевете.*

§ 213.** Ко речима или делом спрам другог таково што учини, што се по општем мњењу и по правима народа као бешчешће и грдња, и уопште по стању лица, као увреда чести појављује, да се казни у новцу до триста талира, или затвором до четири месеца,** ако је то јавно или писмено учињено.

Увреда је онда јавна, ако се она догодила на онај начин, као што је у § 210. речено да опадање јавно бива. (За просте увреде или оне, које нису јавне види § 357. 2.).

§ 214.** Од увреда у § 213. треба искључити научне критике, и критике художника и уметника, као и опомене, карактеризирања и укорје претпостављених лица, уколико се не би из форме изражаја, или из опстојателства, под којима би се то учинило, вређајуће намерење извести могло.

§ 215. Ако је увређена страна увреду с места повратила, и ако повраћена увреда није много већа од оне учињене јој, неће се ни једна страна казнити.

§ 215. а.*** У случају осуде за дело из § 210. може суд, по нарочитом тражењу оклеветаног лица, осудити оптуженог, поред казне, још и на то: да

* До закона о изменама и допунама од 13. маја 1902. г. овај § гласио је:

„Истинитост потврђиваних или разглашаваних дела може се свима дозвољеним средствима доказивати. Сведоци се могу у помоћ узети, само за доказ извесних дела, ако суд нађе, да би истинитост таквих дела искључила или умалила казну за оптуженог опадача.“

Доказивање истинитости пак неће се дозволити, ако је дело, опаднутоме пришивано, казнимо дело, па је овај од одговорности за таково извршителном пресудом судејском за свагда ослобођен.“

** Види члан 58. закона о штампи, по коме §§ 213. и 214. не важе за кривце, учињене штампом.

*** Овде је био још став: „или бојем до четрдесет удараца“, који је престао важити по закону од 11. децембра 1873. г.

**** Овај § додат је законом о изменама и допунама од 13. маја 1902. год.

оклеветаноме да накнаду у новцу за претрипљену или могућну штету или као задовољење за нанету му клевету.

Величину накнаде одређује суд, и она ни у ком случају не може бити већа од 3000 динара.

Тражење ове накнаде лишава оклеветаног права да тражи накнаду штете по одредбама грађанског законика (§ 822.), ну оклеветани је властан уместо накнаде из првог одељка овога параграфа тражити особеном грађанском парницом накнаду штете.

§ 215. 6.* Клевете и увреде, учињене наспрам умрлога лица, казниће се по одредбама ове главе онако исто као и да је то лице било живо у време учињеног дела.

Ова одредба важи и за случаје, кад је опаднуто или увређено лице било живо тада кад је дело учињено, али за живота није дало кривичну тужбу.

Наследници немају права да траже накнаду о којој је реч у првом одељку §-а 215. а.

§ 216. Власт ће дотична** како за повреду чести тако и за лажно обвештавање или опадање предузимати истраживање:

1. на тужбу самог увређеног лица; но отац може тужити за своје непунлетно дете, муж за своју жену, а тотор за своју пупилу.

2. у случају §-а 215. б. могу дати тужбу, односно продужити парницу, покојникови по крви сродни: претци, потомци, браћа и сестре, а и сипрузи једно за друго.***

* Овај § додат је законом о изменама и допунама од 13. маја 1902. год.

** До законодавног решења о изменама и допунама од 19. јануара 1862. год.: „Суд ће...“

*** До закона о изменама и допунама од 13. маја 1902. год. ова је тачка гласила:

„ако је увређено лице тужбу подигло и умрло, или су му друге какве препоне на путу стајале, те није тужбу подигло, онда могу после његове смрти парницу продужити или нову тужбу подигнути његови по крви сродници: претци, потомци, браћа и сестре, а и његов сипруг.“

Тужитељ може у свако доба од тужбе одустати, па и само извршење пресуде задржати.

§ 217.*

§ 218. Ко јавно, усмено или писмено, увреди страног владарца, члана владалачког дома, и у опште поглавара или регента стране државе која стоји у пријатељским односима са Србијом, да се казни затвором од месец дана до две године или у блажим случајевима новчаном казном до 1500 динара, ако се у тој држави по закону казни увреда владарца Србије и осталих речених личности наше државе.

Ове ће се кривице истраживати и судити по налогу Министра Правде а по тражењу владе дотичне стране државе или њеног заступника. Одустанак од тужбе допуштен је.**

* До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. г. којима је укинут, гласио је овај §:

„У свима случајима увреде јавних надлежатељства, и у опште чиновника и званичника при извршавању њихове званичне дужности, као и због лажног оптужења опадања и повреде чести чиновника и опште званичника, у смотрењу извршавања њихове званичне дужности, може и надлежно попечитељство, ако се увређени сам не тужи, по званичној дужности истраживање наредити и захтевати, да се кривац казни; но са овим се увређеном не одузима право да и он сам тужбу подићи може.“

Исто тако за лажно оптужење, опадање и повреду чести јавних служитеља или чиновника и званичника изван њихове званичне дужности, и без одношења на њихову дужност може надлежно попечитељство противу доноситеља, опадача и увредитеља истраживање наредити, ако се оптужење, опадање и увреда на такова дела јавних служитеља или чиновника и званичника односи, због којих би чиновник или званичник или јавни служитељ на затвор или лишење звања осуђен бити имао, кад би се она обистинила.“

** До закона о изменама и допунама од 13. маја 1902. г. овај је § гласио:

„Ко јавно усмено или писмено увреди владатеља стране које државе, која у пријатељском спошењу са Србијом стоји, исто тако ко увреди заступнике страних држава за Србију определене, да се казни затвором од једног до два месеца, или у новцу до три стотине талира; но у овом ће случају у смотрењу увреде страних дворова, суд само по налогу Попечитељства Правосудија, у следству тужбе страног увређеног двора,

§ 218. а.* Ко јавно, усмено или писмено, увреди заступника стране државе за Србију опредељеног, да се казни затвором од месец дана до годину дана, или, у блажим случајима, новчаном казном до хиљаду динара.

Кривица се ислеђује и суди или по тужби заступниковој, датој непосредно суду, или по налогу Министра Правде, ако би заступник то дипломатским путем тражио. Одустанак од тужбе допуштен је.

§ 219. У свима случајима лажног оптужења, опадања и повреде чести, ако оптужени увредитељ буде осуђен, суд ће на трошак увредитеља пресуду увређеном доставити.

Ако је повреда чести и опадање јавно учињено, суд ће на захтевање увређеног досудити му право, да на трошак осуђеног увредитеља пресуду објави.

Ако је повреда чести средством јавних листова учињена, суд ће на захтевање увређеног лица или његових местозаступника (§ 216.) досудити му право, да на трошак повредитеља, пресуду, ако је могуће, средством истих новина или листова објави.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ ТРЕЋА.

О крађи и утаји.

§ 220. Крадљивац је онај, који туђу покретну ствар из туђега притежања узме у намери да је противзаконо себи присвоји.**

кривицу ислеђивати и кривца казнити; такође и за увреде према страним у Србији станујућим заступницима може Попечитељство Правосудија на тужбу оваког заступника ислеђење наредити, ако се он не хтедне сам непосредствено суду тужити.* — Види још чл. 58. закона о штампи, по коме овај §. 218. не важи за кривице, учињене штампом,

* Овај је §. додат законом о изменама и допунама од 13. маја 1902. год.

** До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. г. овај је §. гласио:

§ 221. Просте крађе, у вредности преко двеста гроша чаршијских, изузимајући крађу стоке и земљоделског алата, па било да само једна крађа, или да више крађа у скупу ову вредност износе; а при поврату просте крађе, које износе вредност мању од двеста гроша али више од десет гроша чаршијских, да се казне затвором од једног месеца до пет година, поред губитка грађанске части. И покушај се овде казни.*

§ 221. а.** Крађа стоке и земљоделског алата, па било да само једна крађа или више крађа у скупу износе вредност већу од сто гроша а мање од двеста гроша чаршијских, као и при поврату, које износе вредност мању од сто гроша а већу од десет гроша чаршијских, да се као проста казни затвором од шест месеца до пет година. Покушај да се и овде казни.

§ 221. 6.*** Као крађа се сматра и то, кад ко туђу електричну струју одводи из туђега притежања, у намери да је противзаконо себи присвоји;

»Крадљивац је онај, који тајно, недозвољеним начином, туђу покретну ствар, која није у његову притежању била узме и присвоји, да себи или другог какву корист прибави.

Крађа сматра се онда као свршена, кад је крадљивац ствар к себи узео и сакрио.*

* До закона о изменама и допунама од 15. јуна 1863. г. овај је § гласио:

»Проста крађа казниће се затвором најмање тридесет дана или бојем најмање са тридесет удараца, а у оба случаја и са губитком грађанске чести.

И покушај се при крађи казни.* А тада је замењен овим.

»Просте крађе у вредности преко 200 гроша чаршијских, па било да само једна крађа, или да више крађа у скупу ову вредност износе; а при поврату просте крађе које износе у вредности мање од 200 гроша али више од 10 гроша чаршијских, да се казне затвором од једног месеца до пет година, или бојем до педесет удараца, поред губитка грађанске чести.

И покушај се овде казни.*

Овај је текст био у важности све до закона о изменама и допунама од 10. јануара 1879. г., када је издат садашњи текст.

** Овај је § додат законом о изменама и допунама од 10. јануара 1879. год.

*** Овај је § додат законом о изменама и допунама од 13. маја 1902. год.

и кривац ће се, ако је вредност украдене струге онолика колика се за крађе из § 221. предвиђа, казнити затвором до годину дана или новчаном казном до 1000 динара.

§ 222. У следећим случајима да се казни затвором најмање три месеца* поред губитка грађанске чести, а може се казнити и робијом до пет година:

1. светотатство т.ј. кад је крађа учињена у здањима за службу Божију одређенима, па су покрадене ствари служби Божијој посвећене, које се тамо хране;

2. ако је крађа учињена из јавних збирки за уметност, науку и занате;

3. кад ко покраде кошнице, платно с белила, сабране плодове у пољу и у опште предмете, које људи, уздајући се у јавну сигурност, у пољу без чувара држе;**

4. кад ко у време какве велике нужде и забуне као нпр. при ватри и преплави воде, или у време какве буне или метежа прилику употреби и у нужди нашавшег се покраде;

5. кад је крађа учињена по наступившој ноћној тишини у кућама и другим зградама у којима људи живе;

6. кад ко на јавним путовима или на пошти путничке торбе, бисаге или сандуке просече или отвори и какве ствари покраде;

7. кад ко што украде од сумашедших лица или деце, која нису дванаесту годину навршила, од ствари, које су она на себи имала или при себи носила;

* Овде је био још став: „или бојем до педесет удараца“, који је престао важити по закону од 11. децембра 1873. год.

** До закона о изменама и допунама од 10. јануара 1879. год., ова тачка гласила је:

„кад ко покраде земљоделске алате у пољу, марву у пољу или на пашни, кошнице, платно с белила, сабране плодове у пољу и у опште предмете, које људи, уздајући се на јавну сигурност, у пољу без чувара држе;“

8. кад је крађа учињена од два или више лица, која су се на ту цел договорила;

9. кад је крађа учињена на јавним саборима, тржиштима или вапшарима;

10. кад је крађа учињена од слугу спрам газде или другог каквог лица, које у истом обиталишту седи; исто тако кад радници, шегрти, калфе покраду свог газду или мајстора у кући, радилишту, или дућану;

11. кад у гостионици сам господар или његове слуге покраду путника или госта, или кад овај последњи украде што у гостионици;

12. кад ко од кога на цреништу или уопште као гост примљен буде, па газду куће, или кога од укућана, или ови њега покраду.

Но ако има олакшавајућих околности казна се може сузити до на један месец дана затвора.*

§ 223. Као опасна крађа без призрења на величину украденог предмета, да се казни робијом до десет година у следећим случајима:

1. кад крадљивац обијањем или проваљивањем или отварањем кућа, дућана или других зграда у којима људи живе, или у овима припадајуће зграде и затворене просторе и авлије уђе, и крађу учини;

2. кад крадљивац ноћу у таква здања, куће, дућане и овима припадајуће зграде и затворене просторе уђе, ускочи или отвори, или се још за дана у таквим за цел крађе прикрије и затвори и крађу учини;

3. кад ко обије и поара цркве, манастире, и јавне збирке, за науку, уметност и уметност;

4. кад је крадљивац при себи носио оружје, или друга опасна оруђа (која не служе као средство за крађу); осим ако се докаже, да крадљивац није исто за цел одбране или нападања са собом понео.

* Овде је био још став: „или на бој до тридесет удараца“, који је престао важити по закону од 11. децембра 1873. год. — Тачка 12. овога §-а и последњи његов одељак додати су законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

Но ако буде олакшавајућих околности казна се може сузити до на шест месеци затвора.*

Онај, који је учинио три или више опасних крађа, или поред две или више простих, и две опасне, да се казни робијом до двадесет година.**

Овако исто да се казни*** и онај, који учини опасну крађу, почем је пре тога двапут за просте крађе, или један пут за опасну осуђен био.****

§ 223. а.***** Ко у другим зградама, осим оних, побројаних у § 223., то јест у таковима, у којима људи не живе, учини крађу начином у § 223. изложеним, изузимајући крађу стоке и земљоделског алата, у вредности преко двеста гроша чаршијских, да се казни половином оне казне, коју би по § 223. заслужио, да је у тамо именованим зградама учинио.

§ 223. б.***** Кад ко покраде земљоделске алате или стоку, ма где ова била, ако крађа ова износи већу вредност од двеста гроша чаршијских, да се казни робијом од две до пет година. За крађе ове, које се увршћују у ред опасних крађа, судиће по-ротни суд.

* Овде је био још став: „или на бој до педесет удараца“, који је престао важити по закону од 11. децембра 1873. год. — Овај одељак додат је законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

** До закона о изменама и допунама од 13. маја 1902. г.: „... да се казни смрћу.“

*** До закона о изменама и допунама од 13. маја 1902. г.: „Исто тако да се казни смрћу...“

**** Оба ова последња одељка додата су законом о изменама и допунама од 20. марта 1863. год.

***** Овај §. додат је законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год. и гласио је:

„Ко у другим зградама осим оних побројаних у §. 223., т. ј. у таковима, у којима људи не живе, учини крађу начином у §. 223. изложеним, да се казни половином оне казне коју би по §. 223. заслужио, да је у тамо именованим зградама учинио.“ — и био је у важности до закона о изменама и допунама од 10. јануара 1879. год., а од тада гласи, како је у тексту штампано.

***** Овај §. додат је законом о изменама и допунама од 10. јануара 1879. год.

§ 223. в.* Ко из плуга украде само раоник или цртало, или обоје скупа, судиће се по вредности плуга, као да је сав плуг украо. Ово вреди и за ралицу.

§ 223. г.** Ако би дела крађе стоке или земљоделског алата била учињена у стицају, поврату и у опште онако како предвиђају претпоследњи и последњи одељак § 223. овог законика, кривац да се казни робијом до петнаест година.

§ 224. Под затвореним просторима разумевају се такви простори, у које се само обијањем, проваљивањем, ускакањем, провлачењем или употребом кључа ући може.

Под провлачењем или ускакањем разуме се кад крадљивац кроз оцак, кров, пенџер или друге отворе, који нису за улазак одређени, или преко зида или плота уђе и крађу учини, или отворима који нису за улазак одређени послужи се да крађу учини, без да свагда унутра ући мора.

Под проваљивањем и обијањем разуме се кад крадљивац на згради и уопште огради какав затворен бивши улазак силом отвори, или нов улазак начини, или находећи се отвор распространи да унутра уђе, или такав отвор направи да крађу учинити може без да ради крађе унутра улази; исто тако кад он у самом здању бивши у овоме на напред казани начин врата, зидове, ходнике или проласке отвори или провали или ормане, сандуке и друге за хранење ствари одређене затворе обије или отвори и крађу учини.***

* Овај §. додат је законом о изменама и допунама од 10. јануара 1879. год.

** Овај §. додат је законом о изменама и допунама од 10. јануара 1879. год., и од тада па до закона о изменама и допунама од 13. маја 1902. год. гласио је:

„При поврату и стицају дела о крађи стоке и земљоделског алата казна за кривце биће блажа од оне, која је у претпоследњем и последњем одељку §. 223. овог закона прописана, то јест, кривац неће се моћи на смртну казну осуђивати.“

*** Последња два одељка овога §-а додата су законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

§ 225. Као куће и обиталишта сматрају се и:

1. лађе у којима људи живе;
2. јавна здања, која за радиност и трговину служе или су за хранење ствари одређена, као и к овима припадајуће зграде и затворени простори.

§ 226. На строгу казну за поару кућа, и обиталишта (§ 223. под 1. и 2. и § 225.), осудиће се крадљивац и онда, ако се у време учињене крађе нико у њима десно није.

§ 227.*

§ 228. Ако се крадљивац због учињене крађе покајао, и пре него што је ико, осим његових домаћих и оних лица, која су именована у другом одељку § 50. казнићелног законика, дознао, да је он крађу учинио, из сопственог побуђења покранено повратио или иначе покраненог сасвим намирио, осим случаја опасне крађе (223.), да се од казни сасвим поштеди; ако је он покраненог само од части намирио, суд ће му заслужену казну умалити. У случајима опасне крађе (§ 223.) ако је крадљивац покраненог сасвим намирио, да се казни половином оне казне, која би га постигла да то није учинио.**

* Укинут законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год., а гласио је:

„Крађа ће се за покушању узети онда, кад су пре него је учињена, онаква дела предузета, за која је у § 223. под бројевима 1. и 2. речено, да крађу опасном чине.“

** До закона о изменама и допунама од 13. маја 1902. г.: овај § завршавао се речима: „...; а у случају смртне казне робијом до петнаест година.“ — До закона о изменама и допунама од 15. јуна 1863. год. овај § гласио је:

„Ако је крадљивац пре него што је откривен и ухваћен, покраненог савршено намирио или покранено повратио, осим случаја опасне крађе (§ 223.), да се од казне поштеди; ако је он само неку част повратио, суд ће му заслужену казну умекшати. У случајима опасне крађе (§ 223.), ако је крадљивац покраненог савршено обештетио, казниће се само са половином оне казне, коју би заслужио да то није учинио.“

§ 228. а.* Онај, који је, било због простих било због опасних крађа, два или више пута сриским судовима осуђен, ако после тога на ново какву крађу учини, по издржаној казни може се протерати у друго место, а ако је странац и из Србије.

§ 229. Онај, који туђу покретну ствар, која му је на сахранење, руковање или управљање, или другу какву цел предана с обвезателством, да је у своје време поврати, или коме преда, или изда, на штету господара, притежатеља или државца, прода, потроши, заложи, или је где склони да се незна где је, и шта је с њом урађено, или против свог уверења одриче да ју је примио у намери да је без накнаде себи присвоји, сматра се као утајатељ.**

§ 230. Као утајатељ сматра се и онај, ко туђу покретну ствар нађе, или коме туђа ствар случајно у притежање дође, ако ову на штету господара потроши, заложи или отуђи или пред власти против свог уверења не признаје, да је она при њему.

§ 231. Утаја у вредности већој од 300 гроша чаршијских, било да само једна утаја за себе или да више њих у скупи ову вредност износе; а у поврату у вредности мање од 300 али више од 10 гроша чаршијских, да се казни затвором од једног месеца до четири године,*** поред губитка грађанске чести, а по опстојателствима може се казнити и робијом до пет година.****

* Овај § додат је законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

** Курсивни текст овога §-а додат је законом о изменама и допунама од 30. јуна 1882. год.

*** Овде је био још став: „или бојем до педесет удараца“, који не важи по закону од 11. децембра 1873. год.

**** До закона о изменама и допунама од 15. јуна 1863. год. овај § гласио је:

„Утаја казниће се затвором до четири године, и губитком грађанске чести, а по опстојателствима и робијом до пет година.“

У случајима § 230. суд неће моћи никад на већу казну од две године затвора утајатеља осудити. Ако се утајатељ покаје и на захтевање оштећеног, а не каквог трећег лица, пре него је власт о томе сазнала, овоме савршену накнаду учини или ствар поврати, да се не казни.“

§ 232. У следујућим случајима казниће се затвором и губитком грађанске чести, или робијом до пет година:

1. ако се утаја догодила на оним стварима, које су у време какве велике опасности као: ватре, наводнења или у време друге какве нужде, каквом лицу на сахранење предане;

2. кад татори, старатељи, ранитељи и васпитатељи имање поверених им лица на гореизложени начин (§ 229.) утаје, или да су их примили одричу; даље јавни служитељи у следству њихове јавне дужности, или од суда и других јавних надлежатељства постављени или потврђени управитељи добара и маса; као и сви други судом постављени или потврђени руковатељи и чувари, кад оне ствари, које су им на руковање, управљање или чување поверене, утаје.

§ 233. Ко сокровиште у туђој или својој земљи нађе, пак од господара земље или правителства утаји, неће се казнити, но само ће изгубити ону чест, која би њему по закону припала.

§ 234. Крађе и утаје које су супрузи један спрам другог, или претци спрам својих у правој линији потомака учинили, неће се казнити, него ће се просто осудити да украдено или утајано поврате или да накнаде.

§ 235. Крађе и утаје учињене према осталим сродницима избројаним у другој тачки § 50. као и према задругару, ранитељу, татору и васпитатељу, казниће се само на тужбу покраденог или оштећеног, и тужитељ ће моћи до саопштења прве пресуде судејске даље суђење зауставити.*

* До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. г. овај је одељак гласио:

„Крађе и утаје учињене према претцима, очуку или мајици, пасторку или пасторки, тасту или цунци, зету или снаји, брату или сестрама, као и према задругару, ранитељу, татору или васпитатељу, казниће се само на тужбу покраденог или оштећеног, и тужитељ ће моћи до саопштења прве пресуде судејске иследовање и даље суђење зауставити.“

И казна ће много блажија бити, од обичне за крађу и утају прописане казни, и то у случајима опасне крађе § 223. затвор највише до годину дана, а у другим случајима затвор највише до четири месеца.

§ 236. Просте крађе од шегрта, калфи и слугу уопште, који код једног мајстора или господара служе, учињене спрам господара или кога члена његове фамилије, казниће се само на тужбу господара. Ако шегрти, калфе и слуге уопште један другог покраду, или који член господарева фамилије њих покраде, тужити се може како господар тако и покрадени; а утаје у опште, осим оних у § 232. под 2. ислеђиваће се само на тужбу оштећеног.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ ЧЕТВРТА. О разбојничеству, ајдуковању и насилном изнуђавању.

§ 237. Разбојник је онај ко силом употребљеном против лица или грозећи му с места опасношћу за живот и тело, од овога какву покретну ствар одузме у намери да је противзаконно себи присвоји.*

§ 238. Као разбојник сматраће се и казнити и онај, који на делу крађе ухваћен, да би украдену ствар задржао, противу лица силу или опасну претњу употреби.

§ 239. Разбојник да се казни робијом најмање пет година.

§ 240. Ако је разбојник при крађи или отимању каквог човека убио, да се казни смрћу, ако се докаже да је хтео убити.**

* До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. г. овај § гласио је:

„Ко недозвољеним начином, силом, опасном претњом или злостављањем каквог лица, од овога какву покретну ствар одузме и себи присвоји, сматра се за разбојника.“

** Законом о изменама и допунама од 20. марта 1863. г., овоме §-у био је додат други одељак који је гласио:

§ 241. Робијом од десет до двадесет година да се казни разбојник:

1. ако је при отимању какав човек телесно или душевно тешко или опасно повређен или осаканен (§ 177.).

2. ако је разбојник већ једанпут због разбојничества био кажњен;

3. ако се последовавша смрт не би могла разбојнику у хотичност приписати т. ј. ако се не докаже да је хтео убити;

4. ако је разбојник, или један од разбојника или саучасника при учињеном разбојништву оружје при себи имао;*.

5. ако су у разбојничеству два или више њих били, који су се на ту цел договорили;

6. ако је разбојничество на јавним путовима и местима учињено;

7. ако је разбојничество у време ноћи у кућама гди људи живе и у овима принадлежећим зградама учињено;

8. ако је разбојник какво лице на муке мећао, да своје имање открије.**

§ 242. И онај који је с разбојничком намером настојећу опасну претњу или силу противу лица употребио, да се казни као разбојник ма и да није ништа отео или однео.***

„Разбојници за злочинства казана у §§ 240., 241. и 242. место тамо прописане казне, да се смрћу казне.“ — али је он укинута законом о изменама и допунама од 13. маја 1902. год.

* До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год ова тачка гласила је:

„ако је разбојник оружје са собом носио.“

** На крају овога §-а, законом о изменама и допунама од 20. марта 1863. год., као последњи одељак, било је додато:

„Разбојници за злочинства казана у §§ 240., 241. и 242. место тамо прописане казне, да се смрћу казне.“ — па је то укинута законом о изменама и допунама од 13. маја 1902. год.

*** До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. г. овај § гласио је:

§ 243. Ајдук је онај, ко се испод власти земаљске истргне и од ове одметне тако, да у земљи сам за себе или у друштву с другима њему равнима самовласно живити почне, у намери да казнима дела чини.*

§ 244. Ко се у ајдуке одметне, да се због самог тог дела казни затвором до пет година поред губитка грађанске чести.

Но ако би он, пре него је икакво друго казнимо дело у ајдуковању учинио, сам од своје воље од ајдуковања одустао и власти се предао, да се од сваке казне ослободи.

Ако би пак он, пре него је икакво друго казнимо дело у ајдуковању учинио, тек на позив власти од ајдуковања одустао и власти се на милост и немилост предао, да се казни затвором највише до шест месеци.**

§ 245. Но ако ајдук и злочинство које у ајдуковању учини, да се казни смрћу.

А ако учини преступлење, да се казни робијом од десет до двадесет година.

„Разбојник казниће се робијом и у оном случају, кад је какво лице напаствовао и злостављао, ма и да није ништа отео или однео.“

Законом пак о изменама и допунама од 20. марта 1863. г. на крају овога §-а, као последњи одељак, било је додато:

„Разбојници за злочинства казана у §§ 240., 241. и 242. место тамо прописане казне, да се смрћу казне.“ — па је то укинута законом о изменама и допунама од 13. маја 1902. год.

* До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. г. овај § гласио је:

„Ко се испод власти земаљске истргне и од ове одметне тако, да у земљи, било сам за се, или у друштву с другима њему равнима, самовласно живити почне, пак се на позив власти до опредељеног рока не преда, сматра се за ајдука.“

** До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год. овај § гласио је:

„Ајдук ће се казнити затвором; но ако није од власти ухваћен, него јој се сам на милост и немилост предао, затвор не може бити већи од две године.“

Ако је ајдук, почем је у ајдрковању какво злочинство учинио, сам из сопственог побуђења од ајдрковања одустао и власти се на милост и немилост предао, да се казни робијом до петнаест година; а ако се тако предао почем је преступлење у ајдуковању учинио, да се казни затвором до пет година поред губитка грађанске чести, а по величини преступлења и робијом до десет година.

Ако се ајдук, почем је у ајдуковању какво злочинство учинио, тек на позив власти овој преда, да се казни робијом до двадесет година, а ако се тако преда почем је преступлење какво у ајдуковању учинио, да се казни робијом до десет година.*

§ 246. Ко ради своје или другог неправедне користи, претећи коме да ће му какво зло учинити, принуди га да што учини или не учини, сматра се као насилни изнудитељ.

§ 247. Свако насилно изнуђавање, да се казни затвором најмање три месеца.

§ 248. Ко од другог насилно што изнуди претњом, да ће га за нека његова казнима дела власти јавити, или да ће нека његова дела обзнанити, која би овога у општем мњењу обезуважила, и понизила, ако је тим цел своју постигао, да се казни затвором до две године, у противном случају затвором до шест месеци, или у новцу до две стотине талира.

§ 249. Кад је ко за цел насилног изнуђавања претио да ће кога убити, ватром попалити, или водом преплавити, или да ће му другу какву велику штету учинити, да се казни робијом до пет година.

§ 250. Ако ли је изнудитељ претио, да ће кога с места убити, или осакатити, или је силу противу лица употребио, да се казни подобно разбојнику по §§ 239., 240. и 241.

* Курсивни текст овога §-а додат је законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

§ 250. а.* Ко ствари за које зна да су покрадене или притајане или другим злочинством или преступлењем прибављене, притаји, купује у залогу или иначе узима, или садејствује да се код других протуре, било то за своју корист или не; исто тако ко лицима, која су какву крађу или утају или друго пододно злочинство или преступлење учинила, у смотрењу њему познатог учињеног злочинства или преступлења на руку иде за своју корист, да се као прикривач (јатак) казни затвором најмање месеца дана и губитком грађанске чести.

Ако има олакшавајућих околности затвор се може на осам дана сустити.

§ 250. б.* Ко ствари о којима зна да су ајдуковањем или пуштањем или пуштањем равним изнуђењем или опасном крађом прибављене, прикрива, купује у залогу или иначе узима, или садејствује да се код других протуре, било да он то ради за своју корист или не; исто тако ко лицима која су једно од наведених злочина учинила у смотрењу њему познатог учињеног злочинства на руку иде, да се као прикривач (јатак) казни робијом до десет година.

Ако има олакшавајућих околности затвором најмање шест месеци поред губитка грађанске чести.

§ 250. в.* Онај, коме је прикривање (јатаковање) у обичај (занат) прешло, да се казни робијом до петнаест година.

§ 250. г.* Онај, који почем је два или више пута српским судовима за прикривање (јатаковање) осуђен, ако се тога наново повиним учини да се казни:

1. због простог прикривања (§ 250. а.) робијом до десет година, а ако има олакшавајућих околности затвором најмање шест месеци поред губитка грађанске чести.

* Додат законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. године.

2. због опасног прикривања (§ 250. б.) робијом од три до петнаест година; а ако има олакшавајућих околности затвором најмање годину дана, поред губитка грађанске чести.

У оба два случаја по издржаној казни може се протерати у друго место, а ако је странац и из Србије.

Наређења овог параграфа опадају, ако је или у смотрењу последњег или у смотрењу ранијег злочинства или преступлења повећање казне због побрата искључено законом (§ 73. друга тачка.).

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ ПЕТА.

О превари.

§ 251. Као варалица сматра се онај, који другога из користољубивих намера лукавим и лажним представљањем или изопачавањем и прикривањем истине наведе да што на уштрб свог имања учини или не учини.

Исто тако варалица је и онај, који заблудење у ком се неко наводи из користољубивих намера подржава, и ово на повреду имања заблудившег употреби.*

§ 252. Превара у вредности већој од 300 гроша чаршијских, ил било да само једна превара или да више њих у скупи ову вредност износе, а у поврату мање од 300 али више од 10 гроша чаршијских, да се казни** затвором до пет година, или у новцу

* До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1863. год. овај § гласио је:

„Као варалица сматра се онај, који другога из користољубивих намера, лукавим и лажним представљањем, или изопачавањем и прикривањем истине, с повредом особене правне дужности, наведе, да што на уштрб свог имања учини или не учини. Исто тако варалица је и онај, ко заблудење, у ком се неко налази, из користољубивих намера подржава, и ово на повреду имања заблудившег употреби.“

* Овде је био став: „бојем до педесет удараца или“ који је престао важити 11. децембра 1873. год.

до пет стотина талира, поред губитка грађанске чести.

И покушај се овде казни.*

§ 253. При уговорима сматраће се да је превара учињена, и као таква казниће се по предидућем § 252. само у следећим случајима:

1. ако је једна страна уговор само као средство за превару закључила и другу страну у имању заиста оштетила;

2. ако је ко место уговореног предмета други предмет мање вредности или другог својства подметнуо, или вредност уговореног предмета умалио или преиначио;

У овим случајима казниће се варалица само на тужбу оштећене стране, осим ако је превара од занатлија и у опште трговином занимајућих се лица учињена.

3. који би од себе дано обвезателство сасвим или од части порицао, а на суду би се сасвим противно доказало;

4. ако је ко по исправи, по којој је што од кога примати имао, сасвим или од части наплатио, па би опет оно наплаћено, наплатити тражио.

У случајима под бр. 3. и 4. варалица ће се казнити и без тужбе онога, на кога се штету превара клонила.**

§ 253. а.*** Као варалици сматра се и онај који на штету другога, у намери да себи користи, на варљив начин одоводи туђу електричну струју, која

* До закона о изменама и допунама од 15. јуна 1863. г. овај § гласио је:

„Превара ће се казнити затвором до пет година, или у новцу од педесет до пет стотина талира, а уједно и са губитком грађанске чести.

И покушај ће се при превари казнити.“

** Тачке 3. и 4. и последњи став овога §-а додате су законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

*** Додат законом о изменама и допунама од 13. маја 1902. год.

је његову руковању или потрошку поверена, и казниће се, ако је вредност овако противзаконно одузете струје онолика, колику закон за превару § 252. предвиђа, затвором до годину дана или новчаном казном до хиљада динара.

§ 254. У следећим случајима да се казни затвором најмање три месеца или у новцу до пет стотина талира, а поред тога и губитком грађанске чести:

1. ко гранично камење (белеге) намерно на штету другог уништи, поквари, помери или премести;

2. који туђе исправе уништи, повреди или прикрије;

3. који завијутке (кесе, пакете) с новцима, који су званичним печатом запечаћени с натписом њиховог садржаја под потпуну вредност преда, знајући, да су исти отворени и новци из њих извађени;

4.* ко се при мерењу каквих ствари у знању послужи лажним (неправим) мерама на штету другог, изузимајући преваре казане у § 382. под бр. 2.

§ 255. Као варалица казниће се још:

1. ко сопствену ствар, која је од надлежне власти за сигурност поверитеља, или за цел продаје узапћена, тајним недозвољеним начином испод запта узме, прикрије или уништи, у случају, ако се поверитељ на други начин не би могао никако, или не би могао потпуно намирити. Исто тако да се казне од надлежне власти постављени чувари таквих добара, као и свако друго лице, које у интересу оног чије су ствари, знајући да су оне узапћене, које од поменутих преступлења учини;

2. под истим условима онај, који по уговору поверитељу предану ручну залогу, тајно од овога одузме;

* Ова тачка додата је законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

3. који покретну ствар на коју право има, тајно из туђег притежања одузме, па потом лукавим начином исту ствар или њену вредност судејским путем од притежатеља захтева. Овај ће се казнити и онда, кад бивши притежатељ никакву штету због тога претрпио није.

Под заштом разуме се и онај случај, кад власт ствари само попише, па их опет самом господару истих на хранење повери, или кад господару или уопште дотичном лицу власт закаже, да извесне ствари отуђити, потрошити или упропастити не сме.*

§ 255. а.** Ко у намери преваре какву од ватре осигурану ствар запали, или који учини да се лађа, која је или сама или на њој находећи се товар осигуран, потопи или разбије се, да се казни робњом до десет година, а у исто време и новчано од педесет до хиљаду талира.

§ 256. Кад занатлије упражњавајући свој занат превару учине, н. пр. кад они, који злато и сребро обрађују, без нумере и свог имена лажно злато или сребро продају, или га за чистије него што је продају, или кад они, који с драгоценостима тргују лажно камење под право продају, казниће се губитком грађанске чести, и новчано од сто до пет стотина талира, а поред тога одузеће им се и право, да свој занат самостално упражњавати могу. Ово право може им се одузети или за извесно време или за свагда.

§ 257. Варалица ће се казнити и у оном случају, ако је превару учинио без сваке своје користи, јединствено да другом шкоди, па је преварени какву штету у имању претрпио.

§ 258. У параграфима 234., 235. и 236. у смотрењу крађе и утаје казано, важи такође и за превару.

* Овај одељак додат је законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

** Овај § додат је законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

§ 259. Превара учињена подметањем и промешивањем деце испод седам година узраста, да се казни робијом до десет година.

§ 260. Ко преваром наведе какво лице да с другим у брак ступи, а притом прећути да им каже препоне, које брак уништавају, и за које је оно добро знало, па се брак по пресуди уништи, да се казни затвором до три године, ако неби зло дело у друго веће прелазило.

У овим случајима неће се по § 252. и казна губитка грађанске чести осуђивати.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ ШЕСТА.

О банкрутству.

§ 261. Трговци и фабриканти и у општи дужници, који се лажно за банкроте прогласе у тој цели, да своје дугове не плате, да се казне као варалице и лажни банкроти робијом до десет година у следећим случајима:

1. ако су они цело своје имање или неку само част истог прикрили, притајили, или привидно продали;

2. ако су еспап бесплатно другим уступали, или у бесцење продавали;

3. ако су лажне дугове или уговоре показали или признали, или су лажно изнели да што од еспапа или добара не припада њима, но жени;

4. ако су за цел преваре пропустили водити уредне књиге, које су законом прописане, или су по качеству трговине нужне, или су у истом намерењу своје трговачке књиге прикрили, или уништили, или тако водили или изопачили да се из њих никакав преглед правога њиховог имања не може изнаћи;

5. ако, познајући своје презадужено стање у цели преваре своју трговину и фирму без знања својих неподмирених поверитеља на другом пренесу.

§ 262. Робијом до шест година да се казни:

1. ко у интересу проглашеног банкрота, овога имање у целости или неку част истога прикрије и на страну уклони;

2. ко у интересу општег дужника, или да би себи или другоме какву неправедну корист прибавио, измишљена лажна потраживања на своје или другога име покаже и с њима успе.

§ 263. Затвором до две године као прост банкрот да се казни:

1. ко својим раскоштом, прекомерним кућним трошковима и неуредношћу презадужен постане;

2. ко је своју трговину пренебрегавао и неуредно књиге водио;

3. ко је пропустио годишњи биланс своје трговине правити;

4. ко је нове дугове правио, почем је из биланса увидео, да његове имање ни половину дугова не застире;

5. ко се упустио у предузећа и трговину, која у никаквој сразмери са његовим имањем не стоји;

6. ко је по отвореном стедишту поједине поверитеља на штету других својих поверитеља подмиривао.

У овом последњем случају казниће се само на захтевање поверитеља.

§ 264. Осим затвора или робије може се банкрот, који је на превару ишао, тиме казнити, што ће му се моћи на неко опредељено време или за свагда забранити самостално упражњавање оне струке трговине.

§ 265. Ако се пре него што се осудителна пресуда изрече поверитељи изјасне, да су од дужника или ког другог сасвим или само почасно намирени, то ће и казна у првом случају сасвим пасти, а у другом ће се умалити.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ СЕДМА.

**О кривоклетнику, клетвопреступнику
и лажном сведочанству.**

§ 266. Онај, ком је у грађанским предметима понуђена или повраћена или од суда наложена заклетва, ако се са знањем криво закуне, да се као *кривоклетник* казни робијом до осам година.

Иста казна да постигне и оне, који као сведоци или вештаци, у грађанским предметима, почем су на ту цел заклету, противу своје савести и уверења неистинито сведоче, или лажно мњење поднесу или са знањем учињену неистиниту сведоџбу или поднешено лажно мњење заклетвом потврде.

§ 267. Ко се у казнителним предметима криво закуне да се казни:

1. ако се то догодило у ползу оптуженог, затвором од једне до пет година, ако му је за то каква награда дата или обеђана; у противном случају затвором до две године. У оба ова случаја кривоклетник ће се осудити да изгуби грађанску чест;

2. ако се криво заклео на штету окривљеног, робијом од две до десет година; но ако је окривљени био невин, или је врло малу казну заслужио, пак је због лажног сведочанства заклетога на смрт осуђен, кривоклетник да се казни робијом од десет до двадесет година.

§ 268. Ако је у случајима предидућег § 267. бр. 2. над оним, који је због лажног сведочанства заклетога осуђен, казна извршена, онда:

1. ако је казна над невиним у целости или од части извршена, осудиће се и сведок или вештак, који је под заклетвом лажно сведочио, или неистинито мњење поднео, на исту казну;

2. ако је оптужени на већу казну, него што је заслужио због лажног сведочанства заклетога осуђен, кривоклетник ће се осудити преко заслужене казне још и на онај вишак који је његовим

поводом више окривљени неправедно претрдио, у колико би то допуштала прописи о границама казни у глави првој овог закона;

3. ако је оптужени сасвим невин, или у оном случају, кад је он врло малу казну заслужио, због лажног сведочанства заклетога на смрт осуђен и убијен, онда да се кривоклетник казни:

а) смрћу, ако је кривоклетник са знањем лажно сведочио и у намери, да оптужени на саму смрт осуђен и убијен буде;

б) у другим случајима робијом од десет до двадесет година.

§ 269. Као заклетва да се сматра:

1. кад свештена и духовна лица, и у опште членови верозаконог друштва, којима закон дозвољава, да место заклетве само торжествено уверење. дати могу, по прописаној форми, ово уверење учине.

2. кад парничари, сведоци и вештаци, који су се једанпут заклели у истом својству позивајући се на већ положену заклетву у истом предмету само уверење даду.

3. кад званичник или чиновник позивајући се на положену на своје звање заклетву, само торжествено уверење учини.

§ 270. Ко каквом надлежateljству или власти место заклетве уверење са знањем лажно да, да се казни затвором од једног до шест месеци.

§ 271. Онај, који би као сведок нека дела противу свог знања и уверења одрицао или прећутао, неће се казнити:

1. ако је дело таково, за које се он по закону неби могао као сведок узети, или је дело таково, да би се због тога противу његових близу сродних и браком сродних лица, до другог степена побочне линије, противу сродних и сродних у правој линији, или противу супруга, казнително истраживање предузети имало, или ако би оно њега или које год од поменутих лица општем презрењу и поругању изложило;

2. исто тако неће се казнити, ако је заклетва сасвим противно одређењу пресуде учињена, или је заклетва у оном случају по закону недозвољена, или је на ненадлежан и недозвољен начин положена

§ 272. Онај који покуша са знањем другога навести, да овај у своме сопственом делу штогод лажном заклетвом потврди, или под заклетвом буди шта лажно осведочи, да се казни робијом до пет година. А онај, који покуша са знањем другога навести да да лажно уверење место заклетве (§ 270.) да се казни затвором до шест месеци.*

§ 273. Ако је кривоклетник, или као главно лице или као сведок или вештак. пре него се дело открило и пре него је каква штета другу страну постигла, код оног истог надлежатељства своје изјаснење, својевољно признао и порекао, неће се казнити.

§ 274. Онај, који своје истинито, под заклетвом учињено изјаснење или сведочанство доцније порече лажно, да се казни као и кривоклетник по §§ 266. и 267.

§ 275. Онај, који се пред надлежним судом или другим надлежатељством под заклетвом обећа, да ће што чинити или не чинити, ако ову примљену дужност са знањем повреди, да се као клетвопреступник казни затвором до две године дана, у колико ово дело неби у друго већма казнимо прелазило; а моћи ће се и на губитак грађанске чести осудити; но ако је просто обећање дао, да се казни затвором до годину дана.

§ 276. Затвором од једног месеца до пет година, а поред тога и губитком грађанске чести да се казне:

* До закона о изменама и допунама од 15. јуна 1863. год. овај § гласио је:

„Онај, који другога наведе, или навести покуша да (овај) у његовом интересу штогод лажном заклетвом потврди, или под заклетвом осведочи, да се казни робијом до пет година. Ако се ово односило само на лажно уверење место заклетве дато затвором до шест месеци.“

Сведоци и вештаци, који у грађанским предметима, у случају кад их дотична страна од заклетве ослободи, противу свог уверења лажно сведоче, или своја права сведочанства пореку.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ ОСМА.

О злоупотребењу поверења.

§ 277. Онај, који у спорним као и у неспорним предметима коју страну на суду, или код других административних надлежатељства заступа, ако у договору с другима противу интереса своје стране ради, да се казни у новцу до триста талира, а у тежим околностима затвором.

§ 278. По предидућем § 277. да се казни онај, који као заступник једне стране у исто време за обадве стране ради, или почем је једну страну у извесном предмету на суду заступао, доцније на њену штету она дела или доказна средства, која су му од пређашње стране за цел одбране и заступања откривена и саопштена, другој страни изда или таква лукавим начином противу прве употреби.

§ 279. Ако су у §§ 277. и 278. изложена преступлења, учињена од јавних правозаступника и лица, којима је по закону дозвољено друге на суду заступати, као и ако су таква лица противну страну ради своје користи уцењивала или правна средства на зло употребљавала, да се казне затвором од две до пет година и лише права на правозаступништво за свагда. А ако су ова лица парницу или ма какав правни посао без нужде и оправдања протезала и парничне трошкове умножавала, да се, на тужбу оштећеног или Министра Правде, казне затвором од три месеца до две године и губитком права на правозаступништво за време, које им суд одреди.

Ако су такви правозаступници државни званичници, да се поред прописане казне лише и звања.*

* До закона о изменама и допунама од 17. јануара 1900. г. овај § гласио је:

§ 280. Тугори, старатељи, управитељи јавних заведења, који са знањем на штету поверених им лица или ствари раде, да се казне затвором од три месеца до пет година и губитком грађанске чести. Ако се то догодило из користољубља, или у тој цели, да себи или другима какву неправедну корист прибаве да се казне још у новцу, и то са двапут онолико, колико од њих прибављена или намерена корист, или онима причињена штета износи, у колико неби дело у друго већма казнимо прелазило.

§ 281. Више изложена казна (§ 280.) неће се употребити на претке у правој линији, који својим потомцима тугорују или се о њима старају.

§ 282. Свештена и духовна лица, лекари, апотекари, бабице, хирурзи и друга лица, која по јавном дозвољењу ма коју струку лечења упражњавају, ако оне тајне, које су њима у следству њиховог звања или занимања откривене и саопштене, или за које су она по својој струци лечења или по свом звању дознала, другима открију, да се казне на тужбу тичућих се лица, у новцу од педесет до триста талира, или затвором до три месеца, у повтореном случају затвором до годину дана, а поред тога забраниће им се да не могу за неко време своје звање или занимање самостално упражњавати.

§ 283. Ко туђа писма, пакете или депеше, који нису на њега упућени, намерно и без овлашћења отвори, да би садржај њихов недопуштеним начином сазнао; ко намерно и противузаконом сазна, друге саопшти или преиначи садржину туђих писама, пакета, депеша или докумената, или ове задржи,

»Ако су у § 278. изложена преступлења учињена од јавних правобранитеља и лица, којима је дозвољено друге на суду заступати, то ће им се поред новчане казне или затвора, по опстојателствима и то право одузети привремено или за свагда.

Ако су такви правобранитељи државни званичници, да се лише звања.

одузме, присвоји, уништи или друге преда, да би овај недопуштеним начином садржину сазнао, — да се, на тужбу заинтересованог лица казни новчаном казном до 500 дин. или затвором до три месеца, а ако би оптужени тајну, коју би овим путем сазнао, разгласио или се њоме послужио на штету интересованог лица, новчаном казном до 1000 дин. или затвором до шест месеци.

Но, ако би у коме случају кривица, предвиђена овим параграфом, по начину извршења или иначе, долазиле у кривице тежега рода, оптужени ће се онда за тежу кривицу и казнити по прописима овога законика.*

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ ДЕВЕТА.

О казнимом користољубљу.

§ 284. Ко чинећи зајам или при другим теретним уговорима прекомерне користи за себе уговори, да се казни у следујућим случајима:

1. кад ко са недораслима или под старатељство стављенима без саизволења њихових родитеља или старатеља претеране интересе или друге користи у уговору прикривено себи осигура и њих заиста оштети;

2. кад он, да би другу страну преварио и себи веће користи него што је законом дозвољено прибавио, уговор тако начини, да друга страна право одношење између давања и примања није познавала нити је по стању њеног знања и увиђавности лако познати могла.

* До закона о изменама и допунама од 13. маја 1902. год. овај § гласио је:

»Онај, који туђа писма или друге запечаћене завијутке (пакете) који нису на њега управљени, самовласно отвори, да би садржај истих недозвољеним начином сазнао, или отворена туђа писма или документе силом или преваром у истој цели од другог одузме, да се казни на тужбу тичућег се лица, у новцу до педесет талира или затвором до шест месеци.«

Овакви лихвоимци не само што морају све оне користи, које су од горепоменутих лица прибавили повратити им, него ће поред тога бити кажњени новчано. Новчана казна може се до трипут онолика осудити, колико од лихвоимца неправедно прибављене или намерене користи износе, а поред тога у повтореном случају затвором од три до дванаест месеци.

§ 285. Онај, који карте или друге коцкарске (хазардске) игре на велике новце за корист и у виду заната упражњава, да се казни затвором од три до дванаест месеци,* а поред тога у новцу од педесет до три стотине талира; осим тога и сви при игри нађени новци одузеће се за рачун правителствене касе.

Исто тако да се казне и они, који по вашарима, саборима, или иначе по варошима и паланкама или селима иду, карте или друге справе за овакове игре са собом носе и свет варају.

Ако је картација странаца, да се из Србије протера.

§ 286. Притежатељи или закупци кафана, механа, и других за јавно скупљање одређених места, који играће коцкарских игри у овим местима дозвољавају, или таковима на руку иду и прикривају их, да се казне у новцу до триста талира. У повтореним случајима, да им се одузме за неко време право на кафану, механу и томе подобна на своје име држати.

§ 287. Ко покретне или непокретне ствари на лутрију изиграва, да се казни у новцу по вредности изиграваног предмета до триста талира.*

§ 288. Ко при јавним од надлежне власти предузетим лицитацијама, силом или претњом или подмићивањем и обећавањем, друге од лицитирања одврати, да се казни у новцу до три стотине талира, или затвором до шест месеци.*

* Овде је био став: „или бојем до педесет удараца“, који не важи по закону од 11. децембра 1873. год.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТА.

О повреди туђих ствари.

§ 289. Ко намерно и противзаконо туђе ствари повреди или уништи, да се казни затвором.

§ 290. Ко намерно повреди или уништи предмете поштовања ма какве религије у држави, ствари Богу и служби Божијој посвећене, надгробне споменике и гробове, предмете художества, науке и заната, који се у јавним збиркама хране и јавности су изложени, да се казни затвором најмање тридесет дана.

§ 291. Ко кућевне, пољске и баштованске ограде или усеве, расаднике, воћњаке, винограде и дрва око путова и засађена (алеје) намерно уништи или поквари, као и ко справе за обделавање земље поквари, да се казни* затвором до шест месеци.

§ 292. Ко намерно повреди куће, здања, лађе, ђуприје, направљене путове, чесме, бунаре, водоводе, водобране, справе за гасење ватре и друге јавне направе, да се казни затвором најмање два месеца.**

§ 292. а***. Ко хотимично и противзаконо квари електричну инсталацију или одводи туђу електричну струју у намери, не да је употреби, већ да тиме другоме штету причини, да се казни затвором до годину дана.

§ 293. Где су се двојица или више њих договорили и туђе покретне или непокретне ствари разграбили, опустошили или уништили, да се казне робијом до десет година.

§ 294. Свако повређење и оштећење туђих ствари казниће се на тужбу оног, чије су ствари;

* Овде је био став: „бојем до педесет удараца или“, који је престао важити по закону од 11. децембра 1873. год.

** Овде је био став: „или бојем најмање са двадесет и пет удараца“, који је престао важити по закону од 11. децембра 1873. год.

*** Овај § додат је законом о изменама и допунама од 13. маја 1902. год.

но ако је повређени предмет јавно добро, казниће се на тужбу полицијске власти, или оног надлежатељства, под кога се надзирањем поменуто добро наводи.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ ПРВА.

Опште опасна злочинства и преступлења.

§ 295. Робијом од десет до двадесет година да се казни, ко злонамерно запади храмове, куће, лађе у којима људи живе, колебе за обитавања одређене, млине, сплавове с обиталиштима за људе, снабђене барутане, у којима се барут прави или храни, фабрике и друга здања у којима људи живе, или се у извесно време тако скупљају и задржавају, јавне библиотеке, архиве, јавне збирке за науку, художества и занате, и друга подобна заведења.

При овом се кривац не извињава, што се у време ватре никакво лице није тамо десило.

Исто тако разлика се неће правити, је ли запаљиви предмет сопственост онога, ко га је запалио или не*

§ 296. Ко злонамерно запади шуме, поља с усевима, каменоугљене и друге запаљиве мајдане, здања и лађе у число оних у § 295. изложених не спадају, магацине, сењак са сеном, крстине или стогове жита, сламу на гувну, велике дрвљанике, и овима подобна, уколико се отуда велика опасност и штета породити може, да се казни робијом до петнаест година.

Ово треба разумети онда, ако је запаљени предмет туђа сопственост.**

* Овај став додат је законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

Осем тога, законом о изменама и допунама од 20. марта 1863. год., као нов став, било је додато:

„Злочинци, за дела у § 295. казана, да се казне смрћу,“ — али је то укинута законом о изменама и допунама од 12. маја 1902. год.

** Овај одељак додат је законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

Ако у поједином случају штета не би била већа од хиљаду гроша чаршијских, казна да буде робија од двадесет година; но ако штета не би била већа од две стотине гроша чаршијских, а запаљени предмет био би у таком положењу, да се није било бојати никакве веће штете и опасности, казна се може спустити и на затвор.*

§ 297. Ко намерно сопствену или туђу ствар запали, која је по свом својству или положењу кадра онима, у §§ 295. и 296. казаним предметима ватру саопштити, да се казни онако, као да је саме оне предмете непосредствено запалио.**

§ 298. У случајима паљевине, реченим у §§ 295., 296. и 297., кривац да се казни са двадесет година робије, када би какав човек, који би се у запаљеном простору налазио за време пожара, у овоме живот изгубио, ако је кривац могао знати да се неко у запаљеном простору налазио, а његова кажњива радња не би садржавала дело из § 155. овога законика.***

* Овде је био још став: „или бој од педесет удараца“, који је престао важити по закону од 11. децембра 1873. год. — На место овог одељка, до закона о изменама и допунама од 20. марта 1863. г. било је законско наређење, које је гласило: „Ако је у поједином случају штета врло мала испала, казна се може и на затвор спустити.“ — Истим законом о изменама и допунама, овоме §-у, као трећи став, било је додато:

„Злочинци, за казним дела, изложена у првој тачки овог §-а да се казне смрћу,“ — али је тај додатак укинут законом о изменама и допунама од 13. маја 1902. год.

** До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год овај §. гласио је:

„Ко намерно сопствену или туђу ствар запали, која је по свом положају кадра онима у §§ 295. и 296. изложеним предметима ватру саопштити, да се казни онако, као да је саме оне предмете непосредствено запалио.“

*** До закона о изменама и допунама од 13. маја 1902. год. овај §. гласио је:

„Ако је у случајима у §§ 295., 296. и 297. казаним какав човек у пожару живот изгубио, и ако је ватра тако намештена, да је на неизмерну штету и опустошење намењена кри-

298. а.* Да се кривац казни робијом од петнаест до двадесет година:

1. ако би лице које се за време пожара налазило у запаљеном простору, у пожару живот изгубило, а не би био случај предвиђен у § 298.;

2. ако је ватра тако намештена, да је на неизмерну штету и опустошење намењена;

3. ако је ко учинио паљевину у намери, да користећи се њоме изврши убиство, разбојништво, крађу, или изазове метеж;

4. ако је кривац (паликућа), да би спречио или отежао гашење ватре, справе и средства за гашење, ове склонио или неупотребљивим учинио; и

5. ако је једно исто лице једновременно или у кратком размаку времена учинила више паљевина; или ако би била учињена ма и једна само паљевина, али би је заједнички извршили више лица, која су се на то договорили.

§ 298. б.* Ако се онај, који је ватру гдегод подметнуо, за времена сам покајао и сваку штету и зле последице предупредио, да се казне поштеди.

§ 299. Ако је ко у случајима §§ 295., 296. и 297. казане предмете из нехата запалио, да се казни затвором до шест месеци; но ако је при том какав човек живот изгубио, затвором од два месеца до две године.

§ 300. Ко водобране, насипе и у опште справе које су људи начинили да се од преплаве воде бране, злонамерно поквари, разруши и воду пусти тако, да је с опасности за живот и имање људи скопчано, да се казни робијом од пет до десет година.

вац (паликућа) да се казни смрћу. Ако је пак човек само опасно повређен, робијом од десет до двадесет година.

Но ако се онај, који је ватру гдегод подметнуо, за времена сам покајао и сваку штету предупредио, да се од казне поштеди.*

* Овај §. додат је законом о изменама и допунама од 13. маја 1902. год.

Но ако је у каквом од ових случајева који човек живот изгубио, кривац да се казни смрћу.

§ 301. Онај, који је у случају § 300. намерно воду пустио и друге преплавио само зато, да своју сопственост спасе, да се казни затвором најмање до две године.

§ 302. Ако се пуштањем воде проузрокована преплава из нехата догодила, да се кривац казни затвором до шест месеци, а ако је у том какав човек живот изгубио, затвором до две године.

§ 302. а.* Ко намерно учини какав квар на жељезници или на њеним средствима за пренос, или на осталом њеном прибору, да се казни затвором до три месеца, ако никакве опасности за превоз није било.

§ 302. б.* Ако се услед оваквог квара појавила опасност за сам превоз на жељезници, кривац да се казни робијом до десет година.

Овако исто да се казни и онај, који на самој жељезничкој прузи што намести, остави, баца или који шине помери, или другим којим начином какве препреке учини, из чега опасност за воз проizaћи може.

§ 302. в.* Ако је услед рада означеног у предидућем §-у какав човек тешко повређен, казна ће бити затвор, или робија до петнаест година.**

§ 302. г.* Ко из нехата учини дела, означена у §-у 302. а., казниће се затвором до месец дана, а у случају §-а 302. б., казниће се затвором до годину дана, а ако је при томе какав човек живот изгубио, затвором од два месеца до две године.

§ 302. д.* Чиновници или служитељи жељезнице, којима је надзор над жељезничким путем

* Овај §. додат је законом о изменама и допунама од 30. јуна 1882. год.

** До закона о изменама и допунама од 13. маја 1902. г.: „... казна ће бити затвор или робија до петнаест година; а ако је ко живот изгубио, кривац да се казни смрћу.“

или самим возом поверен, казниће се робијом до пет година, ако је њиховим небрежењем воз у опасност доведен, а ако је притом какав човек живот изгубио, робијом до десет година.

Поред тога, они ће и у овом случају, а и у случају §§-а 302. б. и 302. в., бити оглашени као неспособни за жељезничку службу.

§ 302. в.* Старешине жељезнице, који по саопштеној или извршној пресуди одмах не отпусте из службе оне званичнике, који су оглашени као неспособни за ову службу, да се казне новчано до хиљаду динара или затвором до три месеца.

Тако исто да се казне и оне старешине, које овакво неспособно лице, знајући да је за неспособно оглашено, у службу жељезничку приме, а и само ово лице, које се опет жељезничке службе прими.

§ 303. Што се тиче кривице распрострањења опште опасне људске прилепчиве болести, важе особени постојећи прописи за кордоне и пограничне страже.**

§ 304. Ко телеграф или телефон намерно поквари и уопште учини тако што, да се они по својој одређеној употреби не могу употребљавати, да се казни затвором од три месеца до три године.

Ово се нарочито односи на кварење и прекидање жица, кварење стубова за које су жице привезане, кварење других справа и апарата без којих телеграф и телефон не могу радити, и спречавање

* Овај §. додат је законом о изменама и допунама од 30. јуна 1882. год.

** Законом о заштити од сточних зараза уопште, и о мерама за угушивање тих зараза, од 30. марта 1881. год., укинут је први одељак овога §-а. Тај одељак гласио је:

„Ко мере оне, које је правителство за предупређење какве прилепчиве марвене болести наредило, намерно преступи, да се казни затвором или робијом до пет година, а при том и да му се одузме и уништи ствар која би за распрострањење овакве болести служила.“

код телеграфа и телефона постављених чиновника у вршењу њихове дужности.*

§ 305. Ако је у следству злонамерног повређења телеграфа какав човек тешко повређен, преступник да се казни робијом до десет година; ако је пак какав човек чрез то живот изгубио, робијом од десет до двадесет година.

§ 306. Ако се у § 304. изложено повређење телеграфа из нехата догодило, кривац да се казни затвором од шест месеци; но ако је при том какав човек живот изгубио, затвором од два месеца до две године.

Иста казна да постигне и телеграфисте и уопште оне, који су ради чувања, надзиравања и безбедности овог заведења постављени, ако су небрегавањем својих дужности употребљене телеграфа препјатствовали, и осим тога лишиће се њиховог звања.

§ 306. а.** Ко би злонамерно повредио електричну инсталацију или противзаконито одводио електричну струју и тиме изложио лица или ствари знатној опасности, да се казни затвором до две године; а ако би услед такве радње какав човек био тешко повређен или живот изгубио, кривац ће се казнити по одредбама § 305. казненог законика.

Ако би неко повредио електричну инсталацију из нехата и тиме изложио лица или ствари знатној

* До закона о изменама и допунама од 13. маја 1902. год. овај §. гласио је:

„Ко телеграф намерно поквари, т. ј. ко учини такво што, да се телеграф по свом одређењу не може употребљавати, да се казни затвором од три месеца до три године.“

Ово се нарочито односи на прекидање жица, пресецање или ископавање телеграфских стубова, кварење других справа и апарата, без којих телеграф не може радити, препјатствовање код телеграфа постављених чиновника у извршавању њихове дужности.“

** Овај § додат је законом о изменама и допунама од 13. маја 1902. год.

опасности, да се казни затвором до шест месеца; а ако је тиме какав човек живот изгубио, казниће се затвором од два месеца до две године.

Казном, предвиђеном у претходном одељку, биће кажњена и она лица, којих је дужност да рукују електричном струјом, воде надзор над електричном инсталацијом, или се брину о безбедности грађана од електричне струје, ако су ову дужност пренебрегла, те је због тога наступила знатна опасност за лица или ствари, или је какав човек живот изгубио. За накнаду штете, која би отуда произашла са кривцем ће бити солидарно одговорни његов го-сподар или друштво.

§ 307. Ко злонамерно учини да каква лађа на пруд насадне, или да се потопи, ако је то с опасношћу за живот људи скопчно било, да се казни робијом од десет до двадесет година; но ако је при том какав човек живот изгубио,* а кажњива радња кривчева не би садржавала у себи дело из § 155. овог законика, кривац да се казни са двадесет година робије.

§ 308. Ако се у предидућем § 307. изложено казнимо дело из нехата догодило, у случају знамените штете да се казни затвором до шест месеци, а у случају смрти каквог човека затвором до две године.

§ 309. Ко бунаре или кладенце који за употребу других службе, или друге за јавну продају или потрошак одређене ствари, намерно отрује или им додаје какве материје о којима му је познато да могу здравље човечије упропастити; исто тако, ко овако отроване или са опасним материјама помешане ствари, са знањем и прикривајући ова њихова својства, предаје или на други начин јавном потрошку изложи, — да се казни робијом; а на случај да

* До закона о изменама и допунама од 13. маја 1902. г.: „но ако је при том какав човек живот изгубио, да се казни смрћу.“

који човек буде отрован и умре, кривац ће се, ако његова кажњива радња не би садржавала у себи дело из § 155., казнити са двадесет година робије.

Ако је изложена радња учињена из нехата, па би човек живот изгубио, кривац да се казни затвором од два месеца до две године; а ако је било других каквих рђавих последица, казна ће бити затвор до шест месеци.*

ЧАСТ ТРЕЋА.

О казнењу иступлења.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ ДРУГА.

О казнама.

§ 310. За иступлења може се кривац осудити:

1. на затвор,
2. на новчану казну.
- 3.**
4. да му се одузму неке ствари.
5. да се протера,
6. да му се забрани извесну радњу радити.
- 7.*** да буде под полицијским надзором.

* До закона о изменама и допунама од 13. маја 1902. г. овај § гласио је:

„Ко бунаре, кладенце, као и друге за јавни потрошак одређене ствари намерно отрује, као и ко отров или отровне ствари продаји и потрошку или сам изложи или другоме на исту цел преда, да се казни смрћу ако који човек отрован буде и умре; у противном случају робијом од десет до двадесет година.

Но ако се онај који је отров бацио за времена сам показао и предупредио, да се није никаква штета догодила, да се од сваке казне поштеди.“

** Ова је тачка укинута законом о укидању телесне казне од 11. децембра 1873. год., а гласила је: „на бој.“ Види примедбу * на стр. 7.

*** Ова је тачка додата законом о изменама и допунама од 20. марта 1863. год.

§ 311. Затвор не може бити краћи од једног дана, узимајући двадесет и четири сати у један дан, нити дужи од једног месеца, узимајући у један месец тридесет дана.

§ 312. Затвор може бити с радом и без рада.

При осуђивању на затвор власти које суде свагда ће у пресуди казати хоће ли затвор бити с радом или без рада. Ако у пресуди стоји само затвор, а не каже се да је с радом или без рада, онда се узима да је без рада.

На затвор с радом могу се осуђивати само скитнице, слуге, слушкиње, шегрти и надничари.

Осуђени на затвор с радом употребљавање се на правителствене или општинске послове, као: чишћење улица, поправљање путова и т. п.

Женско на затвор с радом осуђено употребљавање се на рад само у затвореним местима.

Осуђени на затвор храниће се о свом трошку; само оне који су тако убоги, да ни на вересију не могу храну набављати, храниће општина, ако су у првом степену општинским, а држава, ако су државним властима осуђени.

§ 313. Казна новчана најмање је пет динара а највећа три стотине динара, и наплаћује се у корист општинске касе, ако су у првом степену судиле општинске власти, а у корист државне касе, ако су у првом степену судиле државне власти.*

§ 314.**

* До закона о изменама и допунама од 17. јануара 1904. год. овај § гласио је:

„Казна новчана најмања је један цванцик, а највећа тридесет талира, и наплаћује се на ползу општинске касе, ако су у првом степену судиле општинске власти, а на ползу државне касе, ако су у првом степену судиле државне власти.“

** Овај је § укинут законом од 11. децембра 1873. год. Види примедбу * на страни 7. Он је раније гласио овако: „Бој не може бити мање од десет удараца, нити већи од тридесет удараца, и извршује се над лицима у § 32. казаним, и начином тамо прописаним.“

§ 315. Ако се казна затвора има новцем заменити, онда ће се узимати за један дан затвора од 3 до 10 динара, према стању и положају осуђенога.*

§ 316. Ако осуђени на новчану казну, не би био у стању ову платити, онда се ова може затвором заменити, рачунајући један дан затвора од 3 до 10 динара.**

§ 317.***

§ 318. Ко би био осуђен на какву од напред казаних казни, пак би желио такову другом заменити, дужан ће бити обратити се тога ради власти која га је осудила, и она му може удоволетворити и осим случаја у §§ 316. и 317. казаних, ако нађе да кривац по чему то заслужује. Замену ту учиниће власт онако као што је у §§ 315., 316. и 317. казано.****

§ 319. Одузимање ствари састоји се у том, што ће се одузети еспап, или буди какви други предмет, који је или за средство иступлења служио, или је иступлењем произведен био, па или сасвим уни-

* До закона о изменама и допунама од 17. јануара 1904. год. овај § гласио је:

„Ако се казна затвора има новцем заменити, онда ће се узимати за један дан затвора од три цванцика до два талира.“

** До закона о изменама и допунама од 17. јануара 1904. год. овај § гласио је:

„Ако осуђени на новчану казну не би био у стању ову платити, онда се ова може затвором заменити, узимајући на један до два талира један дан затвора. Новчана казна мања од једног талира свагда ће се једним даном затвора замењивати.“

*** Овај је § укинут законом од 11. децембра 1873. год. Види примедбу * на стр. 7. Он је раније гласио овако: „Ако осуђени за бој не би био у стању исти издржати, то му се он може затвором или новцем заменити, и то: бој од десет до петнаест удараца, затвором од два до десет дана, или новчано од два до десет талира; а бој од шеснаест до тридесет удараца затвором од дванаест до двадесет дана, или у новцу од дванаест до двадесет талира.“

**** Овај § не важи у колико се односи на § 317., пошто је § 317. укинут законом од 11. децембра 1873. год. Види примедбу * на стр. 7. и примедбу *** код § 317.

штити или на ползу општинску или државну образити, по томе, ако је општинска или државна власт у првом степену судила.

§ 320. Ко се осуди да се протера, тај неће смети долазити ни живити у она места или крајеве за које му се у пресуди каже донде, докле му је осуђено.

Протерати се може ко најдуже на годину дана. Само се странци могу из Србије и за свагда протерати.

Протеривање изрицаће се само у оним случајима, где закон то изречно каже.

§ 320. а.* Полицајни надзор не може трајати дуже од једне године ни краће од четири месеца. Он се састоји у ономе, што је казано у § 37. а., под тачкама а., б. и в.

§ 320. б.* Надзор полицајни изричу полицајне власти, поред других казни само над крадљивцима. И овде важи пропис § 37. в.

§ 320. в.** Ако би органи друштва, радећи у томе својству, учинили какав иступи због неослушности према полицијским или општинским властима, или иступи који би се тицао сигурности лица и имања, здравља, чистоте, уредности и угодности јавнога саобраћаја, тишине или кварења и уништавања туђе имовине, — казниће се у место органа само друштво, а поред тога оно ће одговорати и за накнаду штете, ако би је било.

Насирам друштва могу се применити казне из тачке 2., 4. и 6. §-а 310., а где закон одређује казну затвора, друштво ће се казнити новчаном казном по § 315.

§ 321. Деца која немају дванаест година, предавање се родитељима или таторима да их казне.

* Овај § додат је законом о изменама и допунама од 20. марта 1863. год.

** Овај § додат је законом о изменама и допунама од 13. маја 1902. год.

§ 322. Ђаци за иступлења предавање се њиховим учитељима и професорима, да их ови сходно школским законима казне.

§ 323. Кад је ко више иступлења учинио, пак се за све то уједанпут осудити има, онда ће власт по изложеном сразмеру у §§ 315., 316. и 317.* све заслужене казне у једну казну претворити и у једно скупити, но тако, да казна, у коју се остале претварају, несме прећи свој највиши степен, који је прописан у §§ 311., 313. и 314.**

Од овог правила изузимају се крађе, преваре и утаје, ако скуп вредности свију појединих, ма оне и једне с другим долазиле, износи више од две стотине гроша чаршијских, које се онда суде по § 69. ових допуна.***

§ 324. Ко учини онако исто иступлење, за какво је већ био осуђен, тај се налази у поврату и моћи ће се осудити не само на највише, што му закон за тако дело доноси, него му се та казна може повећати још једном њеном половином, али тако, да ова увећана казна не пређе највећу меру за иступлења одређених казни (види §§ 311., 313. и 314.****).

Као поврат неће се узимати ни казнити дело кад га кривац учини после шест месеци, од како

* и ** Ова два §§ 314. и 317. укинута су законом од 11. децембра 1873. године. У толико се мења овај § 323.

*** Овај одељак додат је законом о изменама и допунама од 20. марта 1863. год. — Види примедбу * на стр. 28. код § 69. Према томе израз: „суде по § 69. ових допуна“ односи се на допуне од 20. марта 1863. год., којима је § 69. на крају допуњен са два одељка, од којих први и сад важи, а други је укинут законом од 15. јуна 1863. год. Пошто је овај други одељак укинут, то излази, да се 2-ги став § 323. не може применити, јер се он односио на § 69. ранији последњи одељак, дакле, да и не важи. Остао би § 323, став I., да се примени и на крађе, преваре и утаје, ма да уједно износе у вредности више од 200 гроша чарш., ако само нису у стицају са злочинствима или преступима, када се суди по § 69. последњи став.

**** Овај § 314. укинут је законом од 11. децембра 1873. год., те се у толико мења § 324.

је за последње таково иступлење казну издржао, у новцу платио, или му је ова била опроштена.

§ 325. Правила казана у §§ 2., 3., 4., 5., 6., 9., 10. и 11. овог законика, важе такође и за иступлења.

§ 326. У случајима који нису у овоме законнику а ни у другим специјалним законима предвиђени, и за које није казна прописана, моћи ће месна полицајна власт издавати наредбе и у њима одређивати казну од десет до сто педесет динара, или од једног до двадесет дана затвора, за лица која би противно овим наредбама радила.

Ове наредбе имају се тицати сигурности лица или имања; уредности и угодности јавнога саобраћаја на друмовима, путовима, улицама и уопште јавним местима; сигурности и уредности на приватним саобраћајним средствима: приватним железницама, лађама, трамвајима, омнибусима и томе подобно; одржавања чистоте и свега онога што би било на корист и заштиту здравља грађана, мира и спокојства како појединих лица, тако и целе општине; чувања јавног морала; и на послетку свега онога што је потребно за одржање реда у местима и приликама где се много света скупља, као што су: сабори, вашари, пијаце, весеља и светковине, јавне игре и забаве, представе и томе подобно.*

* До закона о изменама и допунама од 13. маја 1902. год. овај § гласио је:

„У оним случајима, који нису у овој части законика или особеним законима предвиђени, и за које није казна прописана, моћи ће месна полицајна власт или примирителни суд, по одобрењу среске или окружне полицајне власти, издати под именом „општинска наредба“ наредбе у смотрењу онога, што је нужно за сигурност лица или имања у општини, за лакост и угодност проласка у сокацима, путовима и јавним местима, за чистоту сокака и појединих места у општини, и за све, што отклања шкољивости за здравље и што помаже овоме; даље што је нужно за тишину, мир и спокојство како појединих тако и целе општине, и што потпомаже јавни морал и благочестије, као напослетку, и што је нужно за одржање доброг поретка и реда у местима где се, и у приликама кад се много света скупља, као што су: сабори, пијаце, панађури, весеља и светковине, јавне игре и тима подобна.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ ТРЕЋА.

О иступлењима због непослушности према полицајним наредбама.

§ 327.* Затвором од једног до петнаест дана** да се казни онај:

1. кога полицајни чиновник или кмет или ко други у име власти позове, пак неби том позиву без довољно узрока следовао;

2. кога полицајна власт нареди у потеру за ајдупима, на стражу, патролу или у ајку на вредносне дивљачи, пак не би дошао и неби могао свој изостанак довољним узроцима оправдати;

3. који је одређен на какви земаљски или општински посао, па без довољног узрока не дође или у место за себе замену не пошље, или дошавши неће да ради *но ленствује****;

4. ко у несрећним каквим случајима, или у време какве опасности и нужде, као што су ватра, преплављење воде, и тим подобна, на позив полицајне власти, или ког другог, који ту власт за оно време упражњава, у помоћ дошао неби, а то би могао без особите опасности за свој живот или имање учинити;

5. ко не слуша кад кмет или полицајна власт заповеди да се не иде на какво опасно место;

У таквој општинској наредби биће одређена и казна. Ова се може одредити од једног до шест цванцика.“

* Законодавним решењем од 4. новембра 1860. год., овај § био је допуњен овако: „Они који нису чиновници, или који су права чиновничка изгубили, а носе чиновничке знаке, као викуске и т. д. да се први пут опомену, да то не смеју чинити, па ако и после те опомене носе такве знаке, да се казне по овом §-у затвором од 1 до 15 дана или бојем од 25 удараца.“ — али је ова допуна укинута законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

** Овде је био још став: „или бојем до двадесет и пет удараца“, који је престао важити по закону од 11. децембра 1873. год.

*** Курсивни текст је додат законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

6.* онај, који је судом или полицајном влашћу осуђен да буде под полицајним надзором, ако поступи противно наредби полицајне власти, у смислу тачке а. и б. § 37. а. издане му.

§ 328. По предидућем §-у казниће се и ко скине, поцепи или задрђа полицајне или ма какве друге власти наредбе и огласе, ма каквог садржаја они били, па су ради обнародовања јавно изложени, прилепљени или приковани.

§ 328. а.** Да се казни новчано до 25 талира или затвором до 10 дана, који би без одобрења Министра унутрашњих дела грб српски, било сам за себе или ушетен са другим изрезима или украсима, употребљавао као знак какве трговине или радње, или на печату или иначе, па на опомену полицајне власти не би скинуо или престао употребљавати.

Исто тако да се казни и онај, који би српску заставу без дозволења на свом обиталишту, радлишту или иначе, развијену држао, осим случаја општенародних светковина, или иначе наређених парада и свечаности.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ ЧЕТВРТА.

О иступлењима тичућима се сигурности живота и здравља људи и домаћих животиња, и о чистоти.

§ 329. Да се казни затвором од једног до три дана или у новцу од једног до три талира:***

* Ова је тачка додата законом о изменама и допунама од 20. марта 1863. год.

** Овај је § додат законом о изменама и допунама од 21. септембра 1866. год.

*** До закона о изменама и допунама од 15. јуна 1863. г.: „... или бојем до десет удараца“, а од тада до 11. децембра 1873. г.: још „... или бојем са десет удараца“, када је укинут бој, по чему, дакле, отпада онај став.

1. ко мртваца без особеног допуштења кмета или полицајне власти пре двадесет и четири сата сарани;

2. ко у варошима по улици или преко ђуприје, и у опште онуда, куда по више људи пролази, нагло на коњу или на колима трчи;

3. ко у вароши, на саборима или на вашару и у опште онде, где много људи има, непредосторожно с оружијем поступа;

4. ко улицом или на другом јавном месту, где људи има, коња вода;

5. ко испод куће што прислони или обеси, што људе повредити може, или на прозор или на кућу штогод тако постави, што лако пасти и мимопролазеће повредити може;

6. ко из куће кроз прозор или врата што на улицу проспе или избаци што мимопролазеће повредити и попрљати може;

7. ко у бунар, кладенац, реку или поток, откуда поједини или општина воду пије, што проспе или баци, чим би се вода опоганила, или би тамо стоку појио, као и онај, који би у текућој кроз село или варош води нечисте ствари квасио, или прао тако, да се људи њом служити не могу;

8. ко на улицу онде, где се чистоћа изискује, помије, ђубре или ма какву другу нечистоћу проспе или баци, или токову пред туђом кућом или вратима, или на другом јавном месту остави;

9. ко своју кућу, авлију, дућан или радилиште нечисто држи, и на опомену полицајне власти или њеног служитеља не почисти;

10. ко пред својом кућом, дућаном или плацем локве и баре на опомену испунио неби;

11. ко се по сокаку камењем или другим чим опасним баца;

12. ко камење, дрва или какву нечистоћу коме у кућу или авлију убаци;

13. мајстор који правећи или оправљајући какву зграду са сокака пропусти поставити напоље

знак, по коме би се мимопролазећи од могућих повреда чувати знали;

14. ко материјал за грађење куће или друге какве зграде ноћу на улици остави, или би темељ или друге рупе ископао, па би пропустио то место ноћу фењером осветлити или заградити, како би се мимопролазећи чувати могли;

15. ко би јацијом, бурадма, сандуцима и другим стварима улицу или пут закрчио да други проћи не могу, или би у вароши ноћу такове на улицу оставио;

16. механција који би кола путничка, од којих се газда или стока теглећа код њега храни, на сокаку ноћу оставио;

17. колари, ковачи, качари, који у вароши кола или бурад ноћу на улици оставе;

18. ко без дозволења власти полицајне у вароши кућу или другу какву зграду подиже, или пошто је развалио понова оправља, означену линију не држи, или басамаке или приземне прозоре на сокак испушта. Поред казни и радња ће се зауставити или порушити, уколико прелази линију или правило зидања по варошима;

19. ко трошну кућу или другу какву зграду која се падежу клони, на опомену полицајне власти, не сруши или не утврди онако како је од стручњака предложено.*

*Против ове опомене нема места жалби вишој управној власти, но ако сопственик зграде изјави, да опомена полицијске власти није основана,** он мора у року од осам дана тражити код надлежног првостепеног суда да се иста зграда среством три вештака — стручних лица — које ће суд сам именовати, о трошку сопственика прегледа, и како они*

* Законом о изменама и допунама од 13. маја 1902. год. додат курсивни текст.

** До закона о изменама и допунама од 13. маја 1902. г.: „Ако ималац зграде изјави да је опомена полицијске власти неоснована, . . .

*вишином гласова нађу тако ће полицијска власт ствар и решити.**

Противу овога решења има места жалби првостепеном суду, у року од три дана.

*Решење првостепеног суда извршно је.***

20. мајстор који правећи какву зграду скеле добро не утврди, него се ове сруше, или копајући темељ или бунар земљу са стране не подупре, него се ова сурва, несматрајући на то што нико повређен није;

21. они који с ватром раде, као што су ковачи, шлосери, сапунџије, лончари и овима подобни, који по пропису полицајне власти своје новоподижуће се радилиште од ватре не осигурају, или старо не поправе. Док не испуне прописе и наредбе власти у смотрењу сигурности од пожара, може им се забранити рад на том месту или у тим стајама;

22. ко у вароши свој дрвени ошак на опомену другим од тврдог материјала не замени, као и који свој дрвени кров не промени, ако по месту, где се налази, доиста има сумње да се упалити може;

23. ко свој ошак или гвоздену цев од ошака или пећи, коју напоље изводи, онако не изведе, како му полиција ради нужне безбедности закаже;

24. који свој ошак на време не почисти, па се овај запали. Но ако се у овом случају докаже, да је ошачар долазио, пак га је господар одбио, да се казни у новцу до тридесет талира;

25. ошачар који је позван да ошак очисти, па не дође, и ошак се запали. За сам недолазак кад се позове, платиће један до три цванцника;

26. ко на тавац, сенару (отлукану) или таково место, где се лако запаљиве ствари налазе, свећу без фењера, или угарак, или запаљену цигару и у

* Овај одељак додат је законом о изменама и допунама од 7. фебруара 1896. год.

** Овај одељак додат је законом о изменама и допунама од 13. маја 1902. год.

опште ватру без заклона носи. Исто тако који врућ неугашен пепео на таква места однесе;

27. ко мангал с ватром на улици држи кад ветар дува;

28. ко отлукану прави, или сено слаже онде, где је полиција забранила;

29. ко запали требежину близу шуме, ограда, сењака, усева, откуда се лако пожар и ватра породити може. Исто тако и ко у вароши, у авлији или на улици сметлиште или ђубре запали, без сматрања на то, што није било пожара;

30. ко при појавившој се ватри определен дође, а без дозвољеног узрока неће да ради што му је определено;

31. ко неби справе за гашење ватре по наредби полицијној у свако време у преправности држао;

32. фишекције, баруције, и они који с барутом тргују, ако се усуде веће количество барута у дућану држати него што им је од полицијне власти по опстојателствима дозвољено. Исто тако ако остали барут и фишеке у особеним безопасним лагумима недрже;

33. ко упрегнута кола воловска или коњска без сваког надзиратеља на сокаку остави;

34. ко улазећи у варош или по вароши идући, или излазећи из вароши, или прелазећи преко ђуприје, пусти упрегнута кола коњска или воловска да сама иду.

Онај, коме се по овом §-у заповеда да што учини, ако не би то и по издржаној казни извршио, а ствар неби одлагања трпила, полицијна ће власт на рачун кривца наредити, да се опасност одмах одклони.

§ 330. Ко у заказано полицијном влашћу време испред свог обиталишта, дућана, радилишта или алаца непочисти и сметлиште не однесе, да се казни новчано од једног до шест цванцика.

Где има више партаја кирајнија у кући, или где поред кирајније и господар куће у кући седи, одговара господар куће за чистоћу, ако неби доказао

да је по уговору ту дужност који од кирајнија на себе примио.

За чистоћу испред оних кућа или зграда у којима нико не седи, као и за чистоћу празних плацева одговара господар истих.*

§ 331.**

§ 332. Га се казни у новцу од једног до двадесет талира, или затвором до петнаест дана:

1. сваки ко, осим лекара, кравље богиње на децу калами, или с каламљене деце материју узима;***

* До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год. овај § гласио је:

»Ко у заказано полицијом време и на опомену испред своје куће, дућана, радилишта, или плаца непочисти и сметлиште не однесе, да се казни у новцу од једног до шест цванцика. Газда кућевни одговара за чистоћу, а он нека се равна са својим слугама и укућанима.«

** Овај је § укинут чл. 21. тач. 8. закона о уређењу санитарске струке и о чувању народног здравља од 30. марта 1881. године. Он је гласио: »Да се казни у новцу од три цванцика до три талира родитељ, који на свом, или татор који на повереном му детету пропусту у одређено време кравље богиње каламити.«

*** Следеће тачке 2.—6. овога §-а укинуте су законом о заштити од сточних зараза у опште, и о мерама за угушивање тих зараза од 30. марта 1881. год., а гласиле су:

2. ко на домаћем асу или другој домаћој животињи знаке беснида примети, на ову или одмах не убије, или добро не затвори, и месну полицијну власт о томе не извести;

3. домаћин који какву год приленчиву болест на укућанима или домаћој стоци примети, на о овом месну полицијну власт не извести;

4. ко при појавившој се каквој редњи, изасланом лекару затаји и не каже болесника или марвинче од редње болујуће;

5. ко од марвинчета, које је од заразителне болести угинуло, без дозволења полицијне власти месо или кожу прода;

6. ко из места где приленчива сточна болест влада, у здраво место млеко, сир, месо, коже или ма што друго без допуштења полицијне власти пренесе, у ком случају губи и оно што је пренео. Ако би у овом §-у казани поступци зла следства са собом повукли кривца се може казнити до тридесет дана затвора, а по мери кривце и причинених зла следства предати и суду на осуђење.« — После тачке 6. био је још овај став: »У случајима под бројем 5. и 6. продате при-

§ 333. Да се казни новчано од три цванцика до три талира, или затвором од једног до три дана:*

1. ко незрело воће или бостан продаје;
2. млекари који у млеко воду сипају.

У првом случају незрело воће или бостан одузеће се и бацити, а за продато незрело воће или бостан узете новце продавац ће повратити. У другом случају млеко ће се просути, и за продато такође продавац ће новце повратити.

§ 334. Да се казни у новцу од десет до тридесет талира, или затвором до тридесет дана онај, који отровне ствари и лекове без дозволења полицајне власти држи и продаје. Отровне ствари и лекови одузеће се и продати за рачун државне касе. Осим тога ако је он такове ствари продавао, и ако су отуда зла следства произишла кривац да се преда суду.**

§ 334. а.*** Онај коме је од полицајне власти лечење забрањено, ако спољне или унутрашње болести ипак лечи, да се казни затвором од једног до десет дана.

лепчиве ствари одузеће се од купца и њему новци повратити ако за то није знао, ако је пак знао онда губи што је платио, а ствари ће се уништити. — У погледу овога става није ништа речено у поменутом закону о заштити од сточних зараза, али је он постао потпуно беспредметан после укидања тачке 5. и 6., којима је служио као допуна, те је за то у овом издању изостављен из текста, пошто и не важи.

* До закона о изменама и допунама од 15. јуна 1863. г. још „... или бојем до десет удараца“, а од тога до 11. децембра 1873. год.: „... или бојем са десет удараца“, када је укинут бој, према чему отпада овај став да важи као закон.

** Видети још и чл. 24. тач. 25. слово б) закона о уређењу санитарске струке и о чувању народног здравље.

*** Овај § додат је законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год., и на крају је предвиђао још ово: „или бојем до двадесет и пет удараца“, што је важило до 11. децембра 1873. год., када је бој као казна укинут, према чему овај став отпада. — Односно важности овог §-а треба упоредити чл. 16. тач. 7. закона о уређењу санитарске струке и о чувању народног здравља.

§ 335. Да се казни у новцу до десет талира:*

1. ко у води рибу трује,** као и онај, који кварну у трулеж прелазећу или тровану рибу продаје. За продану рибу новце да врати купцу, а риба да му се одузме и баци;

2. ко у сред вароши, или на текућој води више вароши или села свиње у обору држи, пак их неби на прву опомену уклонио;

3. ко без дозволења дивљег вредоносног звера држи;

4. ком је дозвољено дивљег вредоносног звера држати, ако га с нужном предосторожношћу не држи;

5. ко псето или другу кућевну животињу која уједа, боде или ногом бије, са нужном предосторожношћу не чува, него ова вред коме нанесе.

Ако би у случајима под бр. 3., 4. и 5. означенима, дивљи звер или кућевна животиња коме вред нанела, кривац поред казне да повређеном и сву видарину плати, а животиња се мора одмах убити или уклонити. Ако би повреда опасна и смртоносна била, кривац да се преда суду, уколико се то њему по 180. у кривицу урачунати може; јер ако се докаже да је повређени сам дражио и причинио да га је повредила, онда господар неће одговарати.

§ 336. Да се казни у новцу од једног до шест цванцика, који у вароши своју стоку: краву, вола, коња, свиње, козе, и т. д. пусти, да се дању или ноћу по улицама скита на досаду обштини, а поред тога штету, коју би таква животиње коме причинила, да плати.

* Овде је био још став: „или бојем до петнаест удараца“, који је престао важити по закону од 11. децембра 1873. год. када је укинута казна боја.

** У погледу кривичне радње тровања рибе измењена је ова т. 1. законом о риболову, чл. 13. и 25., тако, да се за тровање предвиђа већа новчана казна од 50—100 динара. — Види Зборник 53. стр. 308., где је овај закон штампан.

§ 337. Новчаном казном од једног до пет талира да се казни онај, који би се усудио стоку у вароши на сокаку клати, као и механике и приватни људи, којима је дозвољено стоку за своју потребу у својој авлији клати, ако авлију одмах од дроба не очисте.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ ПЕТА.

О путовима и ђупријама, путницима и њиховим пасошима, скитницама и подозрителним лицима.

§ 338. Затвором до три дана* да се казни ко слеђујуће прописе преступи:

1. празна кола као и путници на коњима и кочијама морају теретним колима с пута сврнути. Гди једна кола не могу због тескобног пута сасвим с пута сврнути, онда морају обоја, свака држећи се десно, по по пута једна другима уступити.

Ако једна кола због положења места немогу никако на десно да сврате, онда морају друга сасвим с пута сврнути. Кола, која уз брдо иду морају онима што се с брда с пуштају с пута сврнути. Ако је једна страна с колима или коњем у теснац или у богав већ ушла, друга мора причекати докле она прође;

2. ко по направљеном путу греде, плугове, дрљаче и тим пододна вуче и пут квари;

3. ко ендечиће или канале поред пута, или који су улицама ради одводења воде или нечистоће направљени, засипа или квари, било да кола или стоку преко њих тера, или иначе;**

* До закона о изменама и допунама од 15. јуна 1863. г.: још „... или бојем до десет удараца“, а од тада до 11. децембра 1873. год.: „или бојем са десет удараца“, када је укинут бој, према чему тај став не важи.

** До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. г. ова је тачка гласила:

4. ко поред друмских ендечића има њиву, пак неби дуж пута поред ендечића по две стопе неузоране земље оставио, него би ендечиће кварио;

5. ко ма какав пут ма чим претрпа или пречи, или саломљеним колима, дрвећем, или каквим му драго другим стварима закрчи.

§ 339. Да се казни затвором од три до дванаест дана:*

1. ко што од већих или мањих селских путова захвати, сузи или преоре, ма пут био и такови, којим се само њих неколико служе. Пут се има одмах у првашње стање поставити на трошак и штету онога, који је пут захватио;

2. ко у време кад снег друм затрпа, или кад вода друм или ђуприју поквари, и у обште кад се потреба за прављење или оправљање пута појави, на позив кмета или полицајне власти неби дошао или замену послао, да се пут или ђуприја поправи;

3. кад се неколико сељака једним путем служе, па већина нађе да треба пут или ђуприју поправити, други који то не послушају да се казне по овом §;

4. ко би у путу, кад му се кола поломе или ма за какву другу потребу, дрва с ђуприје узимао и ђуприју кварио; или би засађена дрва око пута,** или побијено коље, или ма какве друге знаке за исту цел секао и кварио.

§ 339. а.*** По § 339. да се казни и скелеџија који небрежљиво и неуредно људе преко воде пре-

„ко ендечиће поред пута квари терајући преко њих кола или стоку;“

* Овде је био још став: „или бојем до двадесет и пет удараца“, који је престао важити према закону од 11. децембра 1873. год. када је бој укинут.

** Односно сечења засађених дрвета око пута видети чл. 8. закона о унапређењу вођарства од 3. јула 1898. г. и примедбу код § 375. тач. 4. овог закона.

*** Овај § додат је законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

вози, или скупљу таксу наплаћује од оне, која је за превоз за оно место прописана.

§ 340. Затвором од десет до тридесет дана да се казни, ко телеграфске мотке деље, буши или иначе ослабљава.

§ 341. Затвором од осам до тридесет дана да се казни:

1. путник, који с туђим пасошем или под туђим именом путује;

2. ко од власти своје име крије и за другога се издаје, у колико то неби у друго већма казнимо дело прелазило;

3. когод у безопасно време кордон преступи, био тада поступаак чишћења карантинског обустављен или не. Ако је опасно кужно време предаће се суду;*

4. Онај који свој пасош да другоме, да се са њим послужи.**

§ 342. Да се казни бојем до двадесет и пет удараца:

1. који се у скитњи, па још без икакве исправе ухвати. По издржаној казни може се у оно окружије откуда је протерати, а ако је странац из Србије;

2. оне скитнице и безкућници који без уредног каквог занимања и начина живљења у банчењу и беспослици живот проводећи разне полицајне неуредности (екцесе) као што је опијање, свађање, цсовање, бијење, крађа, и уобште оно чине, што јавни мир и поредак квари.

* Првобитни текст ове тачке гласио је: „странци из Турске, који би се без тескере или с тескером, но без феде карантински ухватили. Ако је време опасно, кад период карантински постоји, предаће се суду.“ — и био је у важности до закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год., када је замењен овим: „*странци из Турске, који би се без тескере или с тескером но без визе карантински ухватили. Ако је време опасно кад период карантински постоји, предаће се суду.*“ — Овај пак текст био је у важности до законодавног решења од 16. јануара 1862. год., када је утврђен горњи текст.

** Ова тачка додата је законом о изменама и допунама од 17. јануара 1904. год.

Ако они и почем су два или више пута полицајно кажњени, опет таково што чине и погоне се као непоправими показују, по издржаној казни могу се протерати у друго место, а ако су странци и из Србије;

3. скитнице, бећари, и сви они, који се из једног места било пресудом судејском, или полицајном протерају, па се пре истечења рока прогонства без допуштења поврате. По издржаној казни, да се опет протерају;

4. бећар који у својој исправи што замрља, избрише или поквари.*

§ 342. а.** Затвором до десет дана, да се казне они, који без занимања остану, и у беспослици живот проводе, ако немогу показати да имају одкуда на поштен начин живити, а ненађу себи занимање до времена, које им полицајна власт одреди, и по издржаној казни имају радити онде, где им полицајна власт посла нађе, ако га опет сами не нађу.

§ 343. Страни поданици који не могу показати да уредно какво занимање имају, да на дозвољени начин своје уживање заслужују, или да други какав извор имају одкуда свој ужитак застирати могу, да не би општини на терету били, протераће се из Србије.

* Како се овде има заменити казна боја, затвором или новчано, треба видети примедбу *** код § 317. — Овај је § гласио до закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.:

„Да се казни бојем до двадесет и пет удараца:

1. који се у скитњи и беспослици па још и без икакве исправе ухвати. По издржаној казни може се протерати у оно окружије откуда је, или ако је странац из Србије.

2. скитнице, бећари, и сви они, који се из једног места протерају, пак се опет без допуштења поврате. По издржаној казни да се опет протерају.

3. бећар који у својој исправи што замрља, избрише или поквари.“

** Овај § додат је законом о изменама и допунама од 20. марта 1863. год., и имао је још став: „... или бојем до двадесет и пет удараца“, који је важио до 11. децембра 1873. г., када је бој укинут и тај став престао важити.

§ 344. Ко какво лице из другог места у своју кућу прими, па га за 24 сата месној полицијској или, где ове нема, општинској власти не јави, да се казни новчано од 5 до 150 динара.

Тако исто казниће се и у случају, кад одлазак каквог лица не пријави у истом року.

Ако осуђени није у стању ову казну да плати, да му се ова замени затвором до месец дана.

Казну ову изриче: у граду Београду управник града Београда, у округу окружни начелник, а у срезу срески начелник.*

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ ШЕСТА.

О апсеницима и њиховим чуварима.

§ 345. Затвором од три до дванаест дана** да се казни, ко апсенику за иступлење на затвор осуђеном оруђе даде, или му иначе на руку учини те овај из затвора побегне.

* Првобитни текст овога §-а гласио је. „Ко странца из туђе земље, и то њему ненознатог, у своју кућу прими, па за двадесет и четири сата месној полицијској власти или кмету не јави, да се казни у новцу од једног до три талира; но ако је странец још и подозрително лице, затвором од три до десет дана.“ — и био је у важности до закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год., а тада је замењен овим: „Ко странца, било из туђе земље или из другог окружија у своју кућу прими, па за 24 сата месној полицијској власти, или кмету не јави, да се казни у новцу од једног до три талира: но ако је страном лице какав сродник или добар познатик угоститеља, неће се казнити угоститељ.“

По првој тачки овог параграфа поступиће се и са механицијима, који дошавше лице у механу не би власти за 24 сата пријавили, ма да између дошавших и који сродник или познатик њихов буде.“ — Овакав пропис овога §-а био је у важности све до закона о изменама и допунама од 17. јануара 1900. год., који је утврдио горњи текст.

** Овде је био још став „... или бојем до двадесет и пет удараца“, који је важио до 11. децембра 1873. год., кад је казна боја укинута, те и овај став престао важити.

§ 346. Ко због иступлења на затвор осуђен, из затвора, или испред пандура побегне, или учинивши прилику, изван места у ком се задржавати има, удали се, казниће се тиме што ће затвор под строжијом смотром одлежати.*

§ 347. Пандур, стражар, или апсанција испред кога осуђени на затвор због иступлења, због његове небрежљивости из затвора или у путу побегне, да се казни затвором до десет дана**; а ако се побегши с њима споразумео те су му они на ручу учинили да побегне, то да се казне затвором до тридесет дана.***

Овако ће се казнити пандур, или апсанција и онда, кад би допуштао, да се апсеници без одобрења власти с ким састају, или би неимајући власти дозвољавао да апсеници по чаршији или вароши иду, или се других наредба у смотрењу апсеника од стране власти изданих неби придржавао.****

§ 348. Пандур и у опште полицајни служитељ, који би се усудио онога, који му је предан да га полицајној власти преда, и у опште онога, кога он полицајној или другој власти због какве кривице води, псовати, тући или злостављати, да се казни затвором до тридесет дана,*** уколико то неби у већма казнимо дело прелазило. Полицајна власт дужна ће бити сваку овакву тужбу одмах испитати.

* До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год. овај је § гласио:

„Ко због иступлења на затвор осуђен из затвора или испред пандура побегне, казниће се тим, што ће свој затвор под строжијом смотром и у гвожђу одлежати.“

** Овде је био још став „или од десет до двадесет удараца“, који је престао важити по закону од 11. децембра 1873. год., када је казна боја укинута.

*** Овде је био још став: „или бојем до тридесет удараца“, који је престао важити по закону од 11. децембра 1873. год., када је казна боја укинута.

**** Овај одељак додат је законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ СЕДМА.

О кућним старешинама и њиховој чељади,
о газдама и слугама.

§ 349. Старешина о коме би се доказало да је спрам своје жене и других домаћих крајне нечовечан био, ове немилосрдно тукао и злостављао, казниће се на тужбу повређеног до тридесет дана затвора.

§ 350. Но и због крајне непослушности за другара или ког од куће чељади, на тужбу старешине задруге, или куће, кад овога изправителне домаће мере према упорнику употребљаване без успеха остају, упорник ће се казнити затвором до десет дана, о храни куће задружне или старешине кућног.

§ 351. Ко би свог слугу или слушкињу тукао, да се казни у новцу од једног до десет талира, уколико неби дело у друго већма казнимо прелазило. Но и слуга и слушкиња, ако би, кад их газда накара или иначе, овоме очевидним упорством пркосили, да се на тужбу газде, коју он и писмено поднети може, казне затвором до три дана о храни, коју ће им газда на рачун њихове плате давати.

§ 352. Ко туђег слугу или слушкињу себи приамљује или наговара да од свога газде изађе, да се казни у новцу од једног до десет талира.

§ 353. Газда, који своје слуги заслужену плату закида, да се казни са двапут онолико, колико је слуги закинути хтео: но ако би газда слуги плату задржавао с изговором, да му је овај какву штету причинио, па би слуга то одрицао полицајна ће власт, ако се сходно нађе, новце од газде наплатити па код себе задржати, а стране суду упутити.

Ако газда неби за накнаду штете платио слуги задржавао, већ због другог каквог узрока, онда ће полицајна власт дужна бити уговорену плату од газде наплатити; буде л' се пак расира о количини

плате повела, или би се газда изговарао, да је сву или неку част плате слуги издао, онда ће полицајна власт парничаре суду упутити, а оно што газда признаје да треба још слуги да плати, наплатити и слуги дати.

Наплату ће полицајна власт удејствовати, ако не иначе, егзекутивним путем.

Све што је речено у смотрењу потраживања плате, само ће се онда у претресање и даљи поступак предузимати, ако није прошло 6 месеци од дана, кад је требало да газда слуги тражену плату по уговору изда; иначе чим је то време прошло, потраживање је сасвим застарело, изузимајући случај кад би слуга доказивао, да је плату газди на зајам, оставу и т. п. дао, у ком ће случају расправу надлежни судови пресудити.*

§ 354. Газда, који свог слугу пре времена отпушта, да плати слуги једномесечну плату; а ако је слуга месечно погођен, онда ће му платити онолико, колико још до месеца одслужио није.

Неуредног слугу може газда у свако време отерати.

§ 355.** ... затвором до седам дана да се казни:

1. слуга који би пре времена свога зазду оставио без довољног узрока;***

* Законодавним објашњењем од 3. августа 1860. год. овај § објашњен је овако: „Полицајна власт дужна је слуги наплатити од газде уговорену плату, ако му овај такву, не за накнаду штете, већ због каквог другог узрока задржава; но ако би се распра о количини плате породила или би се газда изговарао, да је сву или неку част плате слуги издао, онда је полицајна власт дужна њих суду упутити, али за ону част плате коју би газда признавао, да слугу међу тим намира.“ — али је ово објашњење укинато законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

** Почетни став овог §-а гласио је: „Бојем са десет до двадесет и пет удараца, или“, но он је престао важити према закону од 11. децембра 1873. год., када је бој укинут.

*** До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. г. ова је тачка гласила:

„Слуга, који би пре времена без довољног узрока газду оставио и побегао.“

2. слуга, који би се код једног погодио, пак би га преварио и код другог отишао;

3. ако би слуга непослушан или иначе рђавог владања био, или би се са укућанима свађао, газду, газдарицу и остале вређао и повао, или би чељад домаћу развратностима којекаквим учио, или би руку на господара или газдарицу дигао, уколико то неби прелазило у ред других већма казнимих дела.

У свима овим случајима стоји господару на вољи, таковог слугу по издржаној казни опет к себи узети или одпустити.

§ 356. Газда, који слугу свог за петнаест дана, од како га је погодио, полицијској власти не пријави, да се казни у новцу од три до шест цванцика.

§ 356. а.* Што год је у предидућим параграфима о слуги казано, разуме се и о женскимa које службе.

§ 356. б.** Ближа определења и све оне мере, које нису предвиђене овим законом или у колико би се показале потребне да се тачније, боље и савршеније уреде у опште односи и служба слугу, слушкиња и њихових газда, као и оних који буду као посредници стално и иначе набављали слуге и слушкиње, прописује министар унутрашњих дела.

Кривице учињене против ових правила, казниће се до 30 дана затвора или 150 динара.

§ 356. в.*** Ако кирајџија или закупац, коме је рок закупа истекао, или му господар закупа на време отказао (§ 701. грађан. законика), неће, на

* Овај § додат је законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

** Овај § додат је законом о изменама и допунама од 21. априла 1885. год.

*** До закона о изменама и допунама од 21. априла 1883. год. овај § био је § 356. б., и гласио је:

„Кирајџији кој је рок седења истекао па навалице неће из куће да изађе кад га господар тера, полицијна ће власт одредити један кратки рок од једног па најдуже до седам дана, до кога из куће изићи мора, и оног који до тако одређеног му рока без законо-оправдателних узрока изишао неби

захтев господарева, из закупног добра да изађе, полицијска власт ће му наредити да се у року од једног а најдаље до три дана из закупног добра исели; и ако он то не учини, било хотимично, било из узрока који га по закону не оправдавају, власт ће га силом из добра истерати и за непослушност казнити затвором од једног до десет дана или новчано од пет до педесет динара.

Кирајџија или закупац може само пуноважном писменом исправом доказивати да рок закупу није истекао или да је продужен; иначе, у недостатку таког доказа, полицијска власт ће и поред тога, што би кирајџија или закупац наводио да је закуп усменим уговором с господарем продужио, поступити по првом одељку §-а, а кирајџији или закупу остаје право да тражи код суда накнаду штете од господара, ако је кривицом овога оштећен.

Ако би било сумњиво да ли је рок закупу истекао, полицијска власт ће упутити господара надлежном суду решењем противу кога нема места жалби, и закупац се неможе из добра изгонити.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ ОСМА.

О повреди личне сигурности и чести.

§ 357. Казниће се затвором од једног до двадесет дана:*

1. ко на другога насрне те га љуши или удари. Ако су се двојица побили, пак се потреба видања породила, крива страна да плати видарину. Ако су

полицијна ће власт силом из куће истерати и за непослушност казнити затвором од једног до три дана, или у новцу од једног до пет талира.

Но ако уговор није јасан и расира би се о томе породила, да ли је погођени рок седења истекао, ствар ће се упутити суду грађанском и кирајџија до судејске пресуде неможе се истерати.“

* Овде је био још став: „или бојем до тридесет удараца“, који не важи по закону од 11. децембра 1873. год.

обојица једнако криви, онда да се обојица једнако и казне;

2. ко другогa увреди, т. ј. који спрам другогa речма или делом учини такво што, што се по општем мњењу као псовка, грдња и уопште као безчестије и увреда појављује. (За јавне увреде прописана је казна у глави XXII.);

3. ко измишљава или распрострањава лажне гласове или друго што, што појединог или уопште житеље обезпокојава и узнемирава;

4. ко из једне куће у другу преноси речи у намери да поједина лица или фамилије омрази или завади.*

У осталом у §§ 215. и 216. под бројем 1. казано, важи и за оваке увреде, које иступљења сачињавају.

358.** Затвором од пет до тридесет дана, или у новцу од пет до тридесет талира да се казни, који увреди посланике страних сила у Србији стањује.

У овом случају моћи ће власт ислеђивати и судити само онда, ако јој је тужбу поднео заступник увређени, било непосредствено или посредством дотичне административне власти. За јавне увреде прописана је казн у § 218.

§ 359. Затвором од једног до тридесет дана*** да се казни:

1. ко полицајну или другу власт ма у чему обмане и превари, у колико не би то у друго дело већма казнимо прелазило.

2. ко другогa на лажну тужбу противу власти наводи, као и онај који лажну тужбу прави у колико не би то спадало под § 209.

* Види чл. 58. закона о штампи, по коме тачке 2., 3. и 4. §-а 357. не важе за кривице, учињене штампом.

** Види чл. 58. зак. о штампи, по коме овај §. не важи за кривице, учињене штампом.

*** Овде је још став: „или бојем до тридесет удараца“, који је престао важити 11. децембра 1873. год., када је укинута казна боја.

3. ко законе наредбе и поступке власти или појединих чиновника усмено или писмено, или другим знацима опорочава или речи овакве о њима разноси или разказује у колико не би то у већи род кривица прелазило.*

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ ДЕВЕТА. О иступљењима у смотрењу тишине и у смотрењу забрањених игри.

§ 360. Затвором од једног до три дана, или у новцу до пет талира** да се казни:

* До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год. овај §. гласио је:

„Затвором од једног до тридесет дана, или бојем до тридесет удараца да се казни:

1. који се усуди државног чиновника за време извршивања његове званичне дужности изван канцеларије или надлежатељства узнемиравати, ружити, псовати и у опште вређати, у колико не би то прелазило у преступљење казано у § 95.;

2. ко чиновнику државном или општинском, који је за извршење закона или решења и пресуда судејских, или налога и заповести полицајних или других државних власти изаслан, при самом извршивању званичног посла делом противустане, у колико дело не би по §§ 99. и 101. већма казнимо било;

3. ко свештеника, кмета, или примирителног судију, сведоке и вештаке, на месту и за време извршивања њихове званичне дужности узнемирује, ружити и уопште вређа;

4. ко правителствене или општинске служитеље при извршивању надлежне им дужности узнемирује, ружити, и у опште вређа, или им делом противустане;

5. ко полицајну или другу власт ма у чему обмане и превари, у колико не би то у друго дело већма казнимо прелазило.

У случајима под 1. и 2. судиће се само на тужбу увређеног или узнемиреног, а у случајима под 3., 4. и 5. може општинска власт, а тако и полицајна по званичној дужности тужбу подићи.“ — Види још чл. 58. зак. о штампи, по коме §. 359. т. 3. не важи за кривице, учињене штампом.

** До закона о изменама и допунама од 20. марта 1863. г. био је овде још став: „...или бојем до десет удараца...“, а од тада до 11. децембра 1873. год. став: „...или бојем са десет удараца“, који је тада престао важити, пошто је укинута казна боја.

1. ко у вароши, на сабору код цркве, или на вашару без дозволења власти пушку избаџи;

2. ко би у вароши или на селу ма какву вику или ларму чинио на досаду својих комшија и суграђана, пак на прву опомену полицајне власти не би од тога одустао;

3. кад би се људи ма из каквог узрока где стицали, и ту тако узрујали, да би се јавни мир и поредак нарушити могао, они који непослушају, кад им власт или њен служитељ закаже да се разиђу. Но ако би се који од њих упустио са полицајним чиновником, кметом или служитељем правителственим или општинским у непристојну препирку, псовку и грдњу, тај ће се казнити по § 327.

§ 361. Они, који по механама, кафанама или другим јавним местима карте или друге коцкарске игре играју на новце или другу какву добит, да се казне затвором од једног до десет дана,* а новци при игри положени, узеоће се на ползу добитне касе (§ 313.).**

ГЛАВА ЧЕТРДЕСЕТА.

О иступлењима противу вере, нравствености, и благих обичаја.

§ 362. Затвором од једног до пет дана*** да се казни:

* Овде је био још став: „или бојем од десет до тридесет удараца“, који је престао важити по закону од 11. децембра 1873. год., када је укинута казна боја.

** До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год. овај §. гласио је:

„Они, који по механама, кафанама, и другим јавним местима карте или друге коцкарске игре играју на новце или за другу какву добит, а своје послове запуштају, да се казне затвором од једног до десет дана, или бојем од десет до тридесет удараца, а новци при игри положени узеоће се у ползу добитне касе.“

*** Овде је био још став: „или бојем до двадесет и пет удараца“, који је престао важити по закону од 11. децембра 1873. год., којим је укинута казна боја.

1. ко псује што је по закону цркве свето;

2. ко за време Божије службе код цркве ларму прави, или свирку изводи, или игра или другу какву вику и неуљудност чини;

3.*

4. ко по кафанама и механама, на сабору или у колу, и другим јавним местима куд свет пролази, срамотне песме пева или срамотне и безобразне речи говори;

5. ко теглеће и јашеће животиње јавно мучи или свирепом туче и злоставља;

6. ко се усуди без особитога допуштења окружне полицајне власти по варошима и селима просити, као и просјак, који којекаким измишљавањем и претварањем себе за сужна и богаља издаје, или који на себи ране отвара и ове јавно свету на углед излаже, да би тим веће сажалење побунио. Овамо спадају и цигани, за које би очевидно било да по кућама или саборима тумарају управо зато, да се прошњом о трошку народа хране;

7. они, који ноћу по прелима и селима скитају или по механама и код казана у беспослицењу и пијанству живот проводе, а своје домаће послове запуштају;

8. родитељи и сви они, који би децу под својим вједомством имали, па би допуштали да деца просе или би их и сами на то учили;

* Ова тачка укинута је законом о изменама и допунама од 30 јуна 1882. год. Она је гласила: „ко у свету недељу и друге Господске празнике без особите нужде или предстојеће какове опасности пољске тежачке послове ради.“

На мање празнике, осим општинске и црквене славе слободно је свакоме радити. Исто тако слободно је и на веће празнике радити, ако се у време жетве, косидбе, вршидбе и тим подобнима, због погоде времена, опасности какве бојати има.

И по томе онај, који се усуди у радне дане или на мање празнике као и на веће, кад нужда налаже, људима сметати да раде, да се казни затвором од три до десет дана, или бојем до двадесет и пет удараца.*

9. ко децу против учитеља подстрекава, или на непокорност побуђује, учитеља пред децом обезуважава или деци прилику к развратности подаје, даље, ко туђу децу од школе одвраћа, код себе их крије и задржава да у школу не иду;

10. ко приватну школу, почем му је ова једанпут затворена без допуштења надлежне власти опет отвори.

Лица, под бројем 6. казана, по издржаној казни морају онај посао радити, који полицајна власт одреди, ако га сами за одређено им време не нађу. У противном случају биће опет кажњена по овом §.*

§ 363. Да се казни у новцу од пет до двадесет талира, или затвором до двадесет дана,** који безсрамна и скаредна писма или ликове и фигуре прави и направљена јавно свету на углед излаже, или их продаје, или иначе распростира. У исто време такви предмети да му се одузму.***

§ 364. Да се казне у новцу од 10 до 50 динара:

1. који у вароши или у селу у недељне дане, као и на први дан Божића, на Богојављење, на Св. Саву, на Велики Петах, на Спасов дан, на Преображење, на Ваведење и свима народним празницима, који су у шематизму обележени, држе отворене радње и дућане;

2. који у вароши или у селу у остале празничне дане, који су у шематизму црвеним словима означени, за време службе божје дућан или радњу отворену држе;

3. хлебари, месари, куvari (печењари и ашчије), млекари, воћари, колачари, механиције, ка-

* Овај став додат је законом о изменама и допунама од 20. марта 1863. год.

** Овде је био још став: „или бојем до двадесет и пет удараца“, који је престао важити по закону од 11. децембра 1873. год., којим је укинута казна боја.

*** У колико је овај §. измењен, треба упоредити чл. 28. став II. и чл. 58. зак. о штамп.

феције, бербери, воскари и они, који се искључиво занимају само продајом монополских израда: дувана, цигара, цигарета, бурмута, пашира, жигица, таксене и поштанске марке, жиговане менице и рачуне, који у недељне, народне и празничне дане, означене у првој тачки, раде и пазарују за време службе Божије. Ова се законска одредба не односи на мешовите радње, у којима се, поред поменутих монополских израда, продају још и други предмети.*

У месту, где се вашар држи, слободно је после службе Божје држати отворене радње и у њима пазаривати;

4. механиције и кафеције, који доуштају, да се у време Великог поста у њиховој механицији држе јавне игранке или јавне забаве у свези са игранком**;

5. кафеције и механиције, који би ноћу преко прописаног, месном влашћу, времена кафану или механу отворену држали;

6. онај, који би у механицији или кафани преко прописаног времена ноћу остао, при свем том, што би га механиција или кафеција или полицајски служитељ на одлазак опоменуо;

7. механиције и кафеције, који трие да се у њиховој механицији или кафани блуд проводи, или томе још и на руку иду.***

* До закона о изменама и допунама од 27. априла 1895. г. ова тачка гласила је:

„хлебари, месари, кувари (печењари и ашчије), млекари, воћари, колачари, механиције, кафеције, бербери и воскари, који у недељне, народне и празничне дане, означене у првој тачки, раде и пазарују за време службе божје.“

** Овде су на крају још речи: „осим Цвети и прогласа Краљевине, као опште народних празника“, које су престале важити према Уредби о државним и народним светковинама од 2. јануара 1904. год. (Зборн. 59. стр. 4.).

*** До закона о изменама и допунама од 17. априла 1890. год. овај §. гласио је:

„Да се казни у новцу од једног до десет талира:

1. који у вароши или у селу у недељне и друге празничне дане, који су у календару црвеним словима означени, дућан отворен држи за време службе божје;

§ 365. Затвором од десет до тридесет дана* да се казни:

1. ко чију му драго веру хули и ружи, или исмејава чије му драго вере начин и обичаје славења Бога (за јавну увреду види § 207.);

2. ко децу или људе од цркве или закона хришћанског одвраћа;

2. кафеције, механиције и бакали, који за време Божије службе врата отворена држе. Пре и после службе првима је слободно врата сасвим отворена држати, а бакалима само у пола;

3. кафеције и механиције, у чијој се кафани или механи за време Божије службе билијари, карте или друге игре играју;

4. који у време великог поста у механи или кафани јавно весеље или бал даје;

5. кафеције и механиције, који би преко прописаног месном влашћу времена ноћу кафану или механу отворену држали;

6. онај, који би у кафани или механи преко прописаног времена ноћу остао, при свем том, што би га механиција или кафеција или полицијни служитељ на одлазак опоменуо;

7. механиције и кафеције, који трпе да се у њиховој кафани или механи блуд проводи, или томе још и на руку иде.

Речи: „за време службе божје“ у тачки 1. додате су законом о изменама и допунама од 30. јуна 1882. год. Тада је цео параграф замењен овим:

„Да се казне у новцу од 10 до 50 динара:

1. који у вароши или у селу у недељне дане, као и на први дан Божића, на Богојављење, на Велики Петак, на Спасовдан, на Преображење, на Ваведење и о свима народним празницима који су у шематизму обележени, држе отворене радње и дућане, и у њима раде и пазарују;

2. који у вароши или у селу у остале празничне дане који су у шематизму првеним словима означени, за време службе божје дућан или радњу отворену држе и у њима раде и пазаре;

3. кафеције, механиције, лебари и месари, који за време службе божје радње отворене држе.

У месту, где се ваљар држи, слободно је после службе божје радње отворене држати и у њима пазаривати.“

По законом о изменама и допунама од 19. марта 1891. год., дочет је горњи, у тексту изложени слог § 364., у коме су законом о изменама и допунама од 17. јануара 1904. год. укинуте крајње речи у првој и другој тачки: „и у њима раде и пазарују.“

* Овде је био још став: „или бојем до тридесет удаца“, који је престао важити по закону од 11. децембра 1873. год., када је укинута казна боја.

3. ко се усуди из сујеверија мртваца из гроба ископати, или га одсецањем појединих удова или иначе нагрђивити.*

4. врачаре и картаре, које сујеверство распростиру, као и они који места, где се новци ископати могу, назначују;

5. ко би ма у чему гробове и надгробне споменике кварио, или нечистоту на чијем гробу оставио;

6. женске, које јавни блуд као занат проводе**;

7. подводници и подводици и у обште они, који траже и дају прилику, да се блуд проводи;

8. ко женске јавно или приватно речма или иначе ради приволења на блуд салеће у колико то вид насиља на себи не носи;

9. женска и мушка лица, која знајући да имају венеричну болест, овом другог заразе. Осим горње казне, платиће такова другој страни и видарину;

10. жена, која има мужа пак у виду заната јавно блуд проводи, ма да се муж њен због тога не тужи;

11. Човек и женска, који на општу саблазан живе заједно невенчани, па на опомену власти неће да се раздвоје. Но ако се они опет саставе, онда ће се они понова казнити, а женска ако има мужа, уаптити мужу, ако нема мужа родитељима, а ако и ових нема, у друго место ако је из Србије, а ако није, да се протера из Србије. Ово се може учинити и са човеком, ако није из места, у коме је дело учињено.***

Лице, које по трећи пут учини иступлење под бројем 6., 8. и 9. изложено по издржаној казни да

* До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год. ова тачка гласила је:

„ко се усуди из сујеверија мртваца из гроба ископати.“

** Видити још тач. 12. и 14. правила о регулисању проституције од 31. јула 1900. год.. Полицијски Зборник стр. 1349.

*** До закона о изменама и допунама од 17. јануара 1904. год. ова тачка гласила је:

се протера у друго место, а ако је странац из Србије. При протеривању женских из једног места у друго због блудочинства, имају се оне од лекара визирати, и ако се нађе да су венеријом заражене, то ће се тек онда протерати, кад се савршено излече.

*Лица, под бројевима 6., 7. и 9. казана, као и она, која примају помоћ из јавног сиротињског фонда, или иначе од општине, ако за време, које им полицијна власт одреди, не нађу себи занимање, кад се зна, да га могу наћи, казниће се по пропису овог параграфа, и морају онај посао радити, који им полицијна власт одреди према њиховом полу и стању здравља, — ако сама доцније посла не нађу.**

§ 366. Да се казне у новцу до тридесет талира родитељи и кућне старешине, који узму од младожење новце за девојку, коју удају, и да врате што су примили. Иста казна да постигне и кмета девојачке или момачке општине, који то дознаду, пак среској власти не јаве.

§ 367. Да се казне у новцу од једног до десет талира:

1. родитељи, који своје новорођено дете без извинителних узрока за месец дана не крсте;

2. свештеник, који на крштење позван не би у лето цркви или зими кући новорођеног без довољног узрока на крштење дошао;

3. свештеник, који позван без довољног узрока не дође девојачкој кући да испит учини, или цркви да венча;

„човек, који на обшту саблазнь живи с каквом женском заједно а невенчан, па на опомену власти неће да се раздвоји. Но ако се они опет саставе, онда ће се женска, ако има мужа, отерати мужу, а ако нема мужа или је удовица или неударата, родитељима, а ако и ових нема, у друго место ако је из Србије, а ако није, да се протера из Србије.“

* Овај одељак додат је законом о изменама и допунама од 20. марта 1863. год.

4. свештеник који позван без довољног узрока не дође да мртваца опоји;

5. ако би свештеник једно од иступлења* под бројевима 2., 3. и 4. поменутих учинио из злобе или ината, или због тога, што је желио тим какву корист за себе изнудити, да се казни у новцу од пет до тридесет талира.**

ГЛАВА ЧЕТРДЕСЕТ ПРВА.

О касапима, механџијама, цигљарима и топачима (саланџијама).

§ 368. Кланице или места где касапи стоку кољу, као и топаре (салане) и циглане могу само изван вароши постојати. Исто тако несмеду кланице и топаре на текућој води више села или вароши бити. Који противно овоме поступи и на прву опомену полицијне власти не уклони, да се казни у новцу од десет до тридесет талира.

§ 369. Новчаном казни од десет до двадесет талира да се казни:

1. касапин, који се усуди на другим местима осим оних, од полицијне власти означених месо продавати;

2. касапин, који се усуди заклано марвинче од другог купити и месо продавати;

3. касапи и топачи који се усуде месо од нездравог марвинчета продавати, или који нездраво и покварено месо, које је почело заударати, или је упуљавано, или сасвим мршаво, продају;

4. касапин, који не би у свако време довољно и доброг меса имао;

* У оригиналу и издањима од 1860. и 1864. место ове речи стоји „преступлења“, што је свакако штампарска погрешка.

** Постоји мишљење: да су тачке 2., 3., 4. и 5. овог §-а укинуте чланом 245. тач. 5. закона о црквеним властима, који у чл. 173. и 174. предвиђа у свештеничким кривичама *невршење службених свештеничких дужности*, у које треба да дођу дужности побројане у овом §-у 367. тач. 2—4.

5. касапин, који више мяса коме намеће, него што он захтева, или му намеће главу, цигерицу, слезину, ноге и остали дроб;

6. касапин, који би одрекао коме и на једну литру мяса продати, кад овај захтева;*

7. касапин, који би месо криво мерио и продавао, и то сваки пут, кад на једној оки фали више од десет драма, или на више од пет ока мяса више од четрдесет драма.*

§ 370. Где су касапнице под закуп (аренду) дате, никоме није слободно сирово месо осим свињског (ако и то није под закуп дато) продавати, или на мања парчета од черека делити. Који противно овом ради, да се казни у првом случају од пет до десет талира за први пут, а други пут до тридесет талира, у другом случају они, који су месо на мања парчета од черека делили, да плате сви скупа у новцу од два до пет талира на ползу касе општинске, а у повтorenом случају, поред новчане казне, одузеће им се и месо на ползу општине.

§ 371. Механције, кафеције, пивари, крчмари, и уобште они, који пиће точе, морају праве мере имати, и ове морају полицајним жигом забележене бити. Код кога се јексичне мере, као оканице, пол-оканице, сатлици, пиварске чаше и т. д. нађу, да плати у новцу од пет до десет талира, а јексичне мере одузеће му се. За праве мере које нису забележене, платиће дупло онолико, колико буде за ударање жига одређено.*

§ 372. Новчано од пет до петнаест талира да се казне:

1. механције, гостионичари, који нездравом и поквареном месо кувају или пеку;

2. механције који непечен леб продају, у ком случају морају вратити и новце за леб који им се натраг пошље, па ма овај и начет био;

* У колико је овај § измењен, видети чл. 27. закона о мерама од 1. децембра 1873. год.

3. механције, и сви они који пиће точе, ако нездравом и поквареном пиће продају или ово штетним стварима фарбају и кваре;

4. механције, који своју механу са свима потребностима снабдевену не држе, нарочито ако немају леба, пића, сена, зоби и т. п.;

5. механције, лебари, касапи, свећари, који се усуде преко таксе, која им је од општинске или полицијске власти одређена, наплаћивати; у ком случају вратиће оно, што су преко таксе узели, ако то тужилац затражи;*

6. механције и пекари који јексичан леб продају.

У случајима под бројевима 1., 2. и 3. означенима имају се сваки пут они штетни предмети одузети и одбацити, а у случају под бројем 6. означеном одузеће се леб на ползу шпитаља, апсеника или општинске касе.

У свима пак случајима може се забранити и упражњавање радње за неко време.

§ 373. Ко механу отвори без надлежног одобрења, да му се затвори. А ко отвори механу почем је затворена, да плати у новцу од пет до двадесет талира, и опет да му се механа затвори.**

* До закона о изменама и допунама од 5. јуна 1884. год. ова тачка гласила је:

„механције, касапи, свећари, који се усуде преко таксе, која им је од полицијске власти одређена, наплаћивати, у ком случају вратиће оно, што су преко таксе узели ономе од кога су узели;“

** Законодавним решењем од 4. новембра 1860. год., овоме §-у било је додато:

„Исто тако, ко отвори дућан, или какав занат и у опште радњу отпочне радити без надлежног допуштења, да му се затвори дућан и радња забрани. А ако отвори дућан почем му је затворен или отпочне радити занат или радњу пошто му је забрањено, да плати од 5 до 20 талира и опет да му се дућан затвори и радња или занат забрани.“

Што се тиче казни, еснафском уредбом прописаних, то да еснаф и старешине еснафске имају право, по истој уредби казни у тачки V., VI., VIII., XI. и XII. додатка к еснафској

§ 373. а.* Ко отвори дућан или какав занат, и уопште радњу за коју је одобрење нужно, отпочне радити без надлежног одобрења, да му се затвори дућан и радња забрани. А ко отвори дућан почем му је затворен, или почне радити занат или радњу пошто му је забрањена, да плати од пет до двадесет талира, и опет да му се дућан затвори, а радњу или занат забрани.

§ 373. б.* Што се тиче казни еснафском уредбом прописаних, то еснаф и старешине еснафске имају право по истој уредби казне у тачки V., VI., VIII., XI. и XII. додатка к еснафској уредби од 14. Августа 1847. В.№ 1269. изрицати и извршивати. Ако неби они исте извршити могли обратиће се тога ради месној полицијној власти.

Исто тако да остане у важности и последња тачка § 16. еснафске уредбе од гореченог дана и године тако, да мајстори или наставници, над својим ученицима, могу извршивати казне том тачком прописане, које су као такве нужне за само васпитавање ученика. Све друге казне еснафском уредбом прописане опадају и по томе све друге кривице мајстора, калфи и шегрта имају се судити по општем казнителном законнику од надлежних власти.

уредби од 14. августа 1847. год. В.№ 1269., изрицати и извршивати. Ако не би могли они исте извршити, обраћаће се тога ради месној полицијној власти.

Исто тако да остане у важности и последња тачка § 16. еснафске уредбе од 14. августа 1847. год. В.№ 1269. тако, да мајстори или наставници над својим ученицима могу извршивати казни том тачком прописане, које су као такве нужне за само васпитавање ученика; све друге казне, еснафском уредбом прописане опадају, и потом: све друге кривице мајстора, калфи и шегрта имају се судити по општем казнителном законнику, од надлежних власти."

Ово законодавно решење укинута је законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год. Треба видети још чл. 11. Уредбе о меџанама и кафанама, који је измењен 25. маја 1864. г., и предвидео још једно ново кривично дело, слично овом.

* Овај § додат је законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

§ 374. Механције и пекари, који што приме да испеку пак прегоре, или недопеку или покваре, да плате ономе чија је ствар онолико, колико она кошта, и да се казне у новцу од једног до шест цванника.

Тако ће се казнити и кад се коме што с фуруне однесе.

ГЛАВА ЧЕТРДЕСЕТ ДРУГА.

О иступлењима тичућима се общине, нарочито о потрици.

§ 375. Затвором од једног до тридесет* дана** да се казни:

1. ко какво приватно, общинско, или државно добро поквари, развали или разбије, ако штета неби већа била од сто гроша пореских;
2. ко какве од власти постављене знаке поквари;
3. ко у туђем забрану обруче, пруће, коље или дрва насече, или дрво посече;***
- 4.****
5. ко преко туђе ливаде с коњем или колима иде и ову потире;
6. ко навалице пусти стоку у туђ воћњак, башту, ливаду, њиву, виноград у забрањено време и овоме штету учини. Господар одговара за штету, кривац за кривицу, а газда нека тражи накнаду од својих слугу, ако су они криви;

* До закона о изменама и допунама од 13. маја 1902. г. »десет.«

** Овде је био још став: »или бојем до тридесет удаца«, који је престао важити по закону од 11. децембра 1873. год., којим је укинута казна боја.

*** О важности ове тачке видети ипак закон о шумама. Постоји мишљење, да је ова тачка укинута тим законом.

**** Ова је тачка укинута чланом 8. закона о унапређењу вођарства, од 3. јула 1898. год. Тачка 4. § 375. гласила је: »ко туђу вођку или каламак поквари, посече или ишчупа.«

7. ко у штети затечену туђу стоку без знања и наредбе власти осакати или убије;

8. онај, чија би се стока на штету навадила т. ј. који би имао штетника вола, коња, свиње, козу, пса, или другу какву животињу, па на опомену не би је везао, затворио или иначе сачувао, да штету не чини;

9. ко би у општем потесу без општег договора и одобрења примирителног суда кукуруз или виноград брао, и тим другима штету причињавао;

10. ко своју стоку из општег потеса или ливада, кад се заповеди, не истера;

11. ко неби свој део царине, кад му се заповеди, заградио, или би слабо заградио или би буди што учинио или не учинио, кад му се заповеди, и тако учинио да се другима штета учини;

12.*

13. онај, чија се стока у штети ухвати и у обор затвори, ако за двадесет и четири сата откако му се саопшти не дође да стоку пусти;

14. ко хотимично и противзаконо квари електричну инсталацију или одводи туђу електричну струју, у намери. не да је употреби већ да тиме другом штету причини, ако штета не би била већа од четрдесет динара.**

У свима случајима овог параграфа кад је коме штета учињена, кривац мора и штету накнадити.

У случајима под бројем 8. овог §-а власт може заповедити, да се штеточино живинче убије, само што онај који га убије мора одмах господара о томе известити. Крилате животиње, као кокоши, ћурке, гуске, која у туђу башту или усеви прелећу и штету

* Ова је тачка укинута чланом 28. закона о чувању пољског имања од 22. априла 1885. год. Предвиђено је исто дело, само је друга казна: новчана од 5—50 динара, или затвор од 1—10 дана. Тачка 12. овог §-а гласила је: „ко ономо стоку пушта где опште ливаде или усеви постоје пре него што се општински нареди.“

** Ова тачка додата је законом о изменама и допунама од 13. маја 1902. год.

чине, ако их неби господар на опомену затворио или чувао, може онај коме се штета чини, побити.*

§ 375. а.** Ко самовласно (без насиља) завати или присвоји што од земље општинске или правителствене, или опште народне, томе да се одузме што је заватио, учињену штету да накнади и да се казни од три до тридесет дана затвора,*** па потом да се упути да код суда подигне редовну тужбу противу оног, у кога се државини земља затекла, ако мисли да на исту јаче право има.

Овако ће се поступити и са оним, који би приватно какво добро на горњи начин заузео, као и са оним, који туђу ливаду прекоси, њиву преоре, прекоса, жито с туђе њиве или ма какав плод обере, покупи и т. п. у колико последње неби у други вид кривица прелазило, у ком се случају по другим одређењима казнити има.

Ако се извиђајем по овом делу утврди, да је кривица оптуженога застарела, у томе случају власт која суди, по оцени доказа одлучиће, која ће страна, као јача, остати у државини спорног земљишта, до свршетка спора о својини, а слабију страну по прописима закона о поступку судском у грађан-

* Законодавним решењем од 4. новембра 1860. године, овоме §-у било је додато:

„Ко самовласно (без насиља) завати или присвоји што од земље приватног човека, или од земље општинске, или од правителствене, или општенародне, томе да се одузме што је заузео, учињену штету да накнади, и да се казни затвором од 3 до 12 дана, па потом да се такав самовластан заузимач упути, да код суда подигне редовну тужбу противу онога, у кога се државини земља затекла, ако мисли да на исту има јаче право.“

Ово је решење укинута законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

** Овај § додат је законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

*** До закона о изменама и допунама од 17. јануара 1904. год.: „затвором од три до двадесет дана или бојем до двадесет и пет удараца.“

ским парницама, упутиће на спор надлежном грађанском суду.*

§ 376. Ко терајући стоку или трговину преко потеса навалице пусти, да ова другима штету учини, поред накнаде штете да се казни у новцу од пет до петнаест талира.

§ 377. Ко би путницима или трговцима забрањивао да у општем испусту стоку напасу по уредби о попаши, да се казни затвором од једног до три дана.

§ 378. Ко вратнице од потеса отворене остави, да се казни затвором од једног до три дана,** ако је због тога штета коме учињена, и штету да накнади, или да се казни новчано до три цванџика до три талира.***

§ 378. а.**** По предидућем параграфу да се казни и онај, који уговор свој са сирежником на време не испуни, а поред тога да се принуди, да уговор испуни.

§ 378. б.**** Ако сирежник, из уважења достојних узрока, неби могао своје обвезателство испунити, онда нека полицајна власт нареди, да се о његовом трошку, оштећеноме њива пооре, или засеје, или ако сирежник из самог упорства неби хтео обвезателство испунити, тад осим што се има њива оштећеноме на рачун сирежника поорати или посејати, да се упорни сирежник казни јоште затвором од два до осам дана.*****

* Овај одељак додат је законом о изменама и допунама од 17. јануара 1904. год.

** До закона о изменама и допунама од 15. јуна 1863. г. био је овде још став: „... или бојем до десет удараца“, а од тада до 11. децембра 1873. год.: „... или бојем са десет удараца“, који је став престао тада важити, пошто је казна боја укинута.

*** Речи: „или да се казни новчано од три цванџика до три талира“, — додате су законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

**** Овај § додат је законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

***** Овде је био још став: „или бојем до двадесет и пет удараца“, који је престао важити по закону од 11. децембра 1873. год., када је укинута казна боја.

§ 379.*

§ 380. Са стоком која се у штети ухвати и у обор затвори, а не може да се нађе чија је, да се поступи по уредби о мангупима.

Ако се у штети нађена стока не би могла ухватити и затворити, а не би се знало чија је, кметови ће учинити наредбу да се таква стока побије и месо и кожа прода. Од те суме најпре да се плати штета, а остало да се за годину дана чува у општинској каси, па ако се за то време господар не пријави и не тражи, то да припадне сасвим општинској каси.**

§ 381.***

ГЛАВА ЧЕТРЕДЕСЕТ ТРЕЋА.

О обичним иступлењима при продаји и еснафској радњи и о мањој превави и крађи.

§ 382. Затвором од три до тридесет дана, или новчано од три до тридесет талира да се казне:

* Укинут законом о лову од 16. јула 1898. године. Он је гласио:

„1. Срне, кошуте, јелене и дивље козе није слободно никад ловити, и ко би ловио казниће се новчано од пет до десет талира;

2. јаребице, препелице, дивље кокоши, зечеве и тетребове није слободно ловити од 1. марта до 1. августа. Но и у само ово време изузимају се места око минералних вода; али онде станивши се гости могу само у атару оне минералне воде ловити. — Онај, који против ове 2. тачке поступи, казниће се новчано од једног до три талира;

3. ловцима се забрањује зграде разваљивати или иначе сами или са псима по туђим виноградима, ливадама и њивама јурити. Онај, који би то чинио, да се казни новчано до три талира и да плати сву штету.“

** Видети закон о чувању пољског имања, јер постоји мишљење, да је њиме овај § укинут.

*** Овај је § укинут законом о уништавању штетних животиња и биљака и о заштићавању корисних животиња од 16. јула 1898. год., којим је за исто дело одређена новчана казна од 5—10 динара и изриче је општинска власт. Он је гласио:

„Затвором од једног до три дана да се казни:

1. они, који би се у еснафској каквој радњи међу собом тајно договорили, да скупа престану свој занат радити, како би тим власт приморали, да им нека права која им не припадају уступи, или да им таксу повиси, и у следству тога то и учине;

2. трговац и у обште продавац, код кога се лажне мере нађу, било да је с овима што куповао или продавао или не, па биле ове кантар, теразије, риф, аршин, фат и тим подобна, као и онај, који би правом мером криво мерио. Све ове мере морају полицајним жигом, да су праве, означене бити, иначе ће се поступити по § 371.*

Ако би штета лажном мером причињена већег значења била, онда ће се судити по § 254. бр. 4.**

3. кантарције са свако криво и лажно мерење;

4. продавац који би у брашно, маст, лој, восак, сир и тим подобна друге ствари мање вредности умеће, смерајући на већу добит;

5. продавац, који би у брашно, жито и тим подобна, одозго бољу робу метнуо, а одоздо лошију;

6. ко би туђу стоку својим жигом жигосао;

7. бравари и ковачи, који би без брва кључеве правили, или би наручбине по особеним подзрителним формама и извадцима од воска правили, или тако назване кадаузе кључеве не би добро чували, или би их другим несигурним лицима повевали.

Осим ковача и бравара само је још гвожђарским трговцима слободно држати на продају кључеве и без брва, али и они не смеју такве продавати појединима, ако ови не купе у исто време и браву или не донесу своју браву, са којом се кључ подудара.

1. ко неби боцу, траву у својој баштини или на обштинској утрини, кад му се заповеди очистио;

2. ко не би чисто гусенице кад власт закаже.*

* У колико је ова тачка измењена видети чл. 27. закона о мерама од 1. децембра 1873. године.

** Овај одељак додат је законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

Противно овом поступање да се казни по овом параграфу.*

Исто тако да се казне и они, који би печате које било власти, без особене наручбине оне власти, правили, или би направљене другима издавали;

8. мајстори који ма какве лажне мере праве;

9. онај код кога би се, осим бравара, обшти кључеви, тако названи калаузи, нашли;

10. ствари под бр. 4., 5., 7., 8. и 9. одузеће се; па према својству истих или уништити, или ако се оне пречишћењем или иначе употребљивелима учинити могу, употребити се или продати на ползу болнице.**

§ 383. Новчано до пет талира да се казне:

1. пиљари, који на пијаци лажном мером што продају или купују, или криво мере; или који по путовима у вароши и изван вароши продавце пресрећу и од њих разне ствари прекупиљују, да их у вароши већом ценом продају, или који би на самој пијаци, пре одређеног полицајном влашћу времена, ствари прекупљавали;***

2. онај, који при пазару или иначе при промени, другоме, који течај новаца на познаје, новац од мање вредности под већу вредност навалице изда, или вредност новаца обара;***

3. онај, који туђу ствар нађе, па на захтевање господара или власти неће да је изда, или почем је за такovu у оном месту објављено господару или полицајној власти не преда, ако вредност ствари не прелази 100 гр. пор. а иначе ако вредност ствари већа буде, кривац ће се сматрати као утајатељ по § 230. и као такви казнити.

* Ова два одељка додата су законом о изменама и допунама од 8. априла 1868. год.

** Ова тачка додата је законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

*** Ова тачка допуњена је законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

§ 384. Да се казни у новцу од пет до двадесет и пет талира:

1. ко од лица које нема четрнаест година без знања његових родитеља или татора што купи, или му прода, или што од овога у промену у безцење узме;

2. ко драгоцености или друге ствари од онаквог лица купи, за које може знати, да нису његове, или гди би и сама цена сумњу и подозрење о том откривала, или који такове подозрителне ствари на оставу или у залогу прими и новце за њих изда;

3. онај, који кад му је од подозрителних лица понуђена подозрителном ценом ствар, не би о том полицајну власт известио.

§ 385. Затвором од три до десет дана да се казни:

1. кад полицајна власт нареди, да се чије добро прегледа и попише, или да се по судејском решењу чије добро узапти, ако домаћин или ко други од укућана што прикрије и другом каквом лицу на оставу преда. Исто тако да се казни и ко у знању такове ствари прими;

2. ко од власти прими печат за извесну своју потребу, па тај печат на друго што, а не на ону цел, за коју му је издат, употреби.

§ 386. Затвором до три дана* да се казни:

1. ко се погоди да што под кирију носи, пак од тога без довољно узрока одустане, као и онај, који се као надничар погоди да што уради, па од погодбе одустане, или на време и потпуно погодбу без довољног узрока не изврши;**

Овако се има казнити и онај, који возара погоди да му што носи, или надничара или радника

* До закона о изменама и допунама од 15. јуна 1863. г. овде је био још став: „... или бојем до десет удараца“, а од тада до 11. децембра 1873. год. био је став: „... или бојем са десет удараца“, који је тада престао важити, пошто је овим законом укинута казна боја.

** Ова тачка допуњена је законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

да што уради, па од погодбе одустане или погодбу потпуно не изврши без довољног узрока.*

2. ко на пијаци или иначе што прода једном, па после ту исту ствар другом препрода;

3. ко на туђ пазар на пијаци удари и квари му.

§ 387. Да се казни у новцу до десет талира:

1. ко се ухвати да торбари;

2. ко са својом робом на вашар дошавши ову пре продаје, него што се вашар отвори.

Ко би из другог окружија стоку на вашар дотерао, па би се комесару вашара подозрителан учинио, да му се не дозволи стоку продавати, ако не би два добра јемца за себе нашао. Ових ће се име заједно са продавчевим у протокол завести. У противном случају да се заједно са стоком спроведе његовој полицајној власти.

§ 388. Ко би избегавао на вашару одређену за продавце таксу платити, па би се у том ухватио, да плати ову таксу дупло.

§ 389. Затвором од једног до три дана да се казни:

1. воденичар, који више ујма узме него што му припада;

2. који по миту или иначе ред помелара наруши и ономе, који је поздније дошао, пре меље;

3. воденичар, који из небрежења коме мливно поквари, у ком случају мора поред казне ономе и штету да накнади.

§ 390. Новчаном казном од једног до пет талира да се казни, ко мангупа најдаље за месец дана од како је код њега, местној власти не пријави, него се њим послужује. Но ако би кмет таковог затајао, и с њим се служио, да плати од пет до десет талира новчане казне, и осим тога губе обојица право на

* Овај одељак додат је законом о изменама и допунама од 17. јануара 1904. год.

накнаду ране и осталих трошкова, ако су такове око мангупа учинили.

§ 391. Затвором до тридесет дана да се казни: свака проста крађа стоке и земљоделског алата у вредности до сто гроша, а осталих ствари у опште вредности до двеста гроша, превара пак и утаја до триста гроша чаршијских.

Но ако украдене или утајане ствари не вреде више од десет гроша чаршијских, да се казни до три дана затвора, осим случаја опасне крађе, § 223. При поврату просте крађе испод десет гроша чаршијских, ако нису оне, о којима трећи одељак овог §-а говори, поступиће се по наређењу § 324. овог закона. А у случају поврата, ако би вредност крађе, преваре и утаје прелазила десет гроша чаршијских, кривац ће се суду на осуду предати.

Но ако су овакове мале крађе у вредности до десет гроша чаршијских учињене на плодовима и опште стварима, које се непосредно појести и попити могу, и ако су оне узете за сопствено уживање, да се казни само на тужбу оштећеног. Вредност узима се по обичној цени.

Саучесници при крађи, превари или утаји да се казне као и сами главни кривци. Но лица, у другом чланку § 50. од казне изузета, изузимају се и овде.*

* До закона о изменама и допунама од 10. јануара 1879. год., овај § гласио је: „Затвором до тридесет дана или бојем до тридесет удараца да се казни:

Свака проста крађа у вредности до 200 гр. а превара и утаја до 300 гр. чаршијских.

Но ако украдене или утајане ствари не вреде више од десет гроша чаршијских, као и ако превара не износи више од десет гроша чаршијских, да се казни до три дана затвора или с десет удараца, осим случаја опасне крађе § 223. А у случају поврата, ако би вредност крађе, преваре и утаје прелазила десет гроша чаршијских, кривац ће се суду на осуђење предати.

Но ако су овакве мале крађе у вредности до десет гроша чаршијских учињене на плодовима и у опште стварима

§ 391. а.* По § 391. казниће се ко воће или друге ствари за јело или пиће у вредности до десет гроша украде, ма да би се то и са проваљивањем или ускакањем или провлачењем у какво здање или друге затворене или ограђене просторе у којима људи не живе, догодило.

Ако се овакве мале крађе догоде под другим у § 223. избројаним отежавајућим околностима које крађу опасном чине, или ако је то учињено, не за своје сопствено уживање, него из користољубивих намера, да се казни по општим правилима о крађи.

§ 391. б.** По одредбама § 391. казниће се, према вредности, и крађа и превара, која би имала за предмет електричну струју.

§ 391. в.*** Окружна полицајна власт може административно решити, да се онај под полицајни

које се непосредно појести и попити могу, и ако су оне узете за сопствено уживање, да се казни само на тужбу оштећеног.

Вредност се узима по обичној цени. Саучесници при крађи, превари и утаји, да се казне као и сами главни кривци. Но лица у другом чланку §-а 50. од казне изузета изузимају се и овде.*

До закона о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год., други став гласио је: „Свака проста крађа до 60, а превара и утаја у вредности до 100 гроша чаршијских“.

У трећем ставу друга тачка додата је законом о изменама и допунама од 20. марта 1863. год.

* Овај је § додат законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

** Овај је § додат законом о изменама и допунама од 13. маја 1902. год.

*** Првобитни текст овога §-а, додат законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год., који је до закона о изменама и допунама од 13. маја 1902. год. био § 391. б., гласио је:

„Кад би се у ком селу или општини честе крађе и поаре догађале, па се крадљивац не би узхватио могао, али би цело село или општина на тако лице посумњала и повикала, да оно те крађе чини, то ће полицајна власт на захтевање села или општине моћи такво лице протерати у друго место, или

надзор стави до годину дана, на кога би се у селу или општини сумњао, да чини крађе или разбојничества, или паљевине, које се у општини догађају, или да подобне злочинце прикрива, као и онај, који би за наведена злочинства судом због недовољних доказа био ослобођен.

ГЛАВА ЧЕТРДЕСЕТ ЧЕТВРТА.

О иступлењима, којима се чини штета општини, нарочито о онима, која се тичу утврђења обала и река.

§ 392. Ко у месту где је кантар под аренду издат, оно што се у тој општини општинским кантаром мери, на штету арендатора или општине својим кантаром измери, да плати кантарину и од сваке чекије по један цванцик за казну.*

Исто тако који би вино, ракију, и друго пиће, на које се акциз плаћа, крчмио онде где акциз постоји а неби акциз платио, да плати акциз, и од сваког акова пића по један цванцик, за казну.

§ 393. Ко се усуди туђе свиње на своје име у општинску шуму пустити, како не би онај из друге општине жировницу платио, да плати жировницу и да се казни новчано до тридесет талира.

А онај који би без дозволења кмета своје свиње у општинску шуму у жир пустио, да плати дуплу жировницу, а свиње да му се истерају.**

ако је странац и из Србије, ма да би оно од суда из недостатка доказателства и ослобођено било, ако се само докаже да је такво лице ма кад за крађу осуђено било.

* Видети Закон о општинској мерици од 31. јануара 1896. год., нарочито чл. 11. истог закона, и с обзиром на исти закон ценити важност овога §-а.

** Видети чл. 82., 83. и 118. закона о шумама због оцене важности овога §-а.

§ 394. Сваки, који у време кад жирородна гора роди, ма колико грмова за своју потребу загради, да се казни затвором од једног до десет дана, и да му се ограда развали.

Ако му је кмет на то дозволење дао, онда да се кмет казни од пет до десет талира први пут, други пут од десет до тридесет талира, и да се збаци с кметства; а ако је такви жир другоме про- дао и новце узео, поред казне, одузеће му се они новци што је жир узео у општинску касу.

§ 395. Да се казни затвором од једног до тридесет дана или новчаном казном од десет до сто педесет динара:*

1. ко предузме нову воденицу правити или стару премештати. па му полицајна власт то забрани ма на чију тужбу, ако он то не слуша, него ипак свој посао продужи;

2. ко свој воденични јаз или брану противу забране полицајне власти почне преиначавати;

3. ко, да би своју баштину од преплаве воде сачувао, обалу тако начини и утврди, да вода чрез то другима штету учини;

4. ко туђ јаз воденични, или реку за општу потребу служећу затрпава;*

5. ко поред реке постојећу обалу, насип или брану ради утврђења обале начињену поквари;

6.**

* До закона о изменама и допунама од 13. маја 1902. г., овај одељак је гласио: »Новчаном казном од два до двадесет талира да се казни:«

** До закона о изменама и допунама од 13. маја 1902. г., ова тачка гласила је: »... засипање или на другу страну и на штету других лица одвраћа.«

*** Ова је тачка укинута чланом 8. закона о унапређењу вођарства од 3. јула 1898. год. Она је гласила: »ко неродну гору поред реке постојећу, која на утврђење обале служи, без допуштења полицајне власти сече;«

7.*

8. ко водоводе,** кладенце, чесме, бунаре, који за обшту потребу служе, квари или затрпава;

9. ко своју воденицу или јаругу запустити, а воду у своје корито не одврати, него ова другима штету причињава;

10. ко на својој јаруги, куда пут пролази, ђу-прију не начини и у добром стању необдржава.

Они, који неће заједничку воденицу, брану или јаз да оправе, па се чрез то штета онима који су уреднији чини. Ако би и по издржаној казни затезали се учинити оно што су дужни, полицајна ће власт на трошак њихов оправку наредити.***

11. ко се усуди у туђој јаруги рибу уловити;

12. ко прекопе или бране за обрану од кишног или снежног наводнења начињене поквари;

13. ко намерно противзаконно, на штету приватног или јавног интереса, одводи воду из водовода, река, потока, канала, резервоара и других направа за прикупљање воде, или воду, која би се од кише у већој количини прикупила, или, на послетку, воду из отока које од речених вода.****

Осим овде исчислених случаја казниће се по овом параграфу и сваки онај, који у смотрењу река, воденица, јаруга воденичних, и у опште у смотрењу воде таково што учини, што му је нечинити или чинити надлежало, па се чрез то другима штета учини.

* Ова тачка укинута је законом о изменама и допунама од 13. маја 1902. год. Она је гласила: „ко водовод, којим вода на чесме, или иначе за обшту потребу иде, поквари или воду на другу страну одведе у цели да се сам с њом служи;“

** Реч: „водоводе“ додата је законом о изменама и допунама од 13. маја 1902. год.

*** Овај став додат је законом о изменама и допунама од 17. јуна 1861. год.

**** Ова тачка додата је законом о изменама и допунама од 13. маја 1902. год.

ГЛАВА ЧЕТРДЕСЕТ ПЕТА.

О застарелу иступлењу.

§ 396. Иступлења застарелају по истечењу три месеца, рачунајући од времена кад су учињена. И зато, ако би се тек по истечењу овог времена за какво иступлење дознало, оно се неће никако казнити; али ако је у течењу овог времена тужба подигнута била, но истраживање или изреченије пресуде буди из ког узрока заостало, то застарелу почиње на ново од времена последњег дела, које је власт по истом предмету предузела била.

Од овог правила изузимају се крађе, преваре и утаје износеће по вредности преко десет гроша чаршијских, које ће застаревати за годину дана.*

Кад застари пресуда, којом је ко за иступлење осуђен, неће се извршивати; а она ће застарити за онолико време, за колико би застарило и само учињено иступлење, за које је кривац осуђен, рачунајући од дана кад буде пресуда извршителна, или ако после тога кривац побегне из руку власти, од дана, кад побегне.**

§ 397. Иступлење престаје, и свака казна ишчежава:

1. смрћу кривца, у ком случају само накнада штете, ако би пресуда на то гласила, места имати може;

2. ако би онај, кога се ствар тиче, кривцу опростио; но ако је иступлење таквог рода, да у дужност саме власти спада исто истражити и казнити, онда се опростај од повређене или оштећене стране само на накнаду односити може, никако пак на саму казн.

* Овај одељак додат је законом о изменама и допунама од 20. марта 1863. год.

** Овај одељак додат је законом о изменама и допунама од 15. јуна 1863. год.

Право на накнаду штете иступлењем проузроковане престаје по грађ. закону § 939. за три године. Право на досуђену накнаду штете и право на повраћај ствари суди се такође по грађанском закону.

29. Марта 1860. год.
у Београду.

Милош Обреновић Први,
КЊАЗ СРПСКИ

(М. П.)

Председатељ Совета
Генерал-Мајор,

Стев. Михаиловић с. р.

Заступник Књажевског Представника, и
Попечитеља Иностраних Дела, член сталне
дунавске комисије, Каваљер,

(М. П.)

К. Цукић с. р.

Секретар Совета,

Рајко Лешјанин с. р.

РЕГИСТАР

А.

Ајдук ко је § 243. — како се казни § 244. и 245.

Акта званична ко уништи § 104. в.

Апсантија испред кога побегне апсеник § 347.

Апсеника ко пусти да побегне § 99. — више њих кад се узрујају § 100. — ко иде на руку те побегне § 345. — казна за бегство § 346.

Б.

Бабица која нема дозвољење § 183.

Бакали који држе отворена врата за време Божије службе § 364.

Банкротство шта је и како се казни § 261. до 265.

Бесвестан неће се судити § 53.

Блуд силом, с лицима без слободне воље, или испод 13 година § 191. — с туђом женом § 196. — кад муж дозвољава § 198. — с лицем испод 15 година § 201. — преваром и обманом § 202. — с лицима на управљање и васпитање датим § 205. — противу-природни § 206. — припремљен од учитеља, настављача и васпитача § 208. — код иступлења § 365.

Богиње кравље ко пропусти каламити § 331. — ко калами осим лекара § 332.

Бој колики се и коме могао досудити § 32. — како се замењивао затвором § 33. — код иступлења § 314., 317. и 318.

Болест прилепчива кад се на укућанима или стоци примети § 332. — марвена, ко преступи наређене мере § 303.

В.

Баралица ко је § 251. — како се казни § 252. до 260.

Вашар, ко на њему робу продаје пре времена § 387. — ко избегне платити таксу § 388.

Вера, иступлења против исте § 362.

Вештак ако наведе лажан узрок извињења § 104. е.

Власти, злоупотребљење исте § 122.

Владаоца стране државе увреда § 218.

Вода, иступлења против исте § 395.

Воденичара према помешарима иступлења § 389.

Водобране ко поквари § 300. и 301. — ако је из нехата § 302.

Војник како ће се судити § 9. — који га наговара на непокорност или на бегство § 97.

Воће незрело ко продаје § 333.

Вратнице ко не затвара § 378.

Врбовање у страну војску § 97.

Г.

Газда кад служи закида плату § 353. — који слугу пре времена отпушта § 354. — који непотпише свога слугу § 356.

Грађанска част кад се губи § 34. — узгредна казна § 38. — за малољетне § 56.

Грмове жирородне ко загради § 394.

Д.

Девојке, в. отмица.

Дела казнима где се суде § 5. — која се не суде § 2. — од бесвесног лица § 53. — по блажем закону § 11. — за која ће се чиновник само службе лишити § 133.

Дете до 7 година ко одбаци § 171. — ако у сљедству тога умре § 172. — ко за месец дана не крсти § 367.

Деца како се казне испод 12 година § 55. — испод 16 година § 56. и 57. — за иступлење § 321.

Документа ко прикрије или уништи § 104. а.

Добро туђе ко заузме § 375. а.

Дражење на непокорност § 92.

Државна уређења ко опорочава § 103.

Друштва тајна § 102.

Дућан отворен ко држи у време службе Божије § 364. — који без одобрења изнова отвори § 373. а.

Духовно надлежатељство ко увреди § 207. б.

Ђ.

Ђаци за иступлења коме ће се предавати на суђење § 322.

Е.

Еснафи које казни могу изрицати § 373. б. — тајни договори о нерадњи § 382.

Електричну струју ко украде § 221. б. — ко одводи на варљив начин § 253. а. — ко квари § 292. а. — ко повреди § 306. а.

Ж.

Железница ко учини квар на железници или њеним средствима, како се казни §§ 302. а., 302. б., 302. в., 302. г., 302. д., 302. е.

Женска како робију издржава § 14. — трудна која ради да побаци § 168. — кад због злостављања мртво дете роди § 178. — силом или преваром одведена § 188. — ако је при том неударена и није навршила 15. годину § 189. — ако се отимично венча § 190. — која јавно блуд проводи § 365.

Жена кад је ко одведе без знања њеног мужа § 197. — која има живог мужа па се с другим венча § 203.

3.

Забрана в. радње.

Закона незнање § 3.

Закупац ако неће да изиђе из добра § 356. в.

Замена казни § 29., 315. и 318.

Застарелост казнимих дела колика је § 74. и 76.

— како се рачуна § 75. — кад се прекида и кад изнова почиње § 77. и 78. — пресуде § 79. и 80.

— права на накнаду § 81. — из грађанског законика укинута § 82. — иступлења § 396.

Заступника страних држава увреда § 218. а.

Заступник кад злоупотреби поверење § 277. и 278.

Затвор колики може бити и како се издржава § 20. — како се рачуна § 21. — како се промењује у робију или заточење § 22. — одкад се кривцу рачуна § 23. — код иступлења, колики може бити § 311. — с радом § 312. — како се новцем замењује § 315.

Затворено лице ко пусти § 98.

Заточење колико се може осудити и како се издржава § 15.

Званичност служи за отежавајућу околност код чиновника § 131.

Звера дивљег ко држи § 180.

Здравља људи тичућа се иступлења § 329.

Земљу туђу ко заузме § 375. а.

Зидари кад што опасно построје § 185.

Злостаљање или повреда тела § 173. и 175. — ако је одма повраћено § 174. — ако је чинилац ишао на мању повреду § 175. — по крви сродних лица § 176. — ако је ко осакаћен § 177. — трудне жене § 178. — кога дуже времена § 179. — из нехата § 180. — кад ће се истраживати и казнити § 181.

Злочинство шта је § 1. — којој се власти јавити мора § 51. — код кога се нађе олакшавајућих околности § 60. и 61. — доцније, после једне осуде, како се казни § 70. а. — одкад почиње застаревати § 75. и 76.

И.

Игре забрањене § 285., 286. и 361.

Издајник ко је и како се казни § 87, 87 а, 88, 89. и 90.

Изнуђавање насилно шта је § 246. — како се казни § 247. до 250.

Исправа лажна § 147. — опредељење казни § 148. — ко учини употребење од ње § 149.

Иступлење шта је § 1. — више учињена § 323. — кад застарева § 396 — кад престaje § 397.

Ј.

Јаз в. вода.

Јатаковање како ће се казнити § 250. а., 250. б., 250. в. и 250. г.

К.

Казне какве се осуђују § 12. — како се опредељују § 39., 40. и 52. — за иступлења § 310.

Кантарем ко несме мерити § 392.

Карте, в. игре забрањене.

Касапина иступлења § 369. и 372.

Кафеције које држе отворена врата за време Божије службе § 364. — које имају ексичне мере § 371.

Кираџија кад неће да изађе из квартира § 356. в.

Кириџија кад од погодбе одустане § 368.

Кланице где могу постојати § 368. — кад се под аранду дају § 370.

Клетвопреступник ко је и како се казни § 275.

Клевета према умрлом лицу § 215. б.

Користољубље кад је казнимом § 284.

Крадене ствари ко притаји § 250. а. и 250. б.

Крадљивац ко је § 220. — кад покраденог намири § 228. и 228. а.

Крађе просте § 221. и 221. а. — електричне струје § 221. б. — у цркви, на путу и т. д. § 222. — опасне § 223., 223. а., 223. б., 223. в., 223. г. и

226. — у затвореним просторима и с обијањем § 224.
— у лађама и јавним здањима § 225. — између су-
пруга и предака § 234. — према сродницима § 235.
— од слугу § 236. — код иступлења § 391., 391. а. и б.

Браћа ко увреди § 91. б.

Кривцу ко иде на руку да избегне казну § 49.
и 50.

Кривоклетство шта је § 266. и 269. — како се
казни § 267., 268. и 274. — кад се неће казнити § 273.

Бурири кад ненадлежно предаду писма § 119.

Л.

Лажне гласове ко измишљава § 357.

Лажно оптужење § 209. — уверење § 270.

Лађа ко учини да се потопи § 307. — ако је
из нехата § 308.

Лекар кад помоћ откаже § 184.

Лекова недозвољено држање § 334.

Лечење без дозвољења § 183. — коме је забра-
њено па ипак лечи § 334. а.

Ликове скаредне ко продаје § 363.

Лихвоинци в. користољубље.

Лице не пријављено од газде § 344.

Лидитирање одвраћено од некога § 288.

Лишење звања § 25. и 26.

Луд неће се судити § 53.

Лутрије забрањује се § 287.

М.

Малољетник како се казни § 57. и § 58.

Мангуца ко власти не изда § 390.

Мати која убије дете § 164. — која порођај
прикрије § 165. — која своје ванбрачно дете упро-
пасти § 166. — која дете упропасти или тајно сарани
§ 167. и 169.

Меације иступлења при отварању меане § 364.
— при мерама § 371. — при продавању јела и пића
§ 372. — при примању на печење § 374.

Меану ко без дозвољења отвори § 373.

Мерење кантаром кад је забрањено § 392.
Милосницу ко држи поред своје жене § 199.
Мито досуђује се § 110. в. чиновник.
Млекар који воду сипа § 333.
Мртваца ко ископа § 365.

Н.

Навођење на казнимо дело § 47. а.

Надзор полицијски у чему се састоји § 37. а.
— кад се осуђује § 37. б. и 38. — одкад почиње
§ 37. в. — код иступлења § 320. а. и б. — као адми-
нистративна казна § 391. в.

Надничар кад одустане од погодбе § 386.

Накнада штете од кривца § 10. — оклеветаном
§ 215. а.

Наредбе општинске могу се издавати § 326. —
полицијске ко не слуша § 327. и 328.

Насиље према владоцу § 91. а. — према над-
лежателству или чиновнику § 93., 94. и 95. — према
свештеном лицу § 207. а.

Насипе ко поквари § 300. и 301. — из нехата
§ 302.

Нађене ствари ко власти не преда § 383.

Непослушност према власти § 96.

Новац ко гради § 145. — лажан ко протурује
§ 146. — од младожење ко узме за девојку § 366.

Новчана казна колика је § 27. — замењује се
у друге казне § 28., 29., 30. и 31. — код иступлења
§ 313. и 316.

О.

Обилажење земаљске власти § 91.

Обмана власти § 359.

Одбацање деце § 141. и сл.

Одбрана кад се узима и како се суди § 54. и 54. а.

Одузимање (конфискација) ствари кривца § 35.
и 38.; код иступа § 310. и 319.

Одвођење деце § 187.

Оклеветани има право на накнаду § 215. а.

Околности извињујуће § 53. и 56. — казну умањујуће § 57. и 58. — олакшавајуће § 59. до 64. — отежавајуће § 65. — кад има и олакшавајућих и отежавајућих § 66. и 67.

Опадање § 210. и 211. — чиме се доказује § 212.

Оптужење лажно § 209.

Опustoшење туђих ствари § 293.

Опорочавање власти § 103.

Органи друштва ако учине иступ § 320. в.

Оружање недозвољено § 101.

Осигурану ствар ко запали § 255. а.

Осуђени на смрт § 3. — како се убија § 13. — његова права у смотрењу имања § 16. и 17. — каква права губи и кад се у њих повраћа § 18. и 19. — на лишење грађанске части § 34. — да не може извесну радњу радити и да се протера § 36. и 38.

Осуђеника побегшег ко крије § 98. а.

Отмица § 188., 189., 190. и 200.

Отрова ко другоме хотично да § 179. а. — ко баци у бунар или продаје § 309. — ко држи без дозвољења § 334.

Официр како ће се судити § 9.

Оштећеног право на накнаду § 10.

II.

Палевина како се казни § 295. до 299.

Пандур испред кога побегне апсеник § 342. — који кривца псује или туче § 348.

Пасош лажни ко начини или добави § 150. — с туђим ко путује § 341.

Печат званични ко повреди § 104 г. — ко на своме печату употребљује грб српски § 328. а.

Пекари в. меанције.

Пиљари кад лажне мере употребе § 383.

Писма туђа ко отпечати § 383. — скаредна в. ликове.

Писмоноше в. курири.

Пиће ко крчи без дозвољења § 392.

Побацивање деце § 168. и сл.

Поврат шта је и како се суди § 71. и 72. — кад нема места § 73. — код иступљења § 324.

Повратак у изгубљена права § 19

Повреда части в. увреда — услед злостављања или мања казни се § 175. а. — туђих ствари § 298. верозаконих ствари § 290. — ограде, усева § 291. — кућа, лађа, ђуприја и т. д. § 292. — ствари казни се на тужбу § 294.

Подводење § 208. — код иступљења § 365.

Подсмеху излагање уставних права владајућег краља и правних установа § 91. в.

Поклон досуђује се § 110.

Покушај шта је § 41. — кад се казни § 42. и 43. — мера казни код злочинства § 44. — код преступљења § 45.

Полицијски в. надзор.

Помагач в. кривца.

Поротник ако наведе лажан узрок извињења § 104. е.

Потрица шта је и како се казни § 375.

Поштански чиновник, који писма отвори или уништи § 118.

Практикант на какве ће се казне осуђивати § 132.

Правозаступник кад злоупотреби поверење § 279.

Превара шта је § 251. — како се казни § 252. до 260. — код иступљења преваре власти § 359. и друге мање § 382. и сл.

Предузећа свршена која су § 87. б.

Преступљење шта је § 1. — са олакшавајућим околностима § 62. и 63. — доцније, после једне осуде, како се казни § 70. а. — откад почиње застаревати § 75. и 76.

Пресуда кад застарева § 79. и 80.

Привремени чиновник како ће се казнити § 132.

Прикривање кривца § 49. и 50.

Принуђавање на какво дело § 194.

Присвајање власти § 121.

Притвор одлежани узима се у призрење § 64.

Притворено лице ко намерно пусти § 98.

Продужење злочинства § 70.

Проста крађа в. крађе.

Просјачење § 362. — наводење на исто § 187.

Протеривање шта је § 37. и 38. — код иступљења § 310. и 320.

Противљење власти § 93. — ако је у скупу § 95. и 96.

Псовка светих ствари § 362.

Путове ко квари § 338. — ко их завати или преоре § 339.

Путницима ко забрањује стоку пасти § 377.

Пушку ко избаци у вароши § 360.

Р.

Радње забрана § 36. и 38. — код иступљења § 310.

Разбојништво шта је § 237. и 238. — како се казни § 239., 240., 241. и 242.

Раније злочинство кад се казни § 70.

Речи ко проноси § 357.

Рибу ко трује и кварну продаје § 335.

Робија колико се одсуђује § 14. — одкада се рачуна § 23.

Родооскрвњење казни се § 204.

С.

Салоне где могу постојати § 368.

Самовласно ко другога лиши слободе § 192. и 193. — који тражи своје право § 195.

Саучесник ко је § 46. — како се казни § 47. и 47. а. — кад се неће казнити § 48.

Сведок ако наведе лажан узрок извињења § 104. е. — кад се неће казнити за несавесно сведочанство § 271. — који га наводи да лажно сведочи § 272. — кад лажно сведочи § 276.

Сведочанство лажно под именом лекара § 151. — од приватних лекара § 152. — који у знању употреби § 153.

Свештеним лицима учињено в. насиље.

Свештеник на какве се казне може осудити § 24. — кад венча човека а зна да му је жена жива § 135.

— који венча лица испод прописаних година § 136. — који венча бесомучно лице § 137. — који венча силом отету девојку § 138. — сродна лица § 139. — осуђена лица § 140. — који пренебрегне оглашење учинити § 141. — који уредно не води протоколе о рођенима, венчанима и умрлима § 142. — који учини злочинство у дужности § 143. — који изнуди већу таксу § 144.

Свиње туђе ко пусти у општинску шуму § 393.

Светотатство шта је § 222.

Сигурности живота тичућа се иступљења § 326.

и сл.

Словање § 191.

Скелерија који неуредно превози § 339. а.

Скитнице како се казне § 342. и 342. а.

Скотолоштво § 206.

Слободе ко другога лиши § 192. и 193.

Слободна воља § 53.

Саугу несме газда тући § 351. — ко туђег примамљује § 352. — кад пре времена остави газду § 355. — важи и за женске § 356. а. и 356. б.

Спрежник ако не испуни обвезу § 378. б.

Спремање злочинства ко не јави § 51.

Србин ко је § 4. — неће се издавати иностраној власти § 6. — кад у иностраној земљи скриви § 7. и 8. — који ради са странцима против Србије в. издајник. — који тужи Србина туђинској власти § 91.

Старалац како ће се казнити за злоупотребење § 280.

Старешина кућни, који своје домаће злоставља § 349. — непослушност млађих према њему § 350.

Ствари које се кривцу одузети могу § 35. — у чему се то састоји § 319. — нађене ко притаји § 383. — од подозривих лица ко купује § 384. — кад ко крије од полицијске власти § 385.

Стицај шта је и како се казни §§ 68., 69. 70. **Стоку ко пусти, да се по вароши скита § 336.** — који би на сокаку клао § 337. — ко пусти те штету учини § 376. — у штети нађену § 380.

Стражар нехатан или који навалице пусти апсе-
ника § 99.

Стране владаоце ко увреди § 218. — посланике
ко увреди § 218. а. — код иступљења § 358. —
страни поданици без занимања § 343. — ко их прими
у кућу па власти не јави § 344.

Судија кад прими мито § 107. — кад по пре-
поруци суди § 109. — кад неће да суди § 120. —
који при ислеђењу принудна средства употреби § 124.
— који у суђењу намерно учини неправду § 127.

Т.

Тајне поверене, ко открије § 282.

Телеграф ко поквари § 304. — ако је у сљет-
ству тога когод повређен § 305. — ако се из нехата
догодило § 306. — ко мотке деље или буши § 340.

Торбарење како ће се казнити § 387.

Трудној жени ко даје сретства да побаци § 169.
и 170.

Тутори како ће се казнити за злоупотребења
§ 280.

Телесно повређење § 136. и сл. — од њих више
проузроковано § 182. и 182. а.

Ћ.

Ћуприју ко поквари § 339.

У.

Убијство шта је § 154. — шта се гледа при
решавању истог § 154. а. — хотично § 155. и 159.
— без предумишљаја § 156. и 157. — нехатно § 158.
— злостављањем проузроковано § 160. — у раз-
драженом стању § 161. — у свађи између више
лица § 162. — при коме се одузима оруђе кривцу
§ 163. — деце § 164. и сл.

Уговор са спрежником неиспуњен на време
§ 378. б.

Увреда Краља, Краљице, Престолонаследника
и Краљевих Родитеља § 91. б. — надлежательства

или чиновника § 104. — свештеника или духовног
надлежательства § 207. б. — части § 213. и 214. —
с места повраћена § 215. — према умрлом лицу
§ 215. б. — кад ће власт ислеђивати § 216. — за-
ступника стране државе, и како се казни § 218. а.
— осуђивање на трошак § 219. — проста како се
казни § 357.

Уиштај ствари § 289.

Униформа в. чиновничке знаке.

Утаја шта је § 229. и 230. како се казни
§ 231. и 236. — на стварима у опасности и др.
§ 232. — која се неће казнити § 233. — према
сродницима § 235. — код иступа § 383.

Уређења државна ко опорочава § 103.

Учесник тајног друштва § 102.

Х.

Хулење на Бога, или на веру § 207. — код
иступљена § 365.

Ц.

Цигљане где могу постојати § 368.

Ч.

Чиновник на какве се казне осуђује § 24. —
за колико не може добити службу, кад се осуди на
лишење звања § 25. и 26. — ако је у стицају § 69.
— издавање за чиновника § 104. а. — ако да повода,
те неко учини казнимо дело § 104. б. — кад узме
поклон § 105. — кад узме мито § 106. — кад
исправе лажне начини § 111 — који се послужи
с рукованим новцима § 112. — који што утаји § 113.
— кад што незаконито наплати, или кад натера
да му се ради § 114. — кад што коме задржи
§ 115. — кад се овајди на штету чију § 116. —
који открије званичну тајну § 117. — који неће да
суди § 120. — који присваја законодавну или суд-
ску власт § 121. — који власт злоупотреби § 122.

— који у чије обиталиште продре § 122. а. — који противно кога увати или затвори § 123. — који при испитивању кривца принуђајућа сретства употреби § 124. — који прекорачи власт § 125. — кад изврши неодсуђену казну смрти § 126. — који у суђењу намерно учини неправду § 127. — који оклева да изврши казну § 128. — који навалице пусти кривца § 129. — који учини противзаконно дело по заповести § 130. — кад учини казнимо дело приликом извршивања дужности § 131. — привр. и контрактуални како ће се судити § 132. — за која ће се дела само службе лишити § 133. — ако кога оштети казним делом § 134.

Чинионачке знаке ко носи § 104. б.

Чистоће тичућа се иступљења § 329. и сл.

Човек који има живу жену, па се с другом венча § 203.

III.

Шпијун § 85. и сл.